

Joint Council for
Qualifications

Addasiadau ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anableddau ac anawsterau dysgu

Trefniadau Mynediad ac Addasiadau Rhesymol

Mae'r llyfryn hwn yn ymdrin â'r cymwysterau canlynol:

**Cymwysterau Cyffredinol Cymhwysol AQA,
Cymwysterau Technegol Lefel 1, Lefel 2 a Lefel 3 AQA,
Cymwysterau Cyntaf BTEC, Cymwysterau Cenedlaethol BTEC, Dyfarniadau
Tech BTEC,
Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt, Cymwysterau Technegol
Caergrawnt,
Cymwysterau Sgiliau Allweddol CCEA,
Cymwysterau Technegol Lefel 2 a Lefel 3 City & Guilds,
TLM, Mathemateg Annibynnol (FSMQ), TAG, TGAU, Tystysgrifau Lefel 3 OCR,
Cymhwyster Bagloriaeth Cymru (CBC),
Cymwysterau Llwybrau Lefel Mynediad CBAC,
Cymwysterau Cyffredinol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC,
Cymwysterau Galwedigaethol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC,
Cymwysterau Cymhwysol Lefel 3 CBAC**

Mewn grym o 1 Medi 2020 i 31 Awst 2021

**At sylw Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig, aseswyr
ac uwch arweinwyr mewn ysgolion a cholegau**

Cynhyrchwyd ar ran:

Gosodiad

Dull i'w ddefnyddio ar draws y ganolfan mewn perthynas â threfniadau mynediad sy'n cael ei roi yn y rheoliadau hyn.

Cyfrifoldeb pennaeth y ganolfan, aelodau'r uwch dîm arweinyddiaeth, y CAAA/aseswr† a lle bo'n berthnasol y Llywodraethwr AAA yw ymgyfarwyddo â **holl gynnwys** y ddogfen hon.

Rhaid i'r CAAA, **neu aelod cyfatebol o staff o fewn coleg AB**, gyda chefnogaeth lawn staff addysgu ac aelodau'r uwch dîm arweinyddiaeth, arwain ar y broses drefniadau mynediad yn ei ganolfan.

Rhaid i staff addysgu aelodau'r uwch dîm arweinyddiaeth gefnogi'r CAAA o ran penderfynu ar drefniadau mynediad priodol a'u rhoi ar waith.

Rhaid i'r CAAA weithio ar y cyd â staff addysgu, staff cefnogi (fel Cynorthwywyr Cefnogaeth Dysgu a Chynorthwywyr Addysgu) a phersonél y swyddfa arholiadau er mwyn sicrhau bod trefniadau mynediad **yn eu lle ar gyfer profion mewnol yn yr ysgol, ffug arholiadau ac arholiadau.**

Lle bo'n briodol, bydd angen i'r CAAA weithio gydag athrawon ymgynghorol arbenigol a gweithwyr meddygol proffesiynol hefyd.

Yn ddelfrydol, y CAAA fydd yn cwblhau'r gwaith asesu mewnol ac ar sail hynny dyma'r unigolyn fydd yn asesu ymgeiswyr, yn prosesu ceisiadau ar-lein ac yn cadw yn ei feddiant y dystiolaeth at ddibenion arolygu mewn perthynas â chymwysterau TGAU a/neu TAG.

Rhaid i'r CAAA weithio gyda staff addysgu i nodi'r ffurf gyhoeddedig fwyaf priodol o bapurau wedi'u haddasu (gweler Pennod 6) a fydd yn galluogi'r ymgeiswyr i gael mynediad at eu harholiadau.

Mae'n **rhaid** i'r rheoliadau hyn gael eu defnyddio wrth brosesu ceisiadau gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*.

Gallai methu cydymffurfio â'r rheoliadau a gaiff eu cynnwys yn y ddogfen hon fod yn achos o gamymddwyn a allai effeithio ar ganlyniad(au) yr ymgeisydd.

Caiff methiant i gydymffurfio ei ddiffinio fel rhoi trefniadau mynediad ar waith nas cymeradwywyd, neu ganiatáu trefniadau mynediad o fewn y ganolfan na cheir tystiolaeth briodol i'w hategu.

Er bod y ddogfen hon yn mynd i'r afael â'r ddyletswydd sydd ar gyrff dyfarnu i wneud addasiadau rhesymol ac osgoi trin ymgeiswyr anabl yn anffafriol, ni all gynnwys pob senario. Bydd pob achos yn dibynnu ar ffeithiau ei hun o ran yr hyn sy'n rhesymol.

†Caiff aseswr ei ddiffinio ym Mhennod 7, paragraff 7.3.3.

Cynnwys

Tudalennau

Manylion cysylltuiv

Newidiadau am y flwyddyn academiaidd 2020/21 **1**

Dyddiadau cau ar gyfer cyflwyno ceisiadau am drefniadau mynediad a gorchmynion ar gyfer papurau wedi'u haddasu gan ddefnyddio
Trefniadau mynediad ar-lein **2**

Diffiniadau **3**

Diffiniad Deddf Cydraddoldeb 2010 o anabledd **4**

Adran A

Pennod 1	Cymwysterau cyffredinol – gwybodaeth ac arweiniad i ganolfannau	5-8
Pennod 2	Cymwysterau galwedigaethol – gwybodaeth ac arweiniad i ganolfannau	9-12
Pennod 3	Ymgeiswyr ag anableddau ac anawsterau dysgu, a chymhwyso'r amcanionAsesu	13-14

Adran B	Addasiadau ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anableddau ac anawsterau dysgu	
Pennod 4	Rheoli anghenion ymgeiswyr ac egwyddorion ar gyfer canolfannau	15-19
4.1	Rheoli anghenion ymgeiswyr ag anableddau ac anawsterau dysgu	15
4.2	Egwyddorion ar gyfer canolfannau	17
Pennod 5	Y Trefniadau Mynediad sydd ar gael	20 - 68
5.1	Egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth	21
5.2	25% o amser ychwanegol	22
5.3	Amser ychwanegol o hyd at 50% (rhwng 26% a 50% o amser ychwanegol)	28
5.4	Amser Ychwanegol dros 50%	30
5.5	Darllenydd/Darllenydd cyfrifiadur	33
5.6	Darllen yn uchel a/neu ddefnyddio ysgrifbin darllen arholiad	41
5.7	Ysgrifennydd/technoleg adnabod llais	42
5.8	Prosesydd geiriau	51
5.9	Trawsgrifiad Braille	53
5.10	Anogwr	54
5.11	Addasydd Iaith	55
5.12	Siaradwr byw ar gyfer cydrannau arholiadau wedi'u recordio o flaen llaw	58
5.13	Cyfathrebydd Proffesiynol (ar gyfer ymgeiswyr sy'n defnyddio Iaith Arwyddion)	59
5.14	Cynorthwydd Ymarferol	61
5.15	Safle arall i gynnal arholiadau	64
5.16	Trefniadau eraill ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anableddau	65
5.17	Eithriadau	66
5.18	Geiriaduron cyfieithu dwyieithog a 10% o amser ychwanegol	67
Pennod 6	Papurau wedi'u Haddasu	69-76
6.1	Papurau wedi'u haddasu – trosolwg o'r broses	69
6.2	Papurau Braille	72
6.3	Papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau	72
6.4	Addasiadau Rhesymol – papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau	73
6.5	Papur lliw/wedi'i helaethu (e.e. Papurau maint A3 heb eu haddasu wedi'u helaethu)	73
6.6	Papurau â'r iaith wedi'i Haddasu a thrawsgrifiad o brawf gwrando / fideo	74
6.7	Papurau cwestiynau electronig nad ydynt yn rhyngweithiol (PDF)	75
6.8	Archebu papurau wedi'u haddasu	75
6.9	Cyflwyno archebion am papurau wedi'u haddasu	76
Pennod 7	Anawsterau dysgu	77-84
7.1	Atebolrwydd	77
7.2	Addasiadau rhesymol ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anawsterau dysgu	77
7.3	Penodi aseswyr ymgeiswyr sydd ag anawsterau dysgu	78
7.4	Adrodd am benodi aseswyr	80
7.5	Canllawiau ar gyfer asesu anawsterau dysgu ymgeisydd	80
7.6	Llenwi Ffurflen 8 – JCQ/AA/LD, Proffil o Anawsterau Dysgu	83
Pennod 8	Prosesu ceisiadau am drefniadau mynediad	85-91

Atodiadau

Atodiad 1	Cymorth cof i ddarllenydd	92
Atodiad 2	Cymorth cof i ysgrifennydd	93
Atodiad 3	Cymorth cof i Addasydd Iaith	94
Atodiad 4	Cymorth cof i Gyfathrebwr Proffesiynol	95

Manylion cyswilt

CGC†

Llawr gwaelod, 4 Millbank
Llundain
SW1P 3JA
e-bost: centresupport@jcq.org.uk
Ffacs: 020 7374 4343
Gwefan: www.jcq.org.uk

City & Guilds

Giltspur House
5-6 Giltspur Street
Llundain
EC1A 9DE
Ffôn: 020 7294 2772
Gwefan: www.cityandguilds.com

OCR

The Triangle Building
Shaftesbury Road
Caergrawnt
CB2 8EA
Ffôn: 01223 553 998
Gwefan: www.ocr.org.uk

WJEC/CBAC

245 Rhodfa'r Gorllewin
Caerdydd
CF5 2YX
e-bost: specialrequirements@wjec.co.uk
Ffôn: 02920 265 000
Gwefan: www.cbac.co.uk

AQA

Stag Hill House
Guildford
Surrey
GU2 7XJ
Ffôn: 0800 197 7162
Gwefan: www.aqa.org.uk

CCEA

29 Clarendon Road
Belfast
BT1 3BG
Ffôn: 02890 261 200
Ffacs: 02890 261 234
Gwefan: www.ccea.org.uk

Pearson

Tîm Gofynion Arbennig
Fretwell Road
Parc Busnes Hellaby
Rotherham
S66 8HN
Ffôn: 0344 463 2535
Gwefan:
<http://qualifications.pearson.com>

†Rhaid cyflwyno ymholiadau i CGC dros e-bost ac nid dros y ffôn. Rhaid i bob ymholiad gael ei anfon at centresupport@jcq.org.uk

Ni ddylid defnyddio'r cyfeiriad e-bost info@jcq.org.uk ar gyfer ymholiadau am drefniadau mynediad.

Newidiadau am y flwyddyn academiaidd 2020/21 1

Rhaid i benaethiaid canolfannau, aelodau o'r uwch dîm arweinyddiaeth, Cydlynwyr AAA ac aseswyr ymgysylltu â holl gynnwys y ddogfen hon.

Mae unrhyw newidiadau a wnaed i gynnwys y ddogfen hon ers y fersiwn blaenorol (1 Medi 2019 hyd at 31 Awst 2020) wedi'u hamlygu fel eu bod yn hawdd eu gweld.

Anogir Cydlynwyr AAA ac aelodau cyfatebol o staff o fewn colegau AB i gyrchu'r fersiwn rhyngweithiol o'r llyfryn hwn gan ddefnyddio'r Porth Gweinyddu Canolfannau (CAP). Mae'r CAP ar gael drwy unrhyw un o wefannau allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Mae cyhoeddiad CGC, *Instructions for conducting examinations*, y cyfeirir ato yn y ddogfen hon, hefyd ar gael mewn fformat rhyngweithiol.

Dylai canolfannau nodi bod unrhyw gyfeiriad at 'CGC' neu 'Cyd-gyngor Cymwysterau' yn y ddogfen hon yn golygu CGCCIC neu Cyd-gyngor Cymwysterau^{CIC}.

Dyddiadau cau ar gyfer cyflwyno ceisiadau am drefniadau mynediad ac archebiadau papurau wedi'u haddasu gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*

Gall trefniadau mynediad fod ar waith ar gyfer y cwrs cyfan. Yn ddelfrydol, dylid gwneud cais ar eu cyfer ar ddechrau'r cwrs. **Rhaid** defnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein* i brosesu ceisiadau ar gyfer y mathau canlynol o gymhwyster:

Cymwysterau Cyffredinol Cymhwysol AQA, Cymwysterau Technegol Lefel 1, Lefel 2 a Lefel 3 AQA,

Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt, Cymwysterau Technegol Caergrawnt, Mathemateg Annibynnol (FSMQ), TAG, TGAU, Tystysgrifau Lefel 3 OCR,

Cymhwyster Bagloriaeth Cymru (CBC), Cymwysterau Cyffredinol Lefel 1, Lefel 2 CBAC,

Cymwysterau Galwedigaethol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC a chymwysterau Cymhwysol Lefel 3 CBAC.

Rhaid i drefniadau gael eu prosesu a'u cymeradwyo cyn arholiad neu asesiad, yn ddim hwyrach na'r dyddiadau cau a gyhoeddir isod.

Cyfes arholiadau	Trefniant mynediad	Dyddiad cau terfynol
Tachwedd 2020	Papurau wedi'u haddasu	4 Medi 2020
Tachwedd 2020	Pob trefniant mynediad arall	1 Hydref 2020 (TAG) 1 Tachwedd 2020 (TGAU)
Ionawr 2021	Papurau wedi'u haddasu	4 Hydref 2020
Ionawr 2021	Pob trefniant mynediad arall	21 Hydref 2020
Mehefin 2021	Papurau wedi'u haddasu	31 Ionawr 2021
Mehefin 2021	Pob trefniant mynediad arall	31 Mawrth 2021

Cyfes arholiadau mis Ionawr 2021 – nid yw manylebau TGAU ar gael i ganolfannau yn Lloegr.

Yn achos yr ymgeiswyr hynny sy'n penderfynu ailsefyll unedau ym mis Mehefin 2021, ar ôl cyhoeddi canlyniadau arholiad Ionawr 2021, rhaid derbyn ceisiadau am bapurau wedi'u haddasu erbyn 21 Mawrth 2021 fan bellaf.

(Gweler gwefan CCEA am wybodaeth am gymwysterau TGAU unedol yng Ngogledd Iwerddon ym mis Mawrth 2021.)

Noder na fydd ymgeiswyr efallai'n gallu cael y papurau wedi'u haddasu y gwneir cais amdanynt os derbynnir ceisiadau ar ôl y dyddiad cau a gyhoeddir.

Rhaid prosesu ceisiadau a'u cymeradwyo cyn arholiad neu asesiad, heb fod yn hwyrach na'r dyddiad cau a gyhoeddwyd fel uchod.

Caniateir ceisiadau hwyr oherwydd anaf neu nam dros dro, neu ddiagnosis o anabledd neu amlygiad o nam sy'n ymwneud ag anabledd presennol sy'n codi ar ôl y dyddiad cau a gyhoeddwyd. **Rhaid** i ganolfannau brosesu ceisiadau fel y nodir ym **Mhennod 8, adran 8.3**, gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein* lle bo angen.

Mae'n bosibl y bydd craffu ar unrhyw gais sy'n cael ei brosesu ar ôl y dyddiad a gyhoeddwyd. Rhaid i Gydlynwyr AAA sicrhau bod y gwaith papur priodol ar ffeil ac ar gael i'w archwilio.

Lle bydd cais cymeradwy sy'n bodoli'n barod yn dod i ben cyn neu yn ystod cyfes arholiadau Mehefin 2021, **ac mae'r ymgeisydd yn astudio ar yr un lefel cymhwyster**, caniateir ail-brosesu'r cais, ar **ôl iddo ddod i ben** ac ar ôl 31 Mawrth 2021.

Dylai canolfannau gyfeirio at **Pennod 8** am wybodaeth fanylach ar sut i ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*:

Diffiniadau

Trefniadau Mynediad

Cytunir ar drefniadau mynediad cyn asesiad. Maent yn galluogi ymgeiswyr sydd ag **anghenion penodol**, megis anghenion addysgol arbennig, anableddau neu anafiadau dros dro i gael mynediad at yr asesiad ac i ddangos eu gwybodaeth a beth maent yn gallu ei wneud heb newid gofynion yr asesiad. Y bwriad y tu ôl i drefniant mynediad yw bodloni anghenion ymgeiswyr unigol heb effeithio ar uniondeb yr asesiad. Trefniadau mynediad yw'r brif ffordd i gyrff dyfarnu gydymffurfio â'r ddyletswydd yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010* i wneud 'addasiadau rhesymol'.

Addasiadau rhesymol

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010* yn mynnu bod **corff dyfarnu** yn gwneud addasiadau rhesymol lle byddai ymgeisydd, sydd ag anabledd o fewn yr ystyr a geir yn Neddf Cydraddoldeb 2010, o **dan anfantais sylweddol** o'i gymharu â rhywun nad oes ganddo anabledd. Mae'n ofynnol i'r corff dyfarnu gymryd camau rhesymol i oresgyn yr anfantais honno. Enghraifft fyddai papur Braille, a fyddai'n addasiad rhesymol i berson sydd â nam sylweddol ar y golwg a allai ddarllen Braille. Gall addasiad rhesymol i berson fod yn unigryw i'r unigolyn hwnnw ac efallai na fyddai wedi'i gynnwys yn y rhestr o drefniadau mynediad sydd ar gael. Bydd p'un ai a ystyrir addasiad yn rhesymol yn dibynnu ar sawl ffactor a fydd yn cynnwys y canlynol, ond heb fod yn gyfyngedig iddynt:

- anghenion yr ymgeisydd anabl;
- effeithiolrwydd yr addasiad;
- cost yr addasiad; **a**
- effaith debygol yr addasiad ar yr ymgeisydd ac ymgeiswyr eraill.

Ni chaiff addasiad ei gymeradwyo os yw'n golygu bod:

- costau afresymol i'r corff dyfarnu;
- cyfnodau amser afresymol; neu
- ei fod yn effeithio ar ddiogelwch a manwl gywirdeb yr asesu.

Mae hyn oherwydd nad yw'r addasiad yn un 'rhesymol'.

Yn y rhan fwyaf o achosion ni fydd yn rhesymol gwneud addasiadau i amcanion asesu o fewn cymhwyster. Byddai gwneud hyn yn tanseilio effeithiolrwydd y cymhwyster wrth ddarparu syniad o wybodaeth, sgiliau a dealltwriaeth yr ymgeisydd. Nid oes unrhyw ddyletswydd ar y cyrff dyfarnu i wneud addasiadau na ddylid eu gwneud yn ôl y rheoleiddwyr cymwysterau. Fel y nodir ym **Mhennod 2** nid oes dyletswydd i wneud newidiadau i safonau cymhwysedd o fewn cymwysterau galwedigaethol.

(Gweler Pennod 3 i gael gwybodaeth am amcanion asesu a Phennod 1, adrannau 1.6 ac 1.8 am restr o gymwysterau cyffredinol sy'n cael eu cwmpasu gan ddeddfwriaeth yn ymwneud â chydaddoldeb yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon.)

Cyfrifoldeb y corff dyfarnu yn bennaf yw gwneud trefniadau mynediad rhesymol ar gyfer ymgeisydd y diffinnir ei fod yn anabl yn ôl y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

*Mae'r cyfeiriadau at ddeddfwriaeth ym Mhennod 1 yn cyfeirio at Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae deddfwriaeth wahanol ar waith yng Ngogledd Iwerddon (**gweler Pennod 1, adran 1.8**). Bydd y diffiniadau a'r gweithdrefnau yn y ddogfen hon yn ymwneud â threfniadau mynediad ac addasiadau rhesymol hefyd yn berthnasol yng Ngogledd Iwerddon.

Tystiolaeth o angen

Bydd dystiolaeth o angen yn amrywio gan ddibynnu ar yr anabledd a'r trefniant mynediad y gwneir cais amdano.

Bydd *Trefniadau mynediad ar-lein* yn rhoi awgrymiadau ynghylch y dystiolaeth sy'n ofynnol. Fodd bynnag, gweler yr adran(nau) perthnasol o **Bennod 5** am fanylion llawn ynglŷn â beth yw'r dystiolaeth graidd/tystiolaeth o angen ar gyfer pob trefniant mynediad. Bydd methu cynhyrchu'r dystiolaeth briodol o angen yn golygu y bydd y cais yn cael ei wrthod. Fel arfer, bydd angen dystiolaeth bellach o angen ar gyfer **nam sylweddol**.

Mae'r dystiolaeth o angen sydd ei hangen ar gyfer y trefniadau mynediad canlynol, **Ile mae gan ymgeisydd nam sylweddol**, i'w gweld ym **Mhennod 5**:

- **adran 5.2, 25% o amser ychwanegol**
- **adran 5.3, amser ychwanegol o hyd at 50% (rhwng 26% a 50% o amser ychwanegol)**
- **adran 5.7, technoleg ysgrifennydd/adnabod llais**

Diffiniad Deddf Cydraddoldeb 2010 o anabledd

Yn gyffredinol, mae unrhyw nam yn gorfod bodloni gofynion statudol a nodir yn adran 6 ac Atodiad 1 Deddf Cydraddoldeb 2010 a rheoliadau cysylltiedig.

Mae diffiniad Deddf Cydraddoldeb 2010 o anabledd fel rheol yn cael ei ystyried yn gynyddol yn nhermau:

- adnabod nam corfforol neu feddyliol;
- ymchwilio i effeithiau andwyol ac asesu pa rai sy'n sylweddol;
- ystyried a yw effeithiau andwyol sylweddol yn rhai tymor hir;
- barnu effaith effeithiau andwyol tymor hir ar weithgareddau arferol o ddydd i ddydd.

Mae canllawiau statudol ar ddiffiniad Deddf Cydraddoldeb 2010 o anabledd wedi'u cynhyrchu gan y Swyddfa dros Faterion Pobl Anabl (o fewn yr Adran Gwaith a Phensiynau) i helpu i ddeall y diffiniad yn well a'i gymhwyso: <http://odi.dwp.gov.uk/docs/wor/new/ea-guide.pdf>

Y man cychwyn clir yn y canllawiau statudol yw bod anabledd yn golygu **'cyfyngiadau y tu hwnt i wahaniaethau arferol o ran gallu a allai fodoli ymhlith pobl'**.

Mae **'Sylweddol'** yn golygu 'mwy na rhywbeth mân neu bitw'. Gellir diffinio effeithiau andwyol sylweddol drwy edrych ar yr effeithiau ar y person sydd â'r nam, a'i gymharu â pherson nad oes nam ganddo, i farnu os yw'r gwahaniaeth rhwng y ddau yn fwy na mân-wahaniaeth neu wahaniaeth pitw.

Mae **'tymor hir'** yn golygu bod y nam wedi bodoli am o leiaf 12 mis, neu'n debygol o wneud hynny.

Gellid diffinio **'gweithgareddau arferol o ddydd i ddydd'** drwy gyfeirio at y rhestr gynhwysfawr, drylwyr o ffactorau ar dudalennau 47 i 51 y canllawiau statudol sy'n gysylltiedig â Deddf Cydraddoldeb 2010.

(Caiff astudio a gweithgareddau'n ymwneud ag addysg eu cynnwys yn y diffiniad 'gweithgareddau arferol o ddydd i ddydd'.)

Mae'r canllawiau gan y Swyddfa Dros Faterion Pobl Anabl y cyfeiriwyd atynt uchod yn egluro'r ffactorau a allai gael eu hystyried yn rhesymol o gael effaith andwyol sylweddol ar weithgareddau arferol o ddydd i ddydd. Darperir ffactorau na fyddai disgwyl iddynt yn rhesymol gael effaith andwyol sylweddol hefyd.

Ymhlith y ffactorau y disgwylir yn rhesymol iddynt gael effaith andwyol sylweddol mae:

- anhawster cyson a sylweddol i ddarllen a deall deunydd ysgrifenedig lle dyma iaith gyntaf y person, er enghraifft oherwydd nam ar y meddwl, anhawster dysgu neu nam synhwyraidd neu amlsynhwyraidd;
- pethau'n tynnu sylw'n gyson neu anhawster mawr i ganolbwyntio;
- anhawster i ddeall neu ddilyn cyfarwyddiadau syml ar lafar;
- nam corfforol – er enghraifft, anhawster gweithredu cyfrifiadur oherwydd cyfyngiadau corfforol yn defnyddio bysellfwrdd.

Ymhlith y ffactorau y disgwylir yn rhesymol iddynt beidio â chael effaith andwyol sylweddol mae:

- mân-broblemau gydag ysgrifennu neu sillafu;
- anallu i ddarllen print bach neu brint aneglur heb gymorth chwyddwydr;
- anallu i sgwrsio ar lafar mewn iaith nad yw'n iaith lafar frodorol y siaradwr.

Adran A

Pennod 1

Cymwysterau cyffredinol – gwybodaeth ac arweiniad i ganolfannau

Mae gan y cyrff dyfarnu ddyletswydd i beidio â gwahaniaethu yn erbyn unigolion wrth gyflwyno cymwysterau mewn perthynas â'r holl nodweddion sy'n cael eu nodi yn Neddf Cydraddoldeb 2010 (ac eithrio nodweddion priodas a phartneriaeth sifil a ddiogelir). Byddant yn cymryd camau wrth ddatblygu manylebau, gan adnabod y meini prawf asesu a drafftio papurau cwestiynau i sicrhau bod effaith pob un o'r rhain ar unigolion sydd â gwahanol nodweddion a ddiogelir yn cael ei chadw mor isel â phosibl.

Mae'r bennod hon yn rhoi sylw'n benodol i'r ddyletswydd sydd ar gyrff dyfarnu i wneud addasiadau rhesymol ac i osgoi triniaeth anffafriol i ymgeiswyr ag anabledd.

1.1 Cyrff dyfarnu – cymwysterau cyffredinol

Mae **Adran 96 (1-6)** Deddf Cydraddoldeb 2010 yn nodi na ddylai cyrff dyfarnu wahaniaethu, aflonyddu nac erlid wrth asesu ymgeiswyr a chyflwyno cymwysterau cyffredinol ac mae arnynt ddyletswydd i wneud addasiadau rhesymol.

1.2 Dyletswydd i wneud addasiad rhesymol

Bydd y ddyletswydd sydd ar gorff dyfarnu i wneud addasiad rhesymol yn dod i rym lle byddai trefniadau asesu yn rhoi person anabl o dan anfantais sylweddol o'i gymharu â rhywun nad yw'n anabl. Mewn amgylchiadau o'r fath, mae'n ofynnol bod y corff dyfarnu'n cymryd camau rhesymol i osgoi'r anfantais honno. Nid yw'n ofynnol i gyrff dyfarnu wneud addasiadau i'r safon academaidd neu safon arall sy'n cael ei gymhwyso wrth gynnal archwiliad/asesiad.

1.3 Diffiniad o anabledd

Mae Adran 6 Deddf Cydraddoldeb 2010 yn diffinio **anabledd** fel 'nam corfforol neu feddyliol sydd ganddo effaith andwyol sylweddol a thymor hir ar allu rhywun i wneud gweithgareddau arferol o ddydd i ddydd'.

1.4 Diffiniad o anghenion addysgol arbennig

Mae gan ymgeisydd 'anghenion addysgol arbennig' fel y'u diffinnir yn y cod ymarfer SEND: 0 - 25 oed.

Mae gan blant anghenion addysgol arbennig os oes ganddynt anhawster dysgu neu anabledd sy'n galw am ddarpariaeth addysgol arbennig ar eu cyfer.

Mae diffiniad Deddf Cydraddoldeb 2010 o anabledd yn cynnwys namau synhwyrdd sylweddol a hirdymor fel y rhai sy'n effeithio ar y golwg neu'r clyw, anawsterau iechyd meddwl a chyflyrau iechyd hirdymor fel asthma, diabetes, epilepsi a chanser. Nid oes gan blant a phobl ifanc sydd â chyflyrau o'r fath AAA o reidrwydd, ond ceir gorgyffwrdd sylweddol rhwng plant a phobl ifanc anabl a'r rheini sydd ag AAA.

1.5 Pŵer y rheoleiddiwr

Mae **Adran 96 (7-8)** yn nodi nad yw'r ddyletswydd i wneud addasiadau rhesymol i gymwysterau cyffredinol mewn grym lle mae'r rheoleiddiwr yn nodi darpariaethau, meini prawf neu arferion lle:

- nad yw'r corff dyfarnu o dan ddyletswydd i wneud addasiadau rhesymol;
- mae'r corff dyfarnu o dan ddyletswydd i wneud addasiadau rhesymol, ond na ddylid gwneud addasiadau o'r fath mewn perthynas ag ef.

Dylid nodi bod pwerau'r rheoleiddwyr o dan Adran 96 Deddf Cydraddoldeb 2010 yn 'negyddol' yn hytrach na 'goddefol'. Hynny yw, mae Adran 96 yn caniatáu i'r rheoleiddwyr nodi ble nad yw cyrff dyfarnu o dan ddyletswydd i addasu'n rhesymol, yn hytrach na dweud yn union beth y dylid ei addasu'n rhesymol.

Er enghraifft, ni ellir defnyddio darlennydd fel addasiad rhesymol os yw gallu darllen yr ymgeisydd yn cael ei asesu.

1.6 Pa gymwysterau y mae adran 96 Deddf Cydraddoldeb 2010 yng Nghymru a Lloegr yn ymwneud â hwy?

- Dyfarniadau Uwch Estynedig
- Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad
- Sgiliau Hanfodol (Cymru)
- Cymwysterau Mathemateg Annibynnol
- Tystysgrif Addysg Gyffredinol (Safon Uwch ac Uwch Gyfrannol)
- Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd
- Cymwysterau project (Projectau Estynedig, Sylfaen ac Uwch)
- Cymhwyster Bagloriaeth Cymru, Tystysgrif Graidd.

1.7 Sut gall canolfannau wneud cais am addasiadau rhesymol ar gyfer ymgeiswyr a ddiffinnir yn anabl dan delerau Deddf Cydraddoldeb 2010?

Addasiadau rhesymol

Fel arfer trefniant mynediad ar gyfer yr asesiad dan sylw, yn ôl y rhestr ym Mhenodau 5 a 6 y ddogfen hon, fydd yr addasiad rhesymol sydd ei angen ar ymgeisydd sy'n anabl yn ôl ystyr y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Y trefniadau a nodir ym **Mhenodau 5 a 6 y ddogfen hon** yw'r rhai mwyaf cyffredin sy'n cael eu darparu. Bydd y trefniadau hyn yn ddigonol i ymgeiswyr a chanddynt **anawsterau sylweddol a pharhaus** (pa un a ydynt yn ganlyniad "anabledd" yn ôl ystyr hynny yn y Ddeddf Cydraddoldeb neu fel arall) i gael mynediad at asesiadau.

Gweler yr enghreifftiau isod.

Engbreiffiau o addasiadau rhesymol ar gyfer ymgeiswyr anabl

- Mae gan ymgeisydd ddyslecsia ac mae angen iddo ddefnyddio troshaen lliw a phrosesydd geiriau, a chael amser ychwanegol o hyd at 25%. Mae defnyddio troshaen lliw melyn yn addasiad rhesymol i'r ymgeisydd hwn gan ei fod yn ei helpu i wella ei gywirdeb darllen. Mae defnyddio prosesydd geiriau'n addasiad rhesymol gan mai dyma'r ffordd y bydd yn cynhyrchu gwaith ysgrifenedig fel arfer ac mae'n briodol i'w anghenion.

Aseswyd yr ymgeisydd gan aseswr yn defnyddio profion cyfoes wedi'u safoni'n genedlaethol.

Mae'r asesiad yn dangos bod gan yr ymgeisydd nam sylweddol a thymor hir gan fod ei sgôr cof gweithredol yn yr ystod is na'r cyfartalog.

Mae gan yr ymgeisydd sgôr wedi'i safoni o 79. Gall y CAAA gynnwys gydag asesiad yr aseswr (**Rhan 2 o Ffurflen 8**) gyda **darlun manwl o angen** sy'n dangos ei fod yn cael 25% o amser ychwanegol fel ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan. Mae'r cais am amser ychwanegol o hyd at 25% yn addasiad rhesymol ac mae'r CAAA yn prosesu cais ar-lein gan ddefnyddio *Trefniadau Mynediad ar-lein*.

- Mae gan ymgeisydd sydd ag Anhwylder Diffyg Canolbwytio (ADD) **anhawster parhaus** wrth ganolbwytio a chof gweithio gwael. Addasiadau rhesymol fyddai egwylliau gorffwys dan oruchwyliaeth a defnyddio anogwr, y gall fod angen iddo/iddi ddangos yn gorfforol ymhle ar dudalen y bu'r ymgeisydd yn gweithio er mwyn iddo aildechrau ar ei waith.
- Mae gan ymgeisydd Syndrom Asperger sydd wedi'i gadarnhau'n ffurfiol gan lythyr gan bediatregydd ymgynghorol. Mae ganddo **anawsterau sylweddol a pharhaus** gyda'i lawysgrifen sy'n wael ond nid yn annarllenadwy. Nid yw'n gallu cwblhau ffug bapurau Saesneg, Daeryddiaeth nac Astudiaethau Crefyddol o fewn yr amser a ganiateir. Mewn pynciau eraill mae'n gorffen ffug bapurau cyn diwedd y prawf. Mae'r CAAA yn prosesu cais ar-lein am 25% o amser ychwanegol oherwydd ei nam sy'n cael **effaith andwyol a sylweddol** yn y pynciau TGAU hynny ag ysgrifennu estynedig. Heb ddefnyddio'r 25% o amser ychwanegol yn y pynciau hynny, byddai'r ymgeisydd **dan anfantais sylweddol**.
- Mae angen i ymgeisydd â nam gweld sylweddol gael 50% o amser ychwanegol er mwyn gallu gwneud defnydd effeithiol o'r papurau wedi'u mwylhau a'u haddasu a archebwyd ar ei chyfer. Mewn papurau a chanddynt gynllun a diagramau cymhleth mae gofyn iddi hefyd gael defnyddio cynorthwydd ymarferol a darlennydd i weithio'n ôl ei chyfarwyddyd i ganfod gwybodaeth berthnasol. Mae'r cyrff dyfarnu yn cymeradwyo'r defnydd o gynorthwydd ymarferol, darlennydd a 50% o amser ychwanegol gan fod gan yr ymgeisydd **nam sylweddol a thymor hir**.
- Mae ymgeisydd yn fyddar iawn ac yn defnyddio BSL fel ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan. Bydd papurau â'r iaith wedi'i haddasu yn cael eu darparu ar gyfer yr ymgeisydd (lle nad yw'r papur wedi'i addasu yn y man cychwyn), siaradwr byw ar gyfer cydrannau a recordiwyd ymlaen llaw a Chyfathrebu Proffesiynol. Mae'r rhain i gyd yn addasiadau rhesymol i'r ymgeisydd. Mae'r CAAA yn archebu papurau â'r iaith wedi'i haddasu, lle bo'n briodol, gan ddefnyddio *Trefniadau Mynediad ar-lein*.
- Caiiff darlennydd ei ddarparu ar gyfer ymgeisydd y mae ganddo Anghenion Siarad, Iaith a Chyfathrebu (SLCN) difrifol. Cymeradwyir cais ar-lein ar gyfer darlennydd. Mae gan yr ymgeisydd **nam sylweddol a thymor hir** ac mae'r defnydd o ddarlennydd yn adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan. Oherwydd ei **anawsterau sylweddol** mae'r ymgeisydd yn cael nifer o gardiau annog sy'n dweud "dweud y cyfarwyddiadau eto", "darllena hwn eto", "darllena fy atebion yn ôl". Byddai defnyddio darlennydd a chardiau annog (wedi'u rhoi ar ddesg yr ymgeisydd ac ar gael i'w harchwilio gan Arolygydd Canolfannau CGC) yn addasiadau rhesymol i'r ymgeisydd hwn.

Mae gan yr ymgeisydd hefyd **anhawster sylweddol a pharhaus** wrth gofio iaith lafar ac mae angen ail-adrodd. Mae angen amser ychwanegol o hyd at 25% gan y bydd y broses ddarllen yn **llawer arafach**. Heb ddefnyddio'r 25% o amser ychwanegol byddai'r ymgeisydd **dan anfantais sylweddol**. Mae'r SENCo yn penderfynu gwneud cais am 25% o amser ychwanegol ac yn prosesu cais ar-lein.

Ymgeiswyr ag anghenion sylweddol

Gall fod ymgeiswyr anabl sydd angen addasiadau eraill nas rhestrir yn y ddogfen hon. Yn unol â hynny, **nid yw'r rhestr o drefniadau mynediad yn gyflawn.**

Os oes gan ymgeisydd anghenion sylweddol nad oes modd darparu ar eu cyfer gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*, dylai'r ganolfan gyflwyno cyfeiriad ar-lein i'r corff dyfarnu perthnasol. **Gellir gwneud hyn gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein* gan ddewis 'Arall'.** Fodd bynnag, gall fod angen gwaith papur ychwanegol er mwyn cyfiawnhau'r cais a wneir.

Efallai y bydd angen mwy o dystiolaeth o angen ar y cyrff dyfarnu cyn iddynt gymeradwyo unrhyw drefniant a fyddai fel arall yn rhoi mantais annheg i'r ymgeisydd. **Mae gofyn am dystiolaeth o angen yn bwysig er mwyn cynnal manwl gywirdeb a safon y system arholiadau.** Mae dystiolaeth yn angenrheidiol hefyd er mwyn sicrhau bod modd i'r rheini sy'n defnyddio tystysgrifau arholiadau barhau i fod yn hyderus yn nyfarniad graddau cymwysterau.

Caiff pob cais ei ystyried yn ôl anghenion yr ymgeisydd. Bydd yr ymateb yn ymwneud yn bennaf â'r effaith y gall yr addasiad y gwneir cais amdano ei chael ar yr amcan asesu sy'n cael ei brofi yn y cymhwyster.

1.8 Trefniadau yng Ngogledd Iwerddon

Mae deddfwriaeth ar wahân ar waith yng Ngogledd Iwerddon. Fodd bynnag, bydd diffiniadau a gweithdrefnau'r ddogfen hon yn ymwneud â threfniadau mynediad ac addasiadau rhesymol yn berthnasol.

Caiff diffiniad o anabledd ei roi yn y Ddeddf Gwahaniaethu ar Sail Anabledd 1995 (fel y cafodd ei diwygio).

Cynhwysir y ddarpariaeth sy'n gwneud gwahaniaethu yn anghyfreithlon o ran trefniadau dyfarnu cymwysterau cyffredinol gan gyrff dyfarnu ym Mhennod 3 Rhan 3 y Mesur Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd (Gogledd Iwerddon) 2005 (SENDO 2005).

Mae'r cymwysterau cyfredol sy'n cael eu cynnwys yn SENDO 2005 wedi'u nodi yn Atodlen Rheoliadau Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd (Cyrff Cymwysterau Cyffredinol) (Cymwysterau Perthnasol, Camau Rhesymol a Nodweddion Ffisegol) (Gogledd Iwerddon) 2008 ("Rheoliadau 2008"). Mae'r rhain fel a ganlyn:

- Dyfarniadau Uwch Estynedig
- Cymwysterau Lefel Mynediad
- Sgiliau Hanfodol
- Cymwysterau Mathemateg Annibynnol
- Tystysgrif Addysg Gyffredinol (Safon Uwch ac Uwch Gyfrannol)
- Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd
- Sgiliau Allweddol.

Mae canllawiau a gyhoeddwyd gan Gomisiwn Cydraddoldeb Gogledd Iwerddon (Arweiniad Drafft i Gyfraith Gwahaniaethu ar sail Anabledd sy'n ymwneud â Chyrff Cymwysterau Cyffredinol) yn disgrifio'r dyletswyddau a roddir ar gyrff cymwysterau cyffredinol sy'n cynnig cymwysterau yng Ngogledd Iwerddon. Mae tudalennau 6 a 7 y canllawiau hyn hefyd yn rhoi manylion y cymwysterau y mae Rheoliadau 2008 yn barnu eu bod yn gymwysterau cyffredinol perthnasol.

Gellir gweld copi o'r canllawiau ar wefan y Comisiwn Cydraddoldeb:

<http://www.equalityni.org/ECNI/media/ECNI/Publications/Employers%20and%20Service20Providers/DraftguidetodiscrimlawGeneralQualificationsbodies2010.pdf?ext=.pdf>

Pennod 2

Cymwysterau galwedigaethol – gwybodaeth ac arweiniad i ganolfannau

2.1 Pa gymwysterau yr ymdrinnir â hwy?

Mae'r bennod hon yn ymwneud yn benodol â chymwysterau galwedigaethol fel y diffiniwyd hwy yn adran 53 y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

2.2 Cyrff dyfarnu – cymwysterau galwedigaethol

Mae adran 53 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn datgan na ddylai cyrff dyfarnu, wrth asesu ymgeiswyr a rhoi cymwysterau galwedigaethol, wahaniaethu, aflonyddu nac erlid, a bod ganddynt ddyletswydd i wneud addasiadau rhesymol.

2.3 Beth yw dyletswyddau cyrff dyfarnu?

Bydd y ddyletswydd sydd ar gorff dyfarnu i wneud addasiad rhesymol yn dod i rym lle byddai trefniadau asesu yn rhoi person anabl o dan anfantais sylweddol o'i gymharu â rhywun nad yw'n anabl. Mewn amgylchiadau o'r fath, mae'n ofynnol bod y corff dyfarnu'n cymryd camau rhesymol i osgoi'r anfantais honno. Nid yw'n ofynnol i gyrff dyfarnu wneud addasiadau i'r safon academiaidd neu safon arall sy'n cael ei gymhwyso wrth gynnal archwiliad/asesiad.

2.4 Cymhwyso safonau cymhwysedd

Caniateir i gyrff dyfarnu sy'n cynnig cymwysterau galwedigaethol ddefnyddio safonau cymhwysedd gyda pherson anabl. (Mae hyn yr un mor berthnasol i gymwysterau cyffredinol.)

Diffinnir safon cymhwysedd fel safon academiaidd, meddygol neu unrhyw gymhwysedd arall a ddefnyddir at y diben o benderfynu p'un ai a oes gan berson lefel penodol o gymhwysedd neu allu ai peidio.

Pan fydd corff dyfarnu yn gosod safon cymhwysedd ar gyfer person anabl, ni fydd yn gwahaniaethu ar sail anabledd oni bai ei fod yn gwahaniaethu yn rhinwedd Adran 19 Deddf Cydraddoldeb 2010 (o ran gwahaniaethu anuniongyrchol).

2.5 Cymryd cyngor gan gorff dyfarnu am safonau cymhwysedd

Mae materion pwnc penodol yn ymwneud â chymwysterau galwedigaethol lle y bydd angen efallai i ganolfannau geisio cyngor penodol gan y corff dyfarnu sy'n rhoi'r cymhwyster.

Mewn llawer o gymwysterau galwedigaethol, bydd amrediad eang o addasiadau rhesymol ar gael. Gall y trefniadau a restrir ym **Mhenodau 5 a 6** fod yn berthnasol i rai ymgeiswyr sy'n cofrestru ar gyfer gymwysterau galwedigaethol.

Fodd bynnag, mae rhai eithriadau pwysig lle byddai safonau cymhwysedd yn cael eu dirymu pe bai addasiad yn cael ei wneud. Mae angen ystyried yn ofalus addasiadau rhesymol i gymwysterau galwedigaethol sy'n meddu ar "drwydded i ymarfer" er mwyn peidio dirymu'r 'drwydded'.

2.6 Recriwtio ymgeiswyr gyda didwylledd

Mae hi'n hanfodol bod canolfannau'n recriwtio gyda didwylledd o ran cymwysterau galwedigaethol. Rhaid i ganolfannau sicrhau bod gan ddysgwyr y wybodaeth a'r cyngor cywir ar y cymhwyster/cymwysterau a ddewisant ac y bydd y cymhwyster/cymwysterau'n bodloni eu hanghenion. **Rhaid** i'r broses recriwtio gynnwys y ganolfan sy'n asesu pob darpar ddysgwr. Mae'n rhaid i'r ganolfan lunio barn broffesiynol y gellir ei chyfiawnhau am botensial y dysgwr i gwblhau'r asesiad yn llwyddiannus ac i ennill y cymhwyster. Mae'n **rhaid** i asesiad o'r fath adnabod, lle y bo'n briodol, y gefnogaeth a fydd ar gael i'r dysgwyr i hwyluso mynediad i'r cymhwyster/cymwysterau.

Lle mae'r broses recriwtio yn nodi na fydd y dysgwr efallai'n gallu dangos cyrhaeddiad ac felly ennill cyrhaeddiad ym mhob asesiad ar gyfer y cymhwyster a ddewiswyd, **rhaid** cyfathrebu hyn yn glir i'r dysgwr. Efallai y bydd dysgwr yn penderfynu parhau i astudio cymhwyster a pheidio â chael ei gofrestru ar gyfer yr asesiad cyfan neu ran ohono.

Mae'n **rhaid** i ganolfannau sicrhau bod dysgwyr yn ymwybodol o:

- amrywiaeth y dewisiadau sydd ar gael, gan gynnwys unrhyw addasiadau rhesymol a all fod yn angenrheidiol, i alluogi dangos cyrhaeddiad ar draws yr holl asesiadau angenrheidiol; **a**
- unrhyw gyfyngiadau ar lwybrau cynnydd i'r dysgwr o ganlyniad i beidio â chyrraedd rhai canlyniadau.

2.7 Arweiniad ar addasiadau rhesymol

Mae'r cyrff dyfarnu'n ceisio sicrhau bod cymwysterau galwedigaethol ar gael i bob dysgwr sy'n gymwys am addasiadau rhesymol mewn asesiadau, heb gyfaddawdu asesiad y sgiliau, gwybodaeth, dealltwriaeth neu gymhwysedd sy'n cael eu mesur.

Caiff **addasiad rhesymol** ei gytuno yn ystod y cyfnod cynllunio cyn yr asesu. Bydd hyn yn unrhyw weithrediad sy'n helpu i leihau effaith anabledd neu anhawster, sy'n golygu bod y dysgwr o **dan anfantais sylweddol**.

Ni ddylai addasiadau rhesymol, fodd bynnag, effeithio ar ddibynadwyedd na dilysrwydd y canlyniadau asesu nac ychwaith roi mantais annheg i'r dysgwr yn yr asesiad dros ddysgwyr eraill sy'n cwblhau'r un asesiadau neu asesiadau tebyg.

Mae'n **rhaid** i bennaeth y ganolfan/y Pennaeth/PSG (neu unigolyn a enwebir ganddo) sicrhau bod addasiad rhesymol y mae'r ganolfan yn ei roi ar waith ar ran y dysgwr yn cael ei seilio ar dystiolaeth gadarn fod rhwystr i'r asesiad a bod hynny'n cyfateb i'r canllawiau hyn. Gall methiant i wneud hynny olygu rhoi cyngor neu weithredu i'r ganolfan hyd at roi camau ar waith i reoli camymddwyn yn y ganolfan. Yn y pendraw gallai hyn arwain at alw tystysgrifau'n ôl, tynnu cymeradwyaeth i gynnig cymhwyster neu dynnu cymeradwyaeth y ganolfan yn ei hôl.

2.8 Addasiadau rhesymol mewn cymwysterau galwedigaethol

Mae cymwysterau galwedigaethol yn achredu cymhwysedd yn erbyn manylebau a meini prawf asesu cymwysterau a/neu Safonau Cenedlaethol a strategaeth asesu gymeradwy. **Rhaid** i unrhyw addasiad rhesymol adlewyrchu arfer gweithio arferol dysgwr mewn canolfan neu'n gweithio yn y maes galwedigaethol.

Gall dysgwyr, serch hynny, ddefnyddio cymhorthion mecanyddol, electronig a rhai eraill er mwyn dangos cymhwysedd. Dylai'r cymhorthion naill ai fod ar gael yn gyffredin yn fasnachol, neu fod ar gael gan gyflenwr arbenigol, ac y gellir yn ddichonadwy eu defnyddio yng ngweithle'r cyflogwyr.

Gellir ystyried bod yr addasiadau canlynol yn hwyluso mynediad os nad ydynt yn cael effaith ar y safonau cymhwysedd sy'n cael eu profi:

- addasu deunyddiau asesu;
- addasu'r amgylchedd corfforol at ddibenion mynediad;
- addasu'r offer;
- deunydd asesu mewn fformat wedi'i fwyhau neu Braille;
- deunydd asesu ar bapur lliw neu mewn fformat clywedol;
- Iaith Arwyddion Prydain (BSL);
- newid neu addasu'r dull asesu;
- newid y trefniadau asesu arferol;
- amser ychwanegol, e.e. estyniadau amser ar gyfer aseiniadau;
- deunydd asesu iaith wedi'i addasu;
- cynorthwydd ymarferol;
- anogwr;
- rhoi cymorth yn ystod yr asesiad;
- darllenydd;
- ysgrifennydd;
- defnydd o feddalwedd/technoleg gynorthwyol;
- defnyddio troshaenau lliw, cymhorthion golwg isel, teledu cylch cyfyng;
- defnyddio lleoliad gwahanol ar gyfer yr asesiad;
- Defnyddio TGCh / ymateb gan ddefnyddio dyfeisiau electronig.

Mae'n bwysig nodi na fydd pob un o'r addasiadau a ddisgrifiwyd uchod yn rhai sy'n rhesymol, yn cael eu caniatáu nac yn ymarferol mewn rhai sefyllfaoedd. Efallai na fydd ar y dysgwr angen yr un addasiad ar gyfer pob asesiad, ac na fydd hynny efallai'n cael ei ganiatáu ychwaith.

Dylai dysgwyr gymryd rhan lawn mewn unrhyw benderfyniadau am newidiadau/addasiadau. O wneud hyn bydd modd bodloni anghenion yr unigolyn, gan gadw meini prawf asesu penodol cymhwyster mewn cof.

Gan fod anghenion ac amgylchiadau pob dysgwr yn wahanol, **rhaid** i ganolfannau ystyried unrhyw gais am addasiad rhesymol ar sail pob achos unigol. **Bydd angen tystiolaeth o angen.**

2.9 Cymhwyso addasiadau rhesymol i asesiadau mewnlol

Nid oes angen i ganolfannau gyflwyno cais i'r corff dyfarnu os yw'r cymhwyster yn cael ei asesu'n fewnlol. **Rhaid** i ganolfannau serch hynny wneud addasiadau rhesymol sy'n cyfateb i bolisiâu'r corff dyfarnu.

Rhaid cadw cofnod o'r holl addasiadau rhesymol a wneir mewn perthynas ag asesiadau mewnlol ar y **Ffurflen VQ/IA a chadw honno ar ffeil yn y ganolfan at ddibenion archwilio gan gorff dyfarnu.**

Mae **ffurflen VQ/IA** ar gael yn electronig ar:

<http://www.jcq.org.uk/exams-office/access-arrangements-and-special-consideration/forms>

Os yw'r ganolfan yn ansicr a yw'r addasiad rhesymol sy'n cael ei gynnig yn cyd-fynd â'r canllawiau hyn, rhaid cysylltu â'r corff dyfarnu perthnasol am gyngor.

2.10 Sut gall canolfannau neu ddarparwyr hyfforddiant wneud cais am addasiadau rhesymol ar gyfer asesiadau allanol?

Rhaid i ganolfannau sydd am wneud cais am addasiad rhesymol mewn cymhwyster galwedigaethol anfon cais i'r corff dyfarnu perthnasol **o leiaf chwe wythnos cyn dyddiad y gyfres y mae'r asesiad i'w sefyll ynddi. Rhaid defnyddio Ffurflen VQ/EA.**

Mae **Ffurflen VQ/EA** ar gael yn electronig yn:

<http://www.jcq.org.uk/exams-office/access-arrangements-and-special-consideration/forms>

Bydd pob cais yn cael ei ystyried yn unigol. Bydd yr ymateb yn ymwneud yn bennaf â pha effaith y gallai'r addasiad y gofynnir amdano ei chael ar y cymhwysedd a'r gallu sy'n cael ei brofi yn y cymhwyster, yn ogystal â dibynadwyedd a dilysrwydd yr asesiad.

Efallai na chaiff rhai addasiadau eu hystyried yn rhesymol:

- os nad ydynt yn bodloni'r meini prawf a gyhoeddwyd;
- os oes costau afresymol i'r corff dyfarnu;
- os ydynt yn cynnwys fframiau amser afresymol; neu
- os ydynt yn effeithio ar ddiogelwch a manwl gywirdeb y cymhwyster ei hun.

Er enghraifft, ni ellir cynhyrchu papurau Braille ar fyr rybudd. Rhaid i addasiadau **beidio** â pheryglu iechyd a lles yr ymgeisydd ei hun nac unrhyw berson arall.

2.11 Papurau wedi'u haddasu

I wneud cais am bapurau wedi'u mwyhau a'u haddasu, papurau Braille, papurau â'r iaith wedi'i haddasu neu bapurau wedi'u haddasu ar gyfer defnyddio recordiad, cyflwynwch **Ffurflen VQ/EA heb fod yn hwyrach na deg wythnos cyn dyddiad yr asesiad.**

Lle mae'n adlewyrchu ffordd arferol dysgwr o weithio, gall canolfannau ddarparu helaethiad A3 o ddeunydd nad yw'n ddiogel heb ofyn am ganiatâd corff dyfarnu.

Ni ddylid newid iaith deunyddiau nad ydynt yn ddiogel heb ganiatâd blaenorol y corff dyfarnu.

Rhaid peidio agor papurau cwestiynau diogel yn gynnar heb ganiatâd y corff dyfarnu o flaen llaw.

Mae **Ffurflen VQ/EA** ar gael yn electronig yn:

<http://www.jcq.org.uk/exams-office/access-arrangements-and-special-consideration/forms>

Pennod 3

Ymgeiswyr ag anableddau ac anawsterau dysgu, a chymhwyso'r amcanion asesu

Cymwysterau cyffredinol

- 3.1 **Mae hi'n hanfodol bod canolfannau'n recriwtio gyda didwylledd o ran cymwysterau cyffredinol.**

Rhaid i ganolfannau sicrhau bod gan ddysgwyr, **mewn fformat hygyrch**, y wybodaeth a'r cyngor cywir ar y cymwysterau a ddewisant a bod y cymwysterau'n bodloni eu hanghenion.

Rhaid i'r ganolfan asesu pob darpar ddysgwr a llunio barn broffesiynol y gellir ei chyfiawnhau am botensial y dysgwr i gwblhau'n llwyddiannus ac ennill y cymhwyster. **Rhaid** i asesiad o'r fath adnabod, lle y bo'n briodol, y gefnogaeth a fydd ar gael i'r dysgwr i hwyluso mynediad i'r cymwysterau.

Amcanion asesu a ffiniau graddau

- 3.2 Mewn cymwysterau cyffredinol, (**gweler Pennod 1, adran 1.6 ac adran 1.8**) rhaid i'r ymgeisydd ddangos cyrhaeddiad mewn nifer o amcanion asesu.

Mae'r amcanion asesu'n diffinio'r cymwyseddau sy'n cael eu profi gan y fanyleb. Mae'r rhain yn profi gwybodaeth, dealltwriaeth, sgiliau a'r defnydd ohonynt. Nodir yr amcanion asesu ym manylebau'r cyrff dyfarnu ar gyfer pob pwnc.

Bydd y marciau a enillir pan fesurir y sgiliau hyn yn cael eu lluosu â ffactor agregu i gynnal y pwysiau priodol.

Caiiff y cyfanswm marciau hwn ei gydweddu â'r nifer o farciau a gytunwyd (ffin gradd) sy'n angenrheidiol ar gyfer pob gradd y gellir cyhoeddi'r cymhwyster arni.

- 3.3 Mae'r ffin gradd yn dangos y safon neu'r lefel academiaidd y mae'n rhaid i bob ymgeisydd ei chyrraedd er mwyn ennill gradd arbennig. **Bydd y ffiniau gradd yn cael eu cymhwyso'n gyfartal i bob ymgeisydd. Er mwyn ennill gradd, rhaid i'r ymgeisydd allu dangos y lefel o gymhwysedd neu allu yn erbyn yr amcanion asesu.**

- 3.4 **Gallai rhai mathau o anableddau effeithio ar allu'r ymgeisydd i ddangos un neu fwy o'r amcanion asesu.** Gall ffordd arall fod ar gael yn y fanyleb a **rhaid** cael cyngor gan y corff dyfarnu. Mewn rhai achosion, efallai y bydd angen eithrio ymgeisydd anabl rhag cydran (**gweler Pennod 5, adran 5.17**) os mai dyna'r unig addasiad sydd ar gael i'w alluogi i oresgyn anfantais sylweddol wrth gael mynediad i'r fanyleb.

Weithiau, fodd bynnag, ni ellir dod o hyd i ddewis amgen, am fod y nam yn ymwneud â rhan sylfaenol o'r asesiad. O ganlyniad, efallai na fydd yr ymgeisydd yn sgorio digon o farciau i gyfiawnhau cofrestru am arholiad.

Gall canolfan gynnwys ymgeisydd ar y cwrs gan wybod yn iawn na fyddant efallai'n gallu bodloni'r amcanion asesu i gyd. **Rhaid sicrhau bod yr ymgeisydd a'i r(h)ieni/gwarcheidwaid/gofalwyr yn gwbl ymwybodol o'r graddau y mae'n bosibl cofrestru'r ymgeisydd am y cymhwyster.** Nid yw'n bosibl bob amser sicrhau cael yr un mynediad i ymgeisydd y mae ei amhariad yn effeithio ar gymhwysedd sy'n cael ei brofi ac na fydd modd iddo/iddi efallai ddangos yr amcanion asesu.

Dylai canolfannau gymryd camau i sicrhau bod gan eu haseswyr (**gweler Pennod 7, adran 7.3**) fynediad at yr amcanion asesu ar gyfer y fanyleb/manylebau perthnasol.

- 3.5 Mae'r enghreifftiau isod yn dangos sut y gellir gwneud addasiadau i alluogi ymgeiswyr i gael cyfle i gael mynediad at y cymhwysterau ac i ddangos beth y maent yn ei wybod a beth y gallant ei wneud. Mae'r enghreifftiau yn dangos achosion lle na chaniateir addasiad a lle nad argymhellir y dylai'r ymgeisydd gofrestru am yr asesiad, (oni themlir na fydd y nam yn effeithio ar gyfran sylweddol o'r asesiad).
- 3.6 Yn y rhan fwyaf o achosion ni fydd yn rhesymol gwneud addasiadau i amcanion asesu o fewn cymhwyster. Byddai gwneud hyn yn tanseilio effeithiolrwydd y cymhwyster wrth ddarparu syniad o wybodaeth, sgiliau a dealltwriaeth yr ymgeisydd. Nid oes unrhyw ddyletswydd ar y cyrff dyfarnu i wneud addasiadau na ddylid eu gwneud yn ôl y rheoleiddwyr cymwysterau.

Enghreifftiau o sut y byddai amcanion asesu yn effeithio ar ddarpariaeth trefniadau mynediad

- Mae ymgeisydd â pharlys difrifol yr ymennydd yn mwynhau ei chwrs TGAU Dylunio a Thechnoleg ond ni all ddefnyddio ei dwylo. Ni all ddylunio na gwireddu dyluniad yn annibynnol hyd yn oed gyda chymorth CAD/CAM. Gan y rhan hon o'r asesiad fod yn gyfran fawr o'r cymhwyster, mae'n penderfynu peidio â chofrestru am y pwnc arbennig hwn. Gan mai dylunio a gwneud yw'r amcanion asesu, ni ellir gwneud unrhyw addasiad.
- Mae ymgeisydd â dyslecsia difrifol am gymryd ei TGAU Saesneg Iaith a TGAU Sbaeneg ond ni all ddarllen nac ysgrifennu'n ddigonol.
Ni all gael addasiad ar ffurf darlennydd yn rhan Darllen y papur TGAU Saesneg Iaith ac yn y papur Darllen TGAU Sbaeneg ond gall ddefnyddio darlennydd cyfrifiadur.
Ni all gael ysgrifennydd ar gyfer arholiadau TGAU Sbaeneg oni bai ei fod yn gallu arddweud pob gair tramor fesul llythyren. Gallai fod yn briodol i gofrestru'r ymgeisydd am TGAU Sbaeneg os, gydag amser ychwanegol o hyd at 50%, neu'r defnydd o brosesydd geiriau gyda'r cyfleuster gwirio sillafu a gramadeg wedi'i analluogi, y gall gael mynediad annibynnol at yr arholiadau.
Gall gael ysgrifennydd yn rhannau Darllen ac Ysgrifennu y papur TGAU Saesneg Iaith. (Lle defnyddir ysgrifennydd mewn arholiad sy'n asesu ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig neu'r sillafu, yr atalnodi a'r gramadeg, dim ond os gall yr ymgeisydd ddangos **ei fod wedi** dangos y sgiliau sy'n cael eu hasesu y gellir dyfarnu marciau.)
- Mae ymgeisydd heb ddwylo am gymryd TAG Safon Uwch Celfyddyd Gain. Awgrymir y byddai peintio â'r geg neu draed yn dderbyniol. Ni all yr ymgeisydd wneud y naill na'r llall ac mae am i berson arall beintio gan ddilyn ei chyfarwyddiadau. Ni chaniateir hyn gan fod y sgîl o beintio'n

ADRAN B:

Addasiadau ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anableddau ac anawsterau dysgu

Pennod 4

4.1 Rheoli anghenion ymgeiswyr sydd ag anableddau ac anawsterau dysgu

Mae'n debyg y bydd gan rai ymgeiswyr sydd ag anableddau ac anawsterau dysgu sawl angen a **nodir ym mharagraffau 4.1.1 – 4.1.4**. Gallai olygu eu bod yn debygol o fod angen amrywiol drefniadau mynediad. **Nid yw'r enghreifftiau a roddir felly'n gynhwysfawr, rhaid cofio mai enghreifftiau ydynt yn unig.**

(Gweler Pennod 5 a Phennod 6 am fanylion am y trefniadau hyn.)

4.1.1 Anghenion Gwybyddiaeth a Dysgu†

E.e. Anawsterau Dysgu Cyffredinol a/neu Benodol (fel Dyscalcwlia a Dyslecsia)

Efallai y bydd angen y canlynol ar ymgeiswyr sydd ag anawsterau dysgu, er enghraifft:

- egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth
- amser ychwanegol
- darllenydd cyfrifiadur neu ddarllenydd
- darllen yn uchel neu ysgrifbin darllen arholiad
- ysgrifennydd
- prosesydd geiriau
- anogwr
- cynorthwydd ymarferol
- troshaenau lliw
- papurau lliw/wedi'u mwyhau
- papurau iaith wedi'u haddasu.

4.1.2 Anghenion Cyfathrebu a Rhyngweithio†

E.e. Anhwylderau'r Sbectwm Awtistig (ASD), Anghenion Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu (SLCN)

Efallai y bydd angen y canlynol ar ymgeiswyr sydd ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio:

- egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth
- amser ychwanegol
- darllenydd cyfrifiadur neu ddarllenydd
- Darllen yn uchel neu ysgrifbin darllen arholiad
- ysgrifennydd
- prosesydd geiriau
- papurau iaith wedi'u haddasu.

†Mae'n rhaid i'r ymgeisydd gael nam yn ei iaith gyntaf sydd yn cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir. Nid oes gan ymgeisydd anhawster dysgu dim ond am nad Cymraeg, Saesneg neu Wyddeleg yw ei iaith gyntaf.

4.1.3 Anghenion Synhwyrdd a Chorfforol

E.e. Nam ar y clyw (HI), Nam Amlsynnwyr (MSI), Anabledd Corfforol (PD), Nam ar y golwg (TI)

Efallai y bydd angen y canlynol ar ymgeiswyr ag anghenion synhwyrdd a chorfforol:

- egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth
- amser ychwanegol
- darlennydd cyfrifiadur neu ddarlennydd
- darllen yn uchel neu ysgrifbin darllen arholiad
- ysgrifennydd
- prosesydd geiriau
- siaradwr byw;
- Cyfathrebydd Proffesiynol
- cynorthwyydd ymarferol
- Papurau Braille, papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau a/neu bapurau iaith wedi'u haddasu.

4.1.4 Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol†

E.e. Anhwylder Diffyg Canolbwyntio (ADD), Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywiogrwydd (ADHD), Cyflyrau Iechyd Meddwl

Efallai y bydd angen y canlynol ar ymgeiswyr ag anghenion cymdeithasol, emosiynol a meddyliol:

- egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth
- amser ychwanegol
- darlennydd cyfrifiadur neu ddarlennydd
- Darllen yn uchel neu ysgrifbin darllen arholiad
- ysgrifennydd
- prosesydd geiriau
- anogwr
- trefniant safle arall
- goruchwyliaeth ar wahân o fewn y ganolfan.

†**Mae'n rhaid i'r ymgeisydd gael nam yn ei iaith gyntaf sydd yn cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir. Nid** oes gan ymgeisydd anhawster dysgu dim ond am nad Cymraeg, Saesneg neu Wyddeleg yw ei iaith gyntaf.

4.2 Egwyddorion ar gyfer canolfannau

- 4.2.1 Pwrpas trefniant mynediad yw sicrhau, lle y bo'n bosibl, bod rhwystrau rhag asesiad yn cael eu dileu ar gyfer ymgeisydd sydd ag anabledd gan ei (g)warchod rhag cael ei rhoi dan anfantais sylweddol o ganlyniad i anawsterau sylweddol a pharhaus. Cynhelir dilystrwydd yr asesiad, ond ar yr un pryd darperir mynediad i asesiad ar gyfer ymgeisydd anabl.

Rhaid i'r Cydlynnydd AAA, neu aelod cyfatebol o staff o fewn coleg AB, sicrhau nad yw'r hyn a gynigir o ran mynediad yn rhoi'r ymgeisydd dan anfantais nac yn rhoi mantais iddo.

- 4.2.2 Er y bwriedir i drefniadau mynediad ganiatáu mynediad i asesiadau, ni ellir eu caniatáu lle byddan nhw'n tarfu ar amcanion asesu'r fanyleb o dan sylw (**gweler Pennod 3**). **Er enghraifft, fel arfer, ni chaniateir defnyddio cynorthwydd ymarferol wrth brofi sgiliau ymarferol.**
- 4.2.3 **Efallai na fydd angen yr un trefniadau mynediad ym mhob manyleb ar ymgeiswyr.** Gall pynciau a'u dulliau asesu amrywio, gan arwain at wahanol ofynion ar yr ymgeiswyr. **Rhaid i Gydlynwyr AAA ystyried yr angen am drefniadau mynediad ar sail pwnc. (Gweler yr ail enghraifft isod.)**

Enghreifftiau

- Bydd myfyriwr TAG UG yn defnyddio prosesydd geiriau ym mhapurau Llenyddiaeth Saesneg, Hanes a Chymdeithaseg ond nid ym mhapurau Mathemateg Bellach. Mae'r defnydd o brosesydd geiriau ym mhapurau Llenyddiaeth Saesneg, Hanes a Chymdeithaseg yn briodol i'w anghenion ac yn adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan.
- Mae myfyriwr TGAU yn cael 25% o amser ychwanegol mewn papurau ag ysgrifennu estynedig – Saesneg Iaith, Llenyddiaeth Saesneg, a Hanes gan fod ei nam yn amharu'n **sylweddol** ar ei allu i lunio testun di-dor. Nid yw'r anawsterau hyn mor helaeth ym mhapurau atebion byr papurau Sbaeneg, papurau Gwyddoniaeth a Mathemateg felly ni roddir amser ychwanegol o 25%.
- Mae myfyriwr TGAU yn cael 25% o amser ychwanegol ym mhob papur gan fod ei nam yn amharu'n **sylweddol** ar ei sgiliau darllen, ysgrifennu a phrosesu.

- 4.2.4 **Dylid prosesu trefniadau mynediad ar gychwyn y cwrs.** Er enghraifft, dylai ysgolion allu prosesu ceisiadau ar ddechrau neu yn ystod blwyddyn gyntaf cwrs TGAU dwy flynedd ar ôl sefydlu darlun o angen yn glir a ffordd arferol o weithio yn ystod blynyddoedd 7 i 9.

Fodd bynnag, yn achos anaf neu nam dros dro, neu ddiagnosis o anabledd neu amlygiad o nam sy'n ymwneud ag anabledd presennol sy'n codi ar ôl dechrau'r cwrs, dylid gwneud cais am drefniadau mynediad cyn gynted â phosibl. **Rhaid** i ganolfannau brosesu ceisiadau yn unol â **Pennod 8, adran 8.3** gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein* lle bo angen.

Rhaid i drefniadau gael eu cymeradwyo cyn arholiad neu asesiad bob amser.

- 4.2.5 **Mae'n rhaid i unrhyw drefniant/trefniadau a roddir ar waith adlewyrchu'r cymorth a roddir i'r ymgeisydd yn y ganolfant, er enghraifft:**
- yn yr ystafell ddosbarth (lle bo'n briodol);
 - gweithio mewn grwpiau bach i ddarllen a/neu ysgrifennu;
 - gwersi cefnogaeth llythrennedd;
 - strategaeth ymyriad llythrennedd;
 - ym mhroffion/arholiadau mewnol yr ysgol;
 - ffug arholiadau.

Cyfeirir at hyn yn gyffredin fel 'ffordd arferol o weithio'. Ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anawsterau dysgu dyma fel arfer y wybodaeth gefndirol a gofnodir yn Rhan 1 Ffurflen 8 gan y CAAA neu'r aseswr sy'n gweithio yn y ganolfan.

Rhaid i Gydlynwyr AAA ac aseswyr gyfeirio at **Bennod 7, paragraff 7.6.1** am wybodaeth am sut i gadarnhau 'ffordd arferol o weithio'.†Yr unig eithriad i hyn yw lle rhoddir trefniant ar waith oherwydd anaf neu nam dros dro (**gweler adran 8.3**).

- 4.2.6 Gan fod pynciau'n amrywio, gan arwain at ofynion gwahanol gan yr ymgeisydd, gallai fod angen cefnogaeth mewn un neu ddau o bynciau; gallai ymgeisydd arall fod angen cefnogaeth yn ei holl bynciau. **Y brif egwyddor yw y gall y CAAA neu'r aseswr sy'n gweithio yn y ganolfan ddangos hanes o gefnogaeth a darpariaeth. Nid yw'r trefniant yn cael ei roi'n sydyn i'r ymgeisydd ar amser ei arholiad/harholiad.**

- 4.2.7 **Rhaid i'r CAAA/aseswr weithio ar y cyd â staff addysgu, staff cefnogi a phersonél y swyddfa arholiadau er mwyn sicrhau bod trefniadau mynediad cymeradwy yn eu lle ar gyfer profion mewnol yn yr ysgol, ffug arholiadau ac arholiadau.**

Rhaid i'r ymgeisydd fod wedi cael cyfleoedd priodol i ymarfer gan ddefnyddio'r trefniant (trefniadau) mynediad cyn ei arholiad cyntaf. **Mae hyn yn arbennig o berthnasol pan fydd darlennydd cyfrifiadur, papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau, ysgrifennydd, technoleg adnabod llais neu brosesydd geiriau yn cael eu defnyddio mewn arholiadau.**

- 4.2.8 Os **nad** yw ymgeisydd erioed wedi defnyddio'r trefniant a ganiatawyd iddo/iddi, e.e. 25% o amser ychwanegol neu egwylliau gorffwys dan oruchwyliaeth, yna **nid** dyma ei ffordd arferol o weithio. Gall **y CAAA** ystyried tynnu'r trefniant yn ôl, ar yr amod na fydd yr ymgeisydd yn cael ei roi dan anfantais sylweddol. (Bydd y CAAA wedi monitro'r defnydd o'r trefniant mewn profion mewnol yn yr ysgol a ffug arholiadau).

- 4.2.9 **Lle mae asesiad di-arholiad yn cael ei farcio gan athrawon, dim ond am sgiliau wedi'u dangos gan yr ymgeisydd yn gweithio'n annibynnol y gellir rhoi credyd. Rhaid i drefniadau mynediad beidio â chyfaddawdu gofynion asesu.**

- 4.2.10 Lle caiff unigolyn ei benodi i hwyluso trefniant mynediad, h.y.

- Cyfathrebydd Proffesiynol
- Addasydd Iaith
- cynorthwyydd ymarferol
- anogwr
- darlennydd
- ysgrifennydd

mae'n atebol i bennaeth y ganolfan a rhaid iddo/iddi fod yn dderbyniol i bennaeth y ganolfan. Fel arfer, ni ddylai'r person a benodir fod yn athro pwnc yr ymgeisydd, ac **ni chaiff fod yn berthynas, yn ffrind, cyfoed nac yn diwtor preifat yr ymgeisydd.**

Rhaid i bennaeth y ganolfan sicrhau bod y person a benodir yn oedolyn cyfrifol, wedi'i hyfforddi'n briodol ac yn deall rheolau'r trefniant mynediad yn llawn, yn unol â'r manylion yn y ddogfen hon. **Nid yw'n dderbyniol i ganolfan ddefnyddio ymgeisydd o Flwyddyn 12 neu Flwyddyn 13 i hwyluso trefniant mynediad.**

- 4.2.11 **Gallai methu cydymffurfio â'r rheoliadau a gaiff eu cynnwys yn y ddogfen hon fod yn achos o gamymddwyn a allai effeithio ar ganlyniad(au) yr ymgeisydd.**

Caiff methiant i gydymffurfio ei ddiffinio fel:

- rhoi trefniadau mynediad ar waith nas cymeradwywyd; **neu**
- caniatáu trefniadau mynediad o fewn y ganolfan na cheir tystiolaeth briodol i'w hategu yn unol â'r rheoliadau hyn; **neu**
- peidio â rhoi trefniadau priodol ar waith ar gyfer ymgeiswyr ag anawsterau/anableddau dysgu hysbys a sefydledig.

- 4.2.12 **Dim ond gyda chanolfan ymgeisydd y gall CGC a'r cyrff dyfarnu drafod trefniadau mynediad, ac nid â rhieni/gofalwyr.**

- 4.2.13 Pan fo trefniant mynediad wedi ei brosesu ar-lein a'i gymeradwyo, **ar gyfer cymwysterau TGAU a TAG rhaid** i'r CAAA sicrhau fod y dystiolaeth o angen (pan fydd ei hangen) ar gael i Arolygydd Canolfan CGC ar gais. Gall corff dyfarnu hefyd ofyn am dystiolaeth o angen pan ystyrir bod hynny'n angenrheidiol. **Gall hyn fod yn gopi papur neu'n electronig.**

Lle mae'r SENCo yn storio dogfennaeth trefniadau mynediad yn electronig mae'n **rhaid** iddo/iddi greu e-ffolder ar gyfer pob ymgeisydd unigol. **Rhaid i e-ffolder yr ymgeisydd ddal pob un o'r dogfennau gofynnol i'w harchwilio.**

Caiff pob canolfan TGAU a TAG ei harolygu gan aelod o Wasanaeth Arolygu Canolfannau'r CGC. Bydd yr arolygwyr yn disgwyl gweld dogfennau priodol yn cyfiawnhau'r defnydd o drefniant mynediad sy'n cael ei brosesu'n electronig.

Os canfyddir mewn arolygiad CGC bod canolfan yn ddiffygiol wrth ofyn am drefniadau mynediad a/neu roi'r trefniadau hynny ar waith, bydd corff dyfarnu'n cymryd camau pendant i leihau'r diffyg hwnnw. Yn y pendraw, mae'n bosibl y bydd corff dyfarnu'n gorfod tynnu'n ôl ei gymeradwyaeth o'r ganolfan. Byddai hyn yn digwydd lle mae'n amlwg bod canolfan wedi methu â chydymffurfio â'i rhwymedigaethau o ran adnabod yr angen am drefniadau mynediad, gofyn am y trefniadau hynny a'u rhoi ar waith.

4.2.14 **Rhaid i'r CAAA gyflwyno'r dogfennau i Arolygydd Canolfannau CGC.**

Os nad yw'r CAAA ar gael pan fydd yr arolygydd yn galw, **rhaid i'r aelod perthnasol o'r uwch dîm arweinyddiaeth** gyfarfod â'r Arolygydd a mynd i'r afael ag unrhyw ymholiadau, unrhyw gwestiynau, y bydd yn ei godi/chodi.

Enghreifftiau – tystiolaeth at ddibenion arolygu

Gellir storio'r dystiolaeth yn electronig neu fel copi caled gan yr CAAA.

Bydd **ymgeisydd TGAU** gydag awtistiaeth difrifol **sydd ag effaith andwyol sylweddol a thymor hir** yn cael darlennydd ac ysgrifennydd. **Mae'r CAAA** yn cyflwyno'r canlynol i'w arolygu:

- **tystiolaeth sy'n seiliedig ar y ganolfan** a ategir gan ddatganiad ysgrifenedig gan Therapydd Lleferydd ac Iaith; (Cynhyrchir y dystiolaeth sy'n seiliedig ar y ganolfan, wedi'i **llofnodi a'i dyddio**, ac a **ysgrifennwyd gan y CAAA**, yn unol â'r rheoliadau hyn.)
- y ddalen gymeradwyo o Trefniadau Mynediad Ar-lein;
- ffurflen caniatâd data personol ymgeisydd **wedi'i llofnodi**.

Dyfernir 25% o amser ychwanegol i **ymgeisydd TAG** ag anawsterau dysgu penodol. Mae ganddo ddwy sgôr wedi'u safoni cyfartaledd isel (**85-89**) **sy'n ymwneud â dau faes gwahanol o gyflymder gweithio**. **Mae'r CAAA** yn cyflwyno'r canlynol i'w arolygu:

- **Ffurflen 8, gyda llofnod electronig a dyddiad, gyda Rhannau 1, 2 a 3 wedi'u cwblhau a thystiolaeth o gymhwyster yr aseswr;**
- IEP; (Gan fod gan yr ymgeisydd ddwy sgôr wedi'u safoni is na'r cyfartalog mae'n ofynnol i'r ganolfan roi darlun o angen **yn ogystal â** Ffurflen 8.)
- cymeradwyaeth gan y cyrff dyfarnu;
- ffurflen caniatâd data personol ymgeisydd **wedi'i llofnodi**.

Dyfernir darlennydd cyfrifiadur i **ymgeisydd TGAU** ag anawsterau dysgu penodol ar gyfrif ei anawsterau darllen parhaus. **Mae'r CAAA** yn cyflwyno'r canlynol i'w arolygu:

- tystiolaeth sy'n seiliedig ar y ganolfan **yn unol â pharagraff 5.5.5;**
- y ddalen gymeradwyo o Trefniadau Mynediad Ar-lein;
- ffurflen caniatâd data personol ymgeisydd **wedi'i llofnodi**.

Pennod 5

Y trefniadau mynediad sydd ar gael

Mae'r trefniadau mynediad sydd wedi'u rhestru yn y bennod hon yn gymwys ar gyfer y cymwysterau canlynol:

- Cymwysterau Cyffredinol Cymhwysol AQA
- Cymwysterau Technegol Lefel 1, Lefel 2 a Lefel 3 AQA
- Cymwysterau Cyntaf BTEC
- Cymwysterau Cenedlaethol BTEC
- Dyfarniadau BTEC Tech
- Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt
- Cymwysterau Technegol Caergrawnt
- Sgiliau Allweddol CCEA
- Cymwysterau Technegol Lefel 2 a Lefel 3 City & Guilds
- Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad (TLM/ELC)
- Cymwysterau Mathemateg Annibynnol (FSMQ)
- TAG
- TGAU
- Tystysgrifau Lefel 3 OCR
- Cymhwyster Bagloriaeth Cymru (CBC)
- Llwybrau Mynediad CBAC
- Sgiliau Hanfodol (Cymru) CBAC
- Cymwysterau Cyffredinol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC
- Cymwysterau Galwedigaethol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC
- Cymwysterau Cymhwysol Lefel 3 CBAC

(Ile y caniateir hyn gan y fanyleb)

Bydd yr egwyddor yr un fath ar draws pob math o gymhwyster: ni ddylid caniatáu i drefniadau mynediad ymyrryd â dilysrwydd yr asesiad nac i roi credyd am sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth na all yr ymgeisydd eu cyflawni.

Dylai canolfannau gofio y bydd ganddynt ddyletswydd tuag at ymgeiswyr anabl, sy'n cynnwys gwneud addasiadau rhesymol i'r gwasanaeth y maent yn ei ddarparu ar gyfer ymgeiswyr.

Rhaid i'r CAAA ddilyn y camau angenrheidiol a phriodol i greu darlun priodol o angen a dangos ffordd arferol o weithio ar gyfer ymgeisydd preifat.

Mae hyn yn cynnwys dysgwyr o bell a myfyrwyr sydd wedi'u haddysgu gartref. Rhaid i'r ganolfan, lle bo angen, arwain ar y broses asesu. Rhaid i'r ymgeisydd gael ei asesu gan aseswr penodedig y ganolfan. Mewn rhai achosion, gan ddibynnu ar ei anghenion, mae'n bosibl y bydd yn rhaid i'r ymgeisydd gael ei asesu y tu allan i'r ganolfan, er enghraifft yn y cartref. Rhaid i'r ganolfan gydymffurfio â'r rhwymedigaeth i nodi'r angen am drefniadau mynediad, gwneud cais amdanynt a'u rhoi ar waith.

DS Lle cyfeirir at asesiad 'yn ddim cynt na dechrau Blwyddyn 9', Blwyddyn 10 fyddai hyn ar gyfer ymgeiswyr Gogledd Iwerddon.

DS Yng Nghymru, mae gan Gynllun Datblygu Unigol sy'n cadarnhau anabledd yr ymgeisydd yr un statws â Chynllun Addysg, Iechyd a Gofal neu ddatganiad o anghenion addysgol arbennig cyfredol.

DS Lle cyfeirir at 'sgorau wedi'u safoni', mae'r rhain yn sgorau wedi'u safoni sy'n defnyddio cymedr o 100 a gwyriad safonol o 15.

5.1 Egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth*

***Nid yw'n ofynnol prosesu cais ar gyfer egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Fodd bynnag, ar gyfer cymwysterau TGAU a TAG, rhaid i'r CAAA ddarparu nodyn ffeil cryno byr ar bapur pennawd y ganolfan, wedi'i lofnodi a'i ddyddio, yn cadarnhau'r angen am egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth i Arolygydd Canolfannau CGC ar gais. Rhaid i hyn gadarnhau natur nam yr ymgeisydd, a bod egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth yn adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan.**

Mae'n rhaid i'r CAAA ystyried bob amser a fyddai egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth yn fwy priodol cyn gwneud cais am 25% o amser ychwanegol.

5.1.1 Caniateir i'r CAAA ddarparu egwyl dan oruchwyliaeth i ymgeisydd Ile mai hyn yw ei ddull arferol o weithio yn y ganolfan.

Rhaid i'r CAAA fod yn fodlon ar y canlynol:

- mae gan yr ymgeisydd nam sy'n cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir sy'n golygu bod anawsterau sylweddol a pharhaus yn bresennol (mae'r ymgeisydd yn anabl o fewn ystyr y Ddeddf Cydraddoldeb); a
- mae gwirioneddol angen y trefniant.

Bydd egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth yn cael eu dyfarnu ar gyfer:

- anghenion gwybyddiaeth a dysgu
- anghenion cyfathrebu a rhyngweithio;
- cyflwr meddygol;
- anghenion synhwyraidd a chorfforol;
- anghenion cymdeithasol, meddyliol ac emosiynol.

Yn ogystal, rhaid i anawsterau'r ymgeisydd fod wedi eu sefydlu yn y ganolfan, ac felly yn hysbys i'r Tiwtor Dosbarth, Pennaeth Blwyddyn, y CAAA a/neu uwch aelod staff gyda chyfrifoldebau bugeiliol.

5.1.2 Dylid stopio amseru'r arholiad ac ailddechrau pan fydd yr ymgeisydd yn barod i barhau.

Yn ystod yr egwyl dan oruchwyliaeth, ni ddylai'r ymgeisydd gael mynediad i'r papur cwestiynau/llyfryn ateb.

Os bydd angen i'r ymgeisydd adael yr ystafell arholiad, mae'n **rhaid** i oruchwylwr fynd gyda'r ymgeisydd.

Nid oes uchafswm amser am egwyliau gorffwys dan oruchwyliaeth. Y CAAA ddylai wneud y penderfyniad ar sail eu gwybodaeth o anghenion yr ymgeisydd a ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio o fewn terfynau amser. Gall fod yn ddefnyddiol ystyried cyn yr arholiad(au) sawl egwyl y gallai fod ei angen ar ymgeisydd a hyd bras yr egwyl gorffwys dan oruchwyliaeth. Bydd hyn yn caniatáu i ddigon o staff fod ar gael i hwyluso'r egwyl gorffwys.

5.1.3 Bydd rhai cyfyngiadau o ran amseru os bydd gan yr ymgeisydd fwy nag un arholiad i'w sefyll bob dydd. **Ni chynhwysir yr egwyl orffwys dan oruchwyliaeth yn y lwfans amser ychwanegol.**

Dylai canolfannau sicrhau bod cyngor meddygol yn cael ei geisio mewn achosion o salwch difrifol, a bod yr ymgeisydd yn ddigon iach i sefyll yr arholiad.

5.2 Amser ychwanegol

(**Ni ddylid** cymysgu rhwng amser ychwanegol ac egwyliau gorffwys o dan oruchwyliaeth – gweler adran 5.1.)

Lle mae ar ymgeisydd angen darllenydd neu ysgrifennydd gyda 25% o amser ychwanegol yn eu harholiadau i gyd rhaid i ganolfannau gyfeirio at baragraff 5.7.9.

Prosesu ceisiadau

5.2.1 **Ar gyfer y cymwysterau hynny a restrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2, rhaid** prosesu cais am 25% o amser ychwanegol gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*.

Lle mae gan ymgeiswyr anghenion cymhleth heblaw am anawsterau dysgu, gweler paragraff 5.2.3.

Ni chaniateir amser ychwanegol os achosir anawsterau llythrennedd ymgeisydd yn bennaf oherwydd nad Cymraeg, Saesneg, neu Wyddeleg yw ei iaith gyntaf.

Ymgeiswyr sydd ag anawsterau dysgu – tystiolaeth graidd ofynnol

5.2.2 Er mwyn gallu dyfarnu amser ychwanegol o 25% , **rhaid** i'r CAAA bennu anghenion yr ymgeisydd yn seiliedig ar un o'r canlynol:

- datganiad **cyfredol** o Anghenion Addysgol Arbennig, neu Gynllun Addysg, Iechyd a Gofal, neu Gynllun Datblygu Unigol, sy'n cadarnhau anabledd yr ymgeisydd (**a ategir gan dystiolaeth ofynnol sy'n seiliedig ar y ganolfan**); **neu**
- Ffurflen 8 wedi'i chwblhau'n llawn gydag asesiad (**Rhan 2 o Ffurflen 8**) a gynhaliwyd **yn ddim cynt na dechrau Blwyddyn 9** gan aseswr yn cadarnhau anabledd dysgu sy'n ymwneud ag addysg uwchradd/addysg bellach (**a ategir gan ddarlun manwl o angen - gweler tudalen 25**).

Nam sylweddol

Er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, **rhaid** i adroddiad yr aseswr (**Rhan 2 o Ffurflen 8**) gadarnhau bod gan yr ymgeisydd y canlynol:

bod gan yr ymgeisydd o leiaf un sgôr wedi'i safoni is na'r cyfartalog o 84 neu is yn ymwneud ag asesiad:

- cyflymder darllen (gweler paragraff 7.5.10); neu
- cyflymder ysgrifennu (gweler paragraff 7.5.11); neu
- mesurau prosesu gwybyddol sy'n cael **effaith andwyol sylweddol a thymor hir ar gyflymder gweithio** (gweler paragraff 7.5.12).

Amgylchiadau eithriadol

Mewn amgylchiadau eithriadol gall gorff dyfarnu roi 25% o amser ychwanegol i ymgeisydd os yw'r asesiad yn cadarnhau bod gan yr ymgeisydd **o leiaf ddau sgôr wedi'u safoni cyfartaledd isel (85-89)** sy'n ymwneud â **dwyl adran wahanol o gyflymder gweithio**.

Amgylchiadau prin ac eithriadol iawn

Lle mae clwstwr o sgorau (o leiaf tair, sy'n ymwneud â **thri maes gwahanol o gyflymder gweithio**) sydd **prin** o fewn yr ystod gyfartalog (90 i 94), **mewn amgylchiadau prin ac eithriadol iawn** gall corff dyfarnu ganiatáu 25% o amser ychwanegol. **Rhaid** i'r ymgeisydd gael adroddiad asesu diagnostig, o **ddim cynharach na Blwyddyn 9**, sy'n cadarnhau **anhawster dysgu sylweddol neu anabledd y mae modd mesur ei fod yn cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir ar berfformiad a chyflymder gweithio**.

Rhaid bod hyn wedi'i wneud gan aseswr diagnostig arbenigol.

25% o amser ychwanegol – ymgeiswyr ag anawsterau dysgu

Ym mhob achos, yn ogystal â'r dystiolaeth graidd, rhaid i'r CAAA ROI darlun o ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio, gan ddangos yn glir yr angen am 25% o amser ychwanegol. Ni chaiff y trefniant gael ei roi yn sydyn i'r ymgeisydd ar amser ei arholiad.

(Caiff diffiniad o ystyr y ffordd arferol o weithio ei roi ym mharagraff 4.2.5.)

Bydd swm y dystiolaeth sy'n angenrheidiol i roi darlun o angen yn amrywio yn ôl sgorau wedi'u safoni'r ymgeisydd.

Rhaid i'r ddogfennaeth a gyflwynir ar gyfer dibenion archwilio ddangos achos cadarn am amser ychwanegol o hyd at 25% gyda darlun clir a manwl o'r angen cyfredol.

Datganiadau o anghenion addysgol arbennig neu Gynlluniau Addysg, Iechyd a Gofal

Lle mae gan ymgeisydd ddatganiad o anghenion addysgol arbennig cyfredol, neu Gynllun Addysg, Iechyd a Gofal mae'n rhaid i'r CAAA gyfiawnhau'r ddogfennaeth gyda darlun o angen. (Nid yw Ffurflen 8 yn ofynnol ac ni ddylid ei defnyddio.)

Lle mae ymgeisydd yn symud ymlaen o gymwysterau TGAU i TAG

Pan mae ymgeisydd yn symud ymlaen o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG UG a/neu Uwch rhaid prosesu ceisiadau newydd ar-lein am 25% o amser ychwanegol.

Bydd asesiad a gynhaliwyd ddim cynharach na dechrau Blwyddyn 9 (Rhan 2 o Ffurflen 8) yn argymhell 25% o amser ychwanegol ar gyfer arholiadau TGAU yn ddilys ar gyfer arholiadau TAG UG a Lefel Uwch.

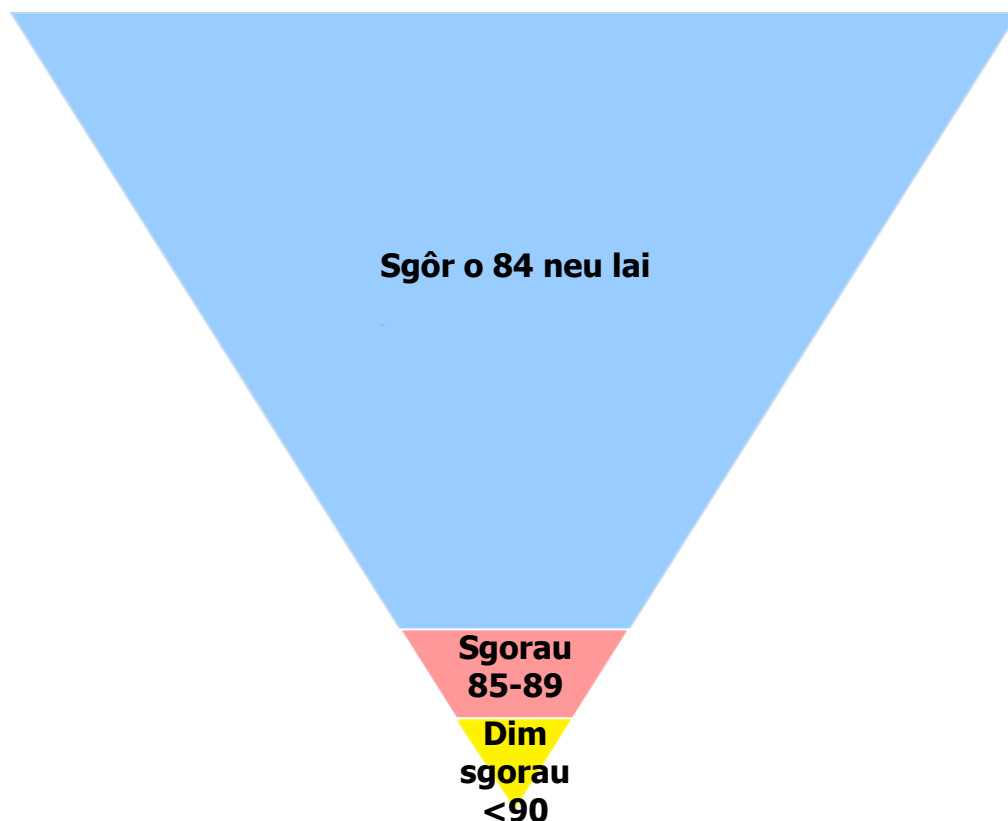
Gallai Ffurflen 8 gyflawn (Rhannau 1, 2 a 3), wedi'i llofnodi a'i dyddio, gael ei throsglwyddo o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG†. Nid oes angen asesiad pellach.

Fodd bynnag, er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, mae'n rhaid bod tystiolaeth ar gael gan y CAAA neu'r aseswr sy'n gweithio yn y ganolfan, sy'n dangos yn glir bod angen 25% o amser ychwanegol o hyd ar gyfer arholiadau TAG UG a/neu Uwch. (Rhaid cynhyrchu'r dystiolaeth yn seiliedig ar y ganolfan wedi'i diweddaru ar bapur/templod â phennawd y ganolfan, wedi'i llofnodi a'i ddyddio gan y CAAA, yn ymwneud yn benodol ag arholiadau TAG UG a/neu Uwch):

- ❖ cadarnhau bod amser ychwanegol o hyd at 25% yn parhau i fod yn ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan o ganlyniad uniongyrchol i'w anabledd o fewn ystyr Deddf Cydraddoldeb 2010;
- ❖ darparu tystiolaeth gan staff addysgu bod gan yr ymgeisydd anawsterau parhaus a sylweddol, a sut mae'r rhain yn effeithio'n sylweddol ar addysgu a dysgu.

†Mae trosglwyddo Ffurflen 8 o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG UG a/neu Safon Uwch yn bennaf berthnasol yng nghyd-destun ysgolion 11 i 18, gan gynnwys ysgolion 11 i 18 sy'n gweithredu trefniadau consortiwm Chweched Dosbarth lleol ar gyfer cymwysterau TAG UG a/neu Uwch. Rhaid i Goleg Addysg Bellach neu Goleg Chweched Dosbarth fod wedi sefydlu perthynas waith gyda'r ysgolion 'bwydo' er mwyn gallu trosglwyddo Ffurflen 8 o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG.

Tystiolaeth gan aseswr

Bydd y rhan fwyaf o ymgeiswyr ag anableddau dysgu y dyfarnwyd 25% o amser ychwanegol iddynt yn cael asesiad o gyflymder gweithio sy'n dangos o leiaf un sgôr wedi'i safoni o 84 neu lai. Fodd bynnag, efallai y bydd achosion prin ac eithriadol yn bodoli.

O leiaf un sgôr wedi'i safoni o 84 neu is

Lle mae gan ymgeisydd o leiaf un sgôr wedi'i safoni o 84 neu is rhaid i'r CAAA gyflwyno swm o dystiolaeth sylweddol a chynhwysfawr at ddibenion archwilio.

Ar y dudalen nesaf, dangosir sut mae pwyso a mesur y gofynion rhwng tystiolaeth graidd (y data meintiol o adroddiad yr aseswr - Rhan 2 o Ffurflen 8) a thystiolaeth ategol (peintio'r darlun o angen).

Achosion prin ac eithriadol

Ar gyfer yr achosion prin ac eithriadol hynny sy'n dod y tu allan i'r categori safon ddisgwyliedig, o un sgôr wedi'i safoni o leiaf o 84 neu lai, bydd swm y dystiolaeth o angen yn amrywio, a bydd yn debygol o fod angen bod yn fwy, yn unol â sgorau wedi'u safoni'r ymgeisydd ar brofion cyflymder.

Bydd angen cyfeirio'r achosion prin ac eithriadol hyn at y corff dyfarnu perthnasol gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Mae corff dyfarnu yn cadw'r hawl i ofyn am dystiolaeth gan y ganolfan a bydd yn disgwyl gweld cyfiawnhad cryf ar gyfer y 25% o amser ychwanegol.

Cynrychioliad mewn llun o'r gofynion tystiolaeth i ymgeiswyr ag anawsterau dysgu y mae angen amser ychwanegol arnynt o hyd at 25%, yn dangos pwyso a mesur y gofynion rhwng tystiolaeth graidd a thystiolaeth ategol

Tystiolaeth graidd – a ddiffinnir fel y data meintiol o adroddiad yr aseswr (Rhan 2 Ffurflen 8).

Yn nodweddiadol dyma gyfran yr ymgeiswyr y dyfernir amser ychwanegol iddynt o hyd at 25% gydag adroddiad aseswr yn dangos sgorau wedi'u safoni ar brofion cyflymder:

O leiaf un sgôr o 84 neu is Bydd mwyafrif helaeth yr ymgeiswyr â nam sylweddol a thymor hir y dyfarnwyd iddynt amser ychwanegol o hyd at 25% yn y categori hwn.	Dau sgôr neu fwy rhwng 85 -89 Bydd <u>cyfran fach</u> o ymgeiswyr yn y categori hwn.	Tri sgôr neu fwy rhwng 90 a 94 <u>Ychydig iawn</u> o ymgeiswyr y dyfernir amser ychwanegol iddynt y mae disgwyl iddynt fod yn y categori hwn.
--	--	---

Tystiolaeth ategol – peintio darlun o angen

Bydd swm y dystiolaeth sy'n angenrheidiol i beintio darlun o angen yn amrywio yn ôl sgorau wedi'u safoni'r ymgeisydd ar brofion o gyflymder:

O leiaf un sgôr o 84 neu is Tystiolaeth o'r ffordd arferol o weithio yn y ganolfan (h.y. Rhan 1 o Ffurflen 8) <u>a sampl o brofion mewnol yr ysgol/ffug arholiadau yn dangos defnyddio'r amser ychwanegol neu IEP/ILP yn cyfeirio at yr angen am amser ychwanegol neu sylwadau ac arsylwadau gan staff addysgu yn nodi pam y mae angen amser ychwanegol ar yr ymgeisydd a sut y mae ef/hi'n defnyddio'r amser ychwanegol hwnnw.</u>	Dwy sgôr neu fwy rhwng 85-89 sy'n ymwneud â dau faes gwahanol o gyflymder gweithio Tystiolaeth o'r ffordd arferol o weithio yn y ganolfan (h.y. Rhan 1 o Ffurflen 8) <u>a sampl o brofion mewnol yr ysgol/ffug arholiadau yn dangos defnyddio'r amser ychwanegol neu IEP/ILP yn cyfeirio at yr angen am amser ychwanegol neu sylwadau ac arsylwadau gan staff addysgu yn nodi pam y mae angen amser ychwanegol ar yr ymgeisydd a sut y mae ef/hi'n defnyddio'r amser ychwanegol hwnnw.</u>	Tri neu fwy o sgorau rhwng 90 a 94 sy'n ymwneud â thri maes gwahanol o gyflymder gweithio Tystiolaeth o'r ffordd arferol o weithio yn y ganolfan yn dangos <u>hanes sylweddol o angen; ac</u> Tystiolaeth o <u>effaith glir, mesuradwy a sylweddol a thymor hir ar berfformiad a chyflymder gweithio; ac</u> Adroddiad asesiad diagnostig, o gyfnod <u>heb fod yn gynharach na Blwyddyn 9</u>, yn cadarnhau anhawster dysgu neu anabledd sylweddol. <u>Rhaid</u> bod hyn wedi'i wneud gan seicolegydd wedi'i gofrestru â HCPC neu aseswr diagnostig arbenigol; <u>ac</u> Clwstwr o sgorau wedi'u safoni (tri o leiaf) yn ymwneud â <u>thri maes gwahanol o gyflymder gweithio</u> prin o fewn yr ystod gyfartalog, <u>90 i 94.</u> Gan fod yr achosion hyn yn brin ac yn hynod eithriadol, efallai y bydd y diffiniad o anabledd yn Neddf Cydraddoldeb 2010 o gymorth i ganolfannau. Cynghorir seicolegwyr sydd wedi'u cofrestru â HCPC ac aseswyr diagnostig arbenigol i ystyried, mewn achosion eithriadol ac anghyffredin, yn enwedig lle mae gan yr ymgeisydd anghenion addysgol cymhleth, a allai paragraff 5.2.3 fod yn berthnasol.
---	--	---

25% o amser ychwanegol

Anhwylder y Sbectrwm Awtistig (ASD)

Anghenion Synhwyrdd a/neu Corfforol (HI, MSI, PD, VI)

Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol (e.e. ADD, ADHD)

Anghenion Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu (SLCN)

Dylid bob amser ystyried cyfnodau egwyl dan oruchwyliaeth cyn gwneud cais am amser ychwanegol, gan y gallant fod yn fwy addas i ymgeiswyr â chyflwr meddygol neu seicolegol, neu anabledd corfforol. (Gweler Pennod 5, adran 5.1, am fwy o fanylion.)

5.2.3 Lle mae gan ymgeisydd anghenion cymhleth, h.y.

- Anghenion Cyfathrebu a Rhyngweithio; **neu**
- anhawster dysgu gyda EHCP neu Ddatganiad o anghenion addysgol arbennig **cyfredol**; **neu**
- Anghenion Synhwyrdd a/neu Corfforol; **neu**
- Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol;

sy'n cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir ar ei gyflymder gweithio, mae'n rhaid i dystiolaeth briodol o angen (fel isod) fod ar gael i'w harchwilio yn y ganolfan. **Nid yw Ffurflen 8 yn ofynnol ac ni ddylid ei defnyddio.**

Nam sylweddol – tystiolaeth o angen

Er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, mae'n rhaid i'r CAAA fynd i'r afael â'r ddau bwynt bwled isod, ar bapur pennawd/templed y ganolfan, wedi'i lofnodi a'i ddyddio:

- ❖ cadarnhau mai 25% o amser ychwanegol yw ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan;
- ❖ darparu tystiolaeth gan staff addysgu bod gan yr ymgeisydd anawsterau parhaus a sylweddol, a sut mae'r rhain yn effeithio'n sylweddol ar addysgu a dysgu.

Fel uchod, bydd gwybodaeth fanwl y CAAA yn cael ei chefnogi gan dystiolaeth arbenigol yn cadarnhau anabledd yr ymgeisydd:

- llythyr/adroddiad gan CAMHS, seicolegydd sydd wedi cofrestru â HCPC, ymgynghorydd meddygol, seiciatrydd, a Therapydd Iaith a Lleferydd; **neu**
- llythyr/adroddiad gan Wasanaeth Arbenigol yr Awdurdod Lleol, Gwasanaeth Amhariad Synhwyrdd yr Awdurdod Lleol neu'r Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol†; **neu**
- datganiad **cyfredol** o Anghenion Addysgol Arbennig neu Gynllun Addysg, Iechyd a Gofal, **sy'n cadarnhau anhawster dysgu, cyflwr meddygol, anabledd corfforol, nam synhwyrdd neu aml-synhwyrdd yr ymgeisydd.**

†Er enghraifft, Therapydd Galwedigaethol sy'n arbenigo mewn Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc, anabledd dysgu, iechyd meddwl.

Nid oes angen y dystiolaeth arbenigol i argymhell amser ychwanegol o 25% ond yn syml i gadarnhau anabledd yr ymgeisydd. Gall y dystiolaeth arbenigol fod yn berthnasol i unrhyw oedran ar yr amod ei bod yn parhau'n gyfredol.

25% o amser ychwanegol

Ffactorau y mae'n rhaid i'r ganolfan eu hystyried

- 5.2.4 Lle bydd 25% o amser ychwanegol ar gael i ymgeisydd yn ei arholiadau, **rhaid** i'r ganolfan sicrhau bod trefniadau goruchwyllo ac amserlennu priodol ar waith.
- 5.2.5 **Ni chaiff amser ychwanegol ei ganiatáu mewn arholiadau sy'n profi'r amser ar gyfer perfformio sgîl, fel celfyddydau mynegiannol, perfformiad cerddorol neu chwaraeon, lle mae amser yn rhan hanfodol o'r asesu.**
- 5.2.6 **Efallai na fydd ar ymgeiswyr angen amser ychwanegol i bob arholiad/asesiad a phob pwnc.** Fel mae pynciau a dulliau asesu'n amrywio, felly hefyd bydd y gofynion ar yr ymgeisydd yn amrywio.

Efallai na fydd amser ychwanegol yn briodol yn y canlynol:

- arholiadau ymarferol; neu
- asesiadau di-arholiad lle mae'r nam yn cael yr **effaith lleiaf** ar yr asesiad.

Rhaid gofalu o fewn y ganolfan i sicrhau nad yw ymgeiswyr (y mae eu dull arferol o weithio'n cynnwys defnyddio amser ychwanegol) yn cael eu rhoi o dan anfantais.

- 5.2.7 Ar gyfer arholiadau ar dâp/wedi'u recordio, mae'n rhaid i'r ganolfan wneud cais am recordiad ychwanegol gan y corff dyfarnu, oni fydd yn cael digon o dapiau dros ben fel arfer.

Lle mae gan ymgeisydd gais wedi'i gymeradwyo am amser ychwanegol hyd at 25%, dylid ceisio cyngor gan y corff dyfarnu perthnasol ynglŷn â sut i ddefnyddio'r amser ychwanegol mewn arholiad Gwranddo.

Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad (TLM/ELC)

Ar gyfer cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad nid yw'n ofynnol i'r ganolfan sicrhau fod pob ymgeisydd wedi'i asesu'n unigol.

Rhaid i'r CAAA bennu'r angen am 25% o amser ychwanegol yn seiliedig ar sut mae'r ymgeisydd yn gweithio fel arfer yn yr ystafell ddosbarth.

5.3 Amser ychwanegol o hyd at 50% (rhwng 26% a 50% o amser ychwanegol)

Pennir trefniadau mynediad fesul unigolyn, ar sail y dystiolaeth asesu, anghenion yr ymgeisydd sydd wedi cael eu dangos yn y ganolfan a'i ffordd arferol o weithio. Os yw ymgeisydd sydd ag anawsterau prosesu yn gallu dangos ei wybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau gyda 25% o amser ychwanegol, yna ni fyddai'n briodol dyfarnu mwy na hyn. Ni fyddai hynny'n rhoi cyfle teg i bawb.

Byddai'n rhoi mantais i'r ymgeisydd dros ei gyfoedion.

Ar gyfer y rhan fwyaf o ymgeiswyr sydd ag anghenion gwybyddol a dysgu, y mae angen amser ychwanegol arnynt, bydd 25% yn ddigon. Os oes angen mwy na hyn, rhaid bod cyfiawnhad cryf pam mae angen mwy na 25% o amser ychwanegol, gan gynnwys corff sylweddol o dystiolaeth gan y ganolfan.

Prosesu ceisiadau

- 5.3.1 Ar gyfer y cymwysterau hynny a restrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2, rhaid prosesu cais am hyd at 50% o amser ychwanegol gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*.

Bydd *Trefniadau mynediad ar-lein* yn gwrthod ceisiadau'n awtomatig am amser ychwanegol o fwy na 25%. Fodd bynnag, bydd y ganolfan yn gallu cyfeirio'r cais at y corff arholi perthnasol. Caiff pob cais ei ystyried yn ôl anghenion yr ymgeisydd. Mae corff dyfarnu yn cadw'r hawl i ofyn am dystiolaeth gan y ganolfan a bydd yn disgwyl gweld cyfiawnhad cryf ar gyfer y trefniant.

- 5.3.2 Dim ond yn yr amgylchiadau eithriadol canlynol y dylid gwneud cais am amser ychwanegol o fwy na 25% a hyd at 50%:

Anawsterau Dysgu (gan gynnwys ymgeisydd sydd ag anhawster dysgu fel y dangosir gan EHCP cyfredol)

Nam sylweddol iawn – dystiolaeth o angen

- Ymgeisydd yn gweithio'n annibynnol gydag anhawster dysgu sy'n cael effaith andwyol sylweddol iawn a thymor hir ar ei gyflymder gweithio (yn ôl y dystiolaeth fanwl yn Rhan 1 Ffurflen 8).

Rhaid rhoi'r canlyniadau fel sgorau wedi'u safoni.

Er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, dim ond sgorau wedi'u safoni sy'n sylweddol iawn yn is na'r cyfartalog o 69 neu is sy'n dderbyniol.

Rhaid i'r ymgeisydd gael dwy sgôr wedi'i safoni sy'n sylweddol is na'r cyfartalog sy'n ymwneud â dau faes gwahanol o gyflymder gweithio fel isod:

- cyflymder darllen **a** chyflymder ysgrifennu; **neu**
- cyflymder darllen **a** mesurau prosesu gwybyddol; **neu**
- cyflymder ysgrifennu **a** mesurau prosesu gwybyddol; **neu**
- dau faes gwahanol o brosesu gwybyddol.

Bydd yr ymgeisydd wedi'i asesu gyda fersiynau cyfredol o brofion wedi'u safoni'n genedlaethol yn cael eu cynnal o fewn 26 mis i'r arholiad terfynol (gweler Pennod 7, adran 7.5). Bydd hyn yn ogystal â darlun grymus a sylweddol o angen, sy'n dangos beth yw ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio, fel y gwelir yn Rhan 1 Ffurflen 8.

Cyflwr meddygol, anabledd corfforol, nam synhwyrdd neu amlsynhwyrdd: Nam sylweddol iawn – tystiolaeth o angen

- **Mae gan yr ymgeisydd gyflwr meddygol, anabledd corfforol, nam synhwyrdd neu amlsynhwyrdd sy'n rhwystro'n sylweddol iawn ei gyflymder gweithio.**

Efallai y bydd angen yr amser ychwanegol hwn am amrywiaeth o resymau. Er enghraifft, gallai gymryd mwy o amser i ymgeisydd sydd â **nam amlsynhwyrdd sylweddol iawn** ddarllen a phrosesu testun a gweithio trwy bapur wedi'i addasu a'i fwyhau.

Lle mae ymgeisydd yn hyfedr yn darllen papur Braille byddai fel arfer yn briodol i ddyfarnu dim mwy na 50% o amser ychwanegol.

Lle mae ymgeisydd yn hyfedr yn defnyddio papur wedi'i addasu â phrint mawr, naill ai gyda darllenydd cyfrifiadur/darllenydd a/neu ysgrifennydd, byddai fel arfer yn briodol i ddyfarnu dim mwy na 50% o amser ychwanegol.

Rhaid i Gydlynwyr AAA gael tystiolaeth glir bod angen amser ychwanegol o hyd at 50.

Er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, rhaid i'r CAAA wneud y canlynol:

- ❖ cadarnhau bod gan yr ymgeisydd **anawsterau sylweddol a pharhaus iawn wrth gael mynediad at a phrosesu gwybodaeth, ac mae yn anabl o fewn ystyr Deddf Cydraddoldeb 2010;**
- ❖ cynnwys tystiolaeth o anawsterau presennol yr ymgeisydd a sut maent yn cael effaith **sylweddol iawn** ar addysgu a dysgu yn yr ystafell ddosbarth;
- ❖ nodi'r uchafswm o amser ychwanegol sydd ei angen, e.e. 40%;
- ❖ darparu tystiolaeth o sut y daethpwyd i benderfyniad o ran faint o amser ychwanegol sydd ei angen;
- ❖ dangos sut mae staff addysgu'n rhan o'r drefn o benderfynu faint o amser ychwanegol sydd ei angen;
- ❖ nodi p'un ai a fydd yr ymgeisydd yn gweithio'n annibynnol gyda phapurau Braille neu bapurau wedi'u haddasu a'u mwyhau;
- ❖ nodi p'un ai a fydd yr ymgeisydd yn defnyddio darllenydd cyfrifiadur/darllenydd a/neu ysgrifennydd a/neu brosesydd geiriau;
- ❖ cadarnhau, heb ddefnyddio'r amser ychwanegol o hyd at 50%, y byddai'r ymgeisydd **o dan anfantais sylweddol iawn**; a **(Byddai'r ymgeisydd dan anfantais sylweddol iawn o'i gymharu ag ymgeiswyr eraill heb anabledd sy'n ymgymryd â'r asesiad.)**
- ❖ cadarnhau bod amser ychwanegol o hyd at 50% yn ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan **o ganlyniad uniongyrchol i'w anabledd**.

Fel uchod, bydd gwybodaeth fanwl y CAAA yn cael ei chefnogi gan dystiolaeth arbenigol yn cadarnhau anabledd yr ymgeisydd:

- **llythyr/adroddiad** gan CAMHS, seicolegydd sydd wedi cofrestru â HCPC, **ymgyngorydd meddygol**, seiciatrydd, a Therapydd Iaith a Lleferydd; **neu**
- **llythyr/adroddiad** gan Wasanaeth Arbenigol yr Awdurdod Lleol, Gwasanaeth Amhariad Synhwyrdd yr Awdurdod Lleol neu'r Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol[†]; **neu**
- datganiad **cyfredol** o Anghenion Addysgol Arbennig neu Gynllun Addysg, Iechyd a Gofal, **sy'n cadarnhau cyflwr meddygol, anabledd corfforol, nam synhwyrdd neu amlsynhwyrdd yr ymgeisydd**.

†Er enghraifft, Therapydd Galwedigaethol sy'n arbenigo mewn Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc, anabledd dysgu, iechyd meddwl.

5.4 Amser Ychwanegol dros 50%

5.4.1 **Mewn amgylchiadau eithriadol iawn** gall fod ar ymgeisydd angen mwy na 50% o amser ychwanegol er mwyn ymdopi â **nam sylweddol iawn**.

Er enghraifft, ymgeisydd sydd â **nam gweld difrifol** sydd yn **araf iawn** yn darllen papur sydd wedi'i addasu a'i fwyhau neu bapur Braille ac nad yw'n gallu cael mynediad at bapur electronig.

Bydd Trefniadau mynediad ar-lein yn gwrthod ceisiadau'n awtomatig am amser ychwanegol dros 50%. Fodd bynnag, bydd y ganolfan yn gallu cyfeirio'r cais at y corff arholi perthnasol. Caiff pob cais ei ystyried yn ôl anghenion yr ymgeisydd. Mae corff dyfarnu yn cadw'r hawl i ofyn am dystiolaeth gan y ganolfan a bydd yn disgwyl gweld cyfiawnhad cryf ar gyfer y trefniant.

Mae'n **rhaid** darparu gwybodaeth fanwl i'r corff dyfarnu perthnasol, gan nodi natur **sylweddol iawn** nam yr ymgeisydd a pham nad yw 50% o amser ychwanegol yn ddigon.

Rhaid i'r CAAA wneud y canlynol:

- ❖ cadarnhau bod gan yr ymgeisydd **anawsterau sylweddol a pharhaus iawn wrth gael mynediad at a phrosesu gwybodaeth, ac mae yn anabl o fewn ystyr Deddf Cydraddoldeb 2010;**
- ❖ cynnwys tystiolaeth o anawsterau presennol yr ymgeisydd a sut maent yn cael effaith **sylweddol iawn** ar addysgu a dysgu yn yr ystafell ddosbarth;
- ❖ nodi'r uchafswm o amser ychwanegol sydd ei angen, e.e. 75%;
- ❖ darparu tystiolaeth o sut y daethpwyd i benderfyniad o ran faint o amser ychwanegol sydd ei angen;
- ❖ dangos sut mae staff addysgu'n rhan o'r drefn o benderfynu faint o amser ychwanegol sydd ei angen;
- ❖ nodi p'un ai a fydd yr ymgeisydd yn gweithio'n annibynnol gyda phapurau Braille neu bapurau wedi'u haddasu a'u mwyhau;
- ❖ nodi p'un ai a fydd yr ymgeisydd yn defnyddio darllenydd cyfrifiadur/darllenydd a/neu ysgrifennydd a/neu brosesydd geiriau; a
- ❖ cadarnhau, heb ddefnyddio'r amser ychwanegol o dros 50%, y byddai'r ymgeisydd **o dan anfantais sylweddol iawn; a**
(Byddai'r ymgeisydd dan anfantais sylweddol iawn o'i gymharu ag ymgeiswyr eraill heb anabledd sy'n ymgymryd â'r asesiad.)
- ❖ cadarnhau bod amser ychwanegol o dros 50% yn ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan **o ganlyniad uniongyrchol i'w anabledd.**

Mae'n rhaid i gyfanswm yr amser ychwanegol y gwneir cais amdano fod yn rhesymol ac yn briodol i anghenion yr ymgeisydd.

Dylai Cydlynwyr AAA nodi bod amser ychwanegol o dros 100% yn debygol o fod yn wrthgynhyrchol o ran blinder. Dylid adnabod trefniadau mynediad eraill i wneud y trefniant hwn yn ddiangen, yn arbennig egwylliau gorffwys o dan oruchwyliaeth.

Engbreiffitiau – amser ychwanegol (anawsterau dysgu)

Ymgeisydd nad yw'n cael amser ychwanegol

- Caiff myfyriwr TGAU Blwyddyn 11 asesiad sy'n nodi bod ei alluoedd gwybyddol sylfaenol yn yr ystod uwch, gyda sgôr o **125**. Mae ei sgiliau llythrennedd yn yr ystod gyfartalog a'i sgorau gallu prosesu yn yr ystod **94-96**. Nid oes tystiolaeth ei fod angen amser ychwanegol oherwydd ei berfformiad yn yr ystafell ddosbarth, mewn profion mewnol yn yr ysgol ac yn ei arholiad TGAU Saesneg Iaith a safodd ym Mlwyddyn 10. **Ni ellir parhau â chais am amser ychwanegol gan nad yw'r ymgeisydd yn bodloni'r meini prawf a gyhoeddwyd.**

Ymgeisydd heb hanes o angen

- Nodwyd yn ddiweddar bod gan ymgeisydd Safon Uwch Blwyddyn 12 anhawster dysgu penodol, gyda chyflymder prosesu is na'r ystod gyfartalog, (**sgorau wedi'u safoni o 80 ac 83**). Mae'r aseswr **sydd wedi meithrin perthynas waith gyda'r ganolfan** yn argymhell 25% o amser ychwanegol. Fodd bynnag, dim ond 'sgerbwd' o Rhan 1 Ffurflen 8 y llwyddodd y CAAA ei gynhyrchu cyn i'r ymgeisydd gael ei asesu. Nid oedd angen amser ychwanegol ar gyfer arholiadau TGAU. Mae'r CAAA yn penderfynu treialu a monitro'r dyfarniad o 25% o amser ychwanegol ac yn cofnodi'r effaith mae'n ei gael a'i ddefnydd. Erbyn mis Chwefror ym Mlwyddyn 13, mae **darlun manwl o angen** a thystiolaeth o ffordd arferol o weithio wedi'i sefydlu'n gadarn. Mae'r CAAA nawr, ar ôl casglu data drwy gydol y cyfnod monitro, yn gallu **cwblhau Rhan 1 Ffurflen 8 yn llawn**. Ynghyd â'r ddau sgôr wedi'u safoni is na'r cyfartalog, fel y cofnodwyd **yn Rhan 2 Ffurflen 8**, mae'r CAAA yn prosesu cais ar-lein am 25% o amser ychwanegol erbyn 31 Mawrth.

Defnyddio tystiolaeth o anawsterau cof gweithredol

- Caiff myfyriwr TGAU asesiad sy'n cadarnhau presenoldeb cof gweithredol gwan, is na'r cyfartalog (**sgôr wedi'i safoni o 77**). Mae ei hathrawon yn sylwi ei bod yn araf wrth hel ei meddyliau at ei gilydd i'w rhoi ar bapur, yn enwedig mewn amodau arholiad sy'n cael ei amseru. Maent yn cadarnhau bod angen ailadrodd cyfarwyddiadau llafar ar ei chyfer yn rheolaidd. Hefyd, mae papurau profion dosbarth yn dangos bod ansawdd ei hatebion ysgrifenedig a faint mae'n ei ysgrifennu'n gwella'n sylweddol wrth dderbyn lwfans o 25% o amser ychwanegol. Mae'r CAAA yn prosesu cais ar-lein am 25% o amser ychwanegol ar sail ei chof gweithredol is na'r cyfartalog, **fel y cofnodwyd yn Rhan 2 Ffurflen 8, a darlun manwl o angen (Rhan 1 Ffurflen 8 a thystiolaeth atodol ychwanegol).**

Ail-asesu ym Mlwyddyn 12

- Canfuwyd bod gan fyfyrwr Safon Uwch anhawsterau dysgu ym Mlwyddyn 9. Caiff ei ailasesu pan mae'n dechrau yn y Chwched Dosbarth a chanfyddir bod ei gywirdeb darllen a'i sgiliau deall ymhell o fewn yr ystod gyfartalog. Ni fu ei gyflymder ysgrifennu'n broblem erioed ond derbyniodd rywffaint o amser ychwanegol mewn arholiadau lle bu gofyn darllen yn estynedig yn y gorffennol. Nid yw'r asesiad newydd yn dangos cyflymdra gweithio is na'r cyfartaledd. Maent yn perthyn i'r ystod gyfartalog isel (h.y. 85-89), gydag un mesur prin o fewn yr ystod gyfartalog. Mae ei gyflymder darllen gan ddefnyddio testunau parhaus yn **89**, ei gyflymder darllen geiriau unigol yw **86**, ei gyflymder prosesu ffonolegol yw **91** a'i sgôr am gof gweithredol yw **88**. Mae'r CAAA yn ystyried ei hanes o angen. Defnyddiodd amser ychwanegol yn gyson mewn arholiadau lle mae gofyn darllen yn estynedig ac mae amser estynedig yn cael ei ganiatáu i ddarllen yn y dosbarth. Ar ôl peintio **darlun manwl o angen**, mae'r CAAA yn prosesu cais ar-lein am 25% o amser ychwanegol. Bydd angen i'r cais gael ei gyfeirio ar-lein i'r

Ymgeisydd ag anawsterau dysgu penodol

- Mae diagnosis hirsefydlog o anhawster dysgu penodol gan fyfyrwr Safon Uwch. Dyfarnwyd 25% o amser ychwanegol iddi drwy gydol ei chyfnod yn yr ysgol hyd yn hyn (Profion Cwricwlwm Cenedlaethol ac arholiadau TGAU). Pan ddechreuodd yn y Chweched Dosbarth ar gyfer ei hastudiaethau Safon Uwch, fe wnaeth aseswr arbenigol yr ysgol adrodd am fodolaeth barhaus anhawster dysgu sylweddol. Yn gyffredinol mae sgorau wedi'u safoni'r ymgeisydd yn yr ystod gyfartalog mewn profion prosesu gweledol (92), cyflymder darllen (94), cof gweithredol (89) ac enwi cyflym (91). **Mae'r sgorau hyn yn cymharu â galluoedd gwybyddol gwaelodol sy'n syrthio i'r ystod uchaf gyda sgôr o 130.** Gall y CAAA **roi darlun clir o angen** gyda **thystiolaeth sylweddol** o welliant arwyddocaol yn safon y perfformiad yn y ffug arholiadau ac mewn gweithgareddau ystafell ddosbarth pan ganiateir 25% o amser ychwanegol – mewn mesurau o gyflymder darllen, cysondeb darllen, ansawdd syniadau a chynnwys gwybodaeth.

Mae'r CAAA yn penderfynu prosesu cais ar-lein am 25% o amser ychwanegol, Bydd angen i'r cais gael ei gyfeirio ar-lein i'r corff/cyrff dyfarnu perthnasol gan ei fod y tu allan i'r categori safonol disgwylidig, sef o leiaf un sgôr wedi'i safoni o 84 neu lai.

Ymgeisydd sydd â nam gweld sy'n defnyddio papurau Braille

- Mae ymgeisydd dall yn defnyddio papurau Braille. Mae llawer o destun i'w ddarllen mewn TGAU Hanes ac mae llawer o ddiagramau a thablau mewn TGAU Gwyddoniaeth. Mae nam gweld yr ymgeisydd yn amharu'n **sylweddol iawn** ar ei gyflymder gweithio.

Mae'r ganolfan yn prosesu'r cais am **gynorthwydd ymarferol, darlennydd** (er mwyn cynorthwyo'r ymgeisydd mewn arholiadau sy'n cynnwys diagramau, graffiau a thablau) a 50% o **amser ychwanegol**. **Mae'r system ar-lein yn gwrthod y cais yn awtomatig. Mae'r CAAA yn cyfeirio'r cais ar-lein i'r cyrff dyfarnu perthnasol.**

Bydd y cyrff dyfarnu yn ystyried y cais yng ngoleuni anghenion penodol yr ymgeisydd.

Ymgeisydd sydd â nam gweld sy'n defnyddio papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau

- Mae ymgeisydd sydd â nam gweld yn defnyddio maint print sy'n fwy na fformatau'r papurau sydd wedi'u haddasu a'u mwyhau. Mae ei ffordd arferol o weithio yn golygu mwyhau deunydd wedi'i sganio ar liniadur er mwyn ei ddarllen. Mae'r CAAA yn archebu papurau A4 wedi'u haddasu a'u mwyhau sydd â phrint trwm 18 pwynt mewn fformat electronig nad yw'n rhyngweithiol (PDF) y bydd yr ymgeisydd yn ei fwyhau ar liniadur. Bydd yr ymgeisydd hefyd angen 50% o amser ychwanegol oherwydd ei nam gweld sy'n amharu'n **sylweddol iawn** ar ei chyflymder gweithio.

Mae'r CAAA yn prosesu cais am 50% o amser ychwanegol sy'n cael ei wrthod yn awtomatig gan y system ar-lein. Mae'r CAAA yn cyfeirio'r cais ar-lein at y cyrff dyfarnu perthnasol a fydd yn ystyried y cais yng ngoleuni anghenion yr ymgeisydd.

5.5 Darlennydd/Darlennydd cyfrifiadur

Prosesu ceisiadau

- 5.5.1 **Ar gyfer y cymwysterau hynny a restrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2, rhaid** prosesu cais am ddarlennydd cyfrifiadur/darlennydd gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*.

Rhaid i dystiolaeth briodol o angen fod ar gael yn y ganolfan i'w harchwilio (gweler paragraff 5.5.5).

Ni chaniateir darlennydd cyfrifiadur/darlennydd os yw anawsterau llythrennedd ymgeisydd yn cael eu hachosi'n bennaf gan y ffaith nad Saesneg, Gwyddeleg na'r Gymraeg yw ei iaith gyntaf.

I ymgeisydd sydd ag anabledd neu anhawster dysgu, mae'n bosibl y gall darlennydd cyfrifiadur ei ganiatáu i ddangos ei gyrhaeddiad yn fwy effeithiol ac annibynnol na fyddai'n bosibl gyda darlennydd. Fodd bynnag, rhaid i ddarlennydd cyfrifiadur fod yn briodol i anghenion yr ymgeisydd. Rhaid bod digon o amser a hyfforddiant i sicrhau bod yr ymgeisydd yn gallu defnyddio darlennydd cyfrifiadur yn effeithiol.

Darlennydd cyfrifiadur

- 5.5.2 **Gellir defnyddio meddalwedd cyfrifiadurol sy'n darllen testun yn uchel, (gan gynnwys meddalwedd lleferydd synthetig ar ffon gof) ond nad yw'n ei ddadgodio nac yn ei ddadansoddi fel darlennydd cyfrifiadur.**

Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau **nad yw'r** cyfrifiadur a ddefnyddiwyd yn cynnwys unrhyw feddalwedd y gallai'r ymgeisydd ei ddefnyddio ac y gallai ei gynorthwyo gyda'r arholiad.

Efallai y bydd methu â gwneud hyn yn cael ei ystyried yn gamymddwyn.

Caniateir darlennydd cyfrifiadur mewn papurau (neu adrannau o bapurau) sy'n profi darllen.

Mewn achosion lle nad yw ddarlennydd cyfrifiadur yn gallu adnabod gair ac felly darllen gair unigol, caniateir i ddarlennydd ddarllen y gair i'r ymgeisydd.

Os cymeradwyir cais am ddarlennydd cyfrifiadur, caniateir i ganolfannau agor y pecyn papurau cwestiynau **yn yr ystafell ddiogel o fewn 90 munud i amser dechrau swyddogol yr arholiad fel y'i cyhoeddir ar yr amserlen. Mae hyn yn benodol i sganio copi caled y papur cwestiynau i fformat PDF. Mae'n bosibl y bydd torri ar hyn mewn unrhyw ffordd yn cael ei ystyried yn gamymddwyn.**

Fodd bynnag, os cymeradwyir cais am ddarlennydd cyfrifiadur, **argymhellir yn gryf** bod y ganolfan yn archebu **papur cwestiynau electronig nad yw'n rhyngweithiol (gweler Pennod 6, adran 6.7).**

Darlennydd

- 5.5.3 **Mae darlennydd yn oedolyn cyfrifol sy'n darllen cyfarwyddiadau'r papur cwestiynau a'r cwestiynau i'r ymgeisydd.** Gallai hyn gynnwys darllen y papur cyfan i'r ymgeisydd neu efallai mai dim ond ychydig eiriau y bydd yr ymgeisydd am iddo eu darllen. **(Gweler y rheolau – defnyddio darlennydd yn yr adran hon.)**
- 5.5.4 **Nid yw ysgrifennydd yn Gyfathrebwr Proffesiynol, yn gynorthwyydd ymarferol, anogwr nac yn ddarlennydd.** Gall yr un person weithredu fel Cyfathrebwr Proffesiynol, cynorthwyydd ymarferol, anogwr darlennydd a/neu ysgrifennydd os rhoddwyd caniatâd am y trefniadau (lle bo angen). **Rhaid cadw'n gaeth at reoliadau defnyddio pob trefniant.**

Darllenydd/Darllenydd cyfrifiadur

Mathau o anabledd neu anghenion mynediad

Anhwylder y Sbectrwm Awtistig (ASD)

Anawsterau Dysgu

Anghenion Synhwyrdd a/neu Corfforol (HI, MSI, PD, VI)

Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol (e.e. ADD, ADHD)

Anghenion Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu (SLCN)

Tystiolaeth o angen ar gyfer pob math o anabledd

- 5.5.5 **Rhaid** i'r CAAA gynhyrchu nodyn ffeil cryno byr ar bapur pennawd y ganolfan, wedi'i lofnodi a'i ddyddio, yn cadarnhau natur nam yr ymgeisydd a bod y defnydd o ddarllenydd cyfrifiadur a/neu ddarllenydd yn adlewyrchu ei **ffordd arferol a phresennol o weithio yn y Ganolfan**.

Ar gyfer ymgeiswyr ag anawsterau dysgu nid oes angen tystiolaeth asesu a Ffurflen 8.

Fodd bynnag, rhaid i'r CAAA fod yn fodlon ar y canlynol:

- **mae gan yr ymgeisydd nam sy'n cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir sy'n golygu bod anawsterau darllen sylweddol a pharhaus yn bresennol (mae'r ymgeisydd yn anabl o fewn ystyr y Ddeddf Cydraddoldeb); a**
- **mae gwirioneddol angen y trefniant.**

Bydd darllenydd cyfrifiadur/darllenydd yn cael eu dyfarnu ar gyfer:

- anghenion gwybyddiaeth a dysgu
- anghenion cyfathrebu a rhyngweithio;
- cyflwr meddygol;
- anghenion synhwyrdd a chorfforol;
- anghenion cymdeithasol, meddyliol ac emosiynol.

Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad (TLM/ELC)

Ar gyfer cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad rhaid i'r CAAA bennu'r angen am ddarllenydd cyfrifiadur a/neu ddarllenydd ar sail sut mae'r ymgeisydd yn gweithio fel arfer yn yr ystafell ddosbarth.

Ni chaniateir darllenydd yng nghydran Darllen Tystysgrif Lefel Mynediad Saesneg. Gellir defnyddio darllenydd cyfrifiadur yng nghydran Darllen Tystysgrif Lefel Mynediad Saesneg lle byddai defnyddio hynny'n adlewyrchu ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan.

Gellir caniatáu hyd at 50% o amser ychwanegol i ymgeisydd a fyddai fel arfer yn gymwys i gael darllenydd, nad yw'r trefniant hwn ar gael iddo.

Dylid bob amser ystyried yr angen am 25% o amser ychwanegol wrth ochr y defnydd o ddarllenydd cyfrifiadur/darllenydd. Os bydd angen 25% o amser ychwanegol ar yr ymgeisydd yna mae'n rhaid iddo/iddi fodloni'r meini prawf a gyhoeddwyd am 25% o amser ychwanegol. Rhaid i'r dystiolaeth sydd ei hangen fod ar gael i gefnogi cais ar-lein.

Darllenydd/Darllenydd cyfrifiadur

Papurau (neu rannau o bapurau) sy'n profi darllen

5.5.6 Caniateir darllenydd cyfrifiadur mewn papurau (neu rannau o bapurau) sy'n profi darllen.

Nid yw darllenydd cyfrifiadur a darllenydd yn dehongli testun yn yr un ffordd. Gall darllenydd ychwanegu haen o ddehongliad lleisiol (naws ac ystyr). Gallai hyn effeithio ar ymateb ymgeisydd ac felly gyfaddawdu dibynadwyedd y cymhwyster. Mae darllenydd cyfrifiadur yn drefniant derbyniol gan ei fod yn caniatáu i'r ymgeisydd gwrdd yn annibynnol â gofynion y safonau darllen.

(Gweler y tabl Caniatâd yn yr adran hon ar y defnydd o ddarllenwyr cyfrifiadur/darllenwyr mewn cymwysterau TGAU a TAG.)

5.5.7 Ni chaniateir darllenydd i ddarllen cwestiynau neu destun mewn papurau (neu rannau o bapurau) sy'n profi darllen.

Gall ymgeisydd a fyddai fel arfer yn gymwys am ddarllenydd ond na chaniateir y trefniant hwn iddo mewn papur (neu ran o bapur) sy'n profi darllen gael amser ychwanegol o hyd at 50%.

(Lle mae ymgeisydd yn defnyddio darllenydd cyfrifiadur neu ysgrifbin darllen arholiad ni all y CAAA ganiatáu hyd at uchafswm o 50% o amser ychwanegol.)

Bydd cais wedi'i gymeradwyo am ddarllenydd yn caniatáu i'r CAAA roi amser ychwanegol hyd at 50% i ymgeisydd mewn papur (neu ran o bapur) sy'n profi darllen. Lle mae darllen ac ysgrifennu yn cael eu hasesu yn yr un papur, dim ond i'r adran ddarllen y dylid dyrannu'r lwfans uchaf o 50% o amser ychwanegol.

Dylai canolfannau gyfrifo cyfanswm yr amser a ddyrennir i ddarllen yn seiliedig ar nifer y marciau a ddyrennir i'r cwestiynau darllen ac adio hyd at uchafswm o 50% i'r amser hwnnw. Efallai y bydd angen ceisio cyngor gan y corff dyfarnu perthnasol.

Mewn papur (neu adran o bapur) sy'n profi darllen, gall ddarllenydd ddarllen yn ôl, ar gais, yr hyn y mae'r ymgeisydd wedi'i ysgrifennu heb roi unrhyw bwyslais ar gamgymeriadau.

Ffactorau y mae'n rhaid i'r ganolfan eu hystyried

5.5.8 Y ganolfan sy'n gyfrifol am sicrhau na all ymgeiswyr eraill glywed yr hyn mae darllenydd yn ei ddweud os nad yw eu presenoldeb yn amharu ar ymgeiswyr eraill. (Bydd hyn hefyd yn berthnasol os yw ymgeisydd yn defnyddio darllenydd cyfrifiadur).

Os yw'r ymgeisydd a'r darllenydd mewn ystafell ar wahân, ar sail un i un, gall y goruchwyliwr weithredu fel y darllenydd hefyd.

5.5.9 Gall darllenwyr weithio gyda mwy nag un ymgeisydd, ond **rhaid iddo beidio** darllen yr un papur i grŵp o ymgeiswyr yr un pryd, gan fod hyn yn gorfodi amseru'r papur ar yr ymgeiswyr.

Lle nad oes ar ymgeiswyr ond angen cael rhai geiriau neu ymadroddion wedi'u darllen, **gall tri neu bedwar ymgeisydd rannu un darllenydd**. Bydd angen i'r ymgeisydd godi ei law neu ddefnyddio cerdyn ysgogi pan fydd arno/arni angen help gyda'r darllen. Os rhoddir y grŵp mewn ystafell ar wahân, i ffwrdd o'r brif ystafell arholi, **bydd angen goruchwyliwr gwahanol**.

Rhaid i bob ymgeisydd yn y grŵp fodloni'r meini prawf sydd wedi'u cyhoeddi ar gyfer darllenydd.

Y rheolau – defnyddio darlennydd

- **gall** alluogi ymgeisydd â nam gweld i adnabod diagramau, graffiau a thablau ond **rhaid iddo beidio** â rhoi gwybodaeth ffeithiol na chynnig unrhyw awgrymiadau, ar wahân i'r wybodaeth a fyddai ar gael ar y papur i ymgeiswyr sy'n gallu gweld;
- **gall** ddarllen rhifau wedi eu hargraffu mewn ffigurau fel geiriau (e.e. byddai 356 yn cael ei ddarllen fel tri chant pum deg a chwech, ond dylid pwyntio at y rhif ar y papur cwestiynau wrth ei ddarllen). Eithriad i hynny fyddai pan mae'r cwestiwn yn gofyn i ymgeiswyr ysgrifennu rhif mewn geiriau (e.e. ysgrifennwch y rhif 356 mewn geiriau);
- gall ddadgodio symbolau a thalfyriadau uned mewn arholiadau Mathemateg a Gwyddoniaeth i ymgeiswyr sydd angen y trefniant hwn er mwyn cael eu hasesu a lle mae'n adlewyrchu ffordd arferol a chyfredol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan;
- **gall** y darlennydd, ar gais, sillafu gair sy'n ymddangos ar y papur ond fel arall **ni ddylid** sillafu geiriau;
- **gall** y darlennydd, ar gais, ddarllen yn ôl yr hyn a ysgrifennwyd gan yr ymgeisydd heb roi pwyslais ar unrhyw wallau;
- **rhaid** i ddarlennydd ddarllen yn gywir;
- **rhaid** meddu ar wybodaeth briodol am y pwnc er mwyn gweithredu'n effeithiol fel darlennydd mewn arholiadau Mathemateg a Gwyddoniaeth, a datgodio symbolau a fformiwlâu yn gywir;
- **rhaid** i ddarlennydd **ddarllen** cyfarwyddiadau'r papur(au) cwestiynau a'r cwestiynau a **rhaid iddo beidio** ag esbonio nac egluro;
- **rhaid** i'r darlennydd beidio ailadrodd y cyfarwyddiadau a roddir ar y papur cwestiynau neu gwestiynau ond pan fydd yr ymgeisydd yn nodi bod angen cymorth arno;
- **rhaid i'r darlennydd ddarllen cyfarwyddiadau/rubric papur sy'n profi darllen yn unig a pheidio darllen cwestiynau neu destun unigol**;
- **rhaid** cadw at y rheoliadau; gall methiant i wneud hynny arwain at ddiarddel yr ymgeisydd;
- **ni ddylai'r** darlennydd roi cyngor i'r ymgeisydd o ran pa gwestiynau i'w cwblhau, pryd i symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf, nac ym mha drefn y dylid ateb y cwestiynau;
- **ni ddylid dadgodio unrhyw symbolau** mewn arholiad Cerddoriaeth.

Mae awgrym o gymorth cof i ddarlennydd ar gael yn Atodiad 1.

Cofiwch

Ar gyfer cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad lle defnyddir darlennydd, **rhaid** llwytho **Ffurflen 13 i lawr** o'r Porth Gweinyddu Canolfannau. Gellir cyrchu'r Porth Gweinyddu Canolfannau gan ddefnyddio unrhyw un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Rhaid rhoi Ffurflen 13 y tu mewn i sgrïpt yr ymgeisydd.

Enghreifftiau – Darllenwyr cyfrifiadur a Darllenwyr

- Caniateir i ymgeisydd sydd ar y sbectrwm awtistig ag **anawsterau darllen sylweddol a thymor hir** gael help darllenydd. Mae'n clywed y geiriau a ddarllenir gan y darllenydd ond ni all ddeall y cwestiwn. Mae'n gofyn i'r darllenydd esbonio. Mae'r darllenydd yn ailddarllen y cwestiwn ond nid yw'n cael cynnig unrhyw esboniad. **Caniateir i ddarllenydd ddarllen y testun yn unig ac nid ei esbonio.**
- Mae ymgeisydd â **nam sylweddol a thymor hir** ar ei olwg yn gofyn am **bapur A4 wedi'i addasu â phrint wedi'i fwyhau i 24 pwynt**, ac mae'r CAAA yn ei archebu. Gan fod ei gyflwr yn un sy'n dirywio, mae'r ymgeisydd wedi dod i arfer yn raddol â defnyddio tabled gyda meddalwedd darllen cyfrifiadur (darllenydd cyfrifiadur). Mae'r CAAA yn prosesu cais am ddarllenydd cyfrifiadur sy'n cael ei gymeradwyo gan y *Trefniadau mynediad ar-lein*. Caniateir iddo gael darllenydd cyfrifiadur yn ei arholiadau, gan gynnwys y rhai sy'n profi darllen.
- Mae gan ymgeisydd ddiffyg clyw difrifol ers ei eni ac oedi o ran datblygiad iaith cysylltiedig. Dangosir hyn yn rhannol gan **anawsterau sylweddol a pharhaus** wrth ddeall iaith gymhleth. Mae ei oedran darllen wedi bod yn is nag oedran darllen ei gyfoedion yn gyson. Felly, mae dan **anfantais sylweddol**. Mae'n cael cefnogaeth reolaidd gyda darllen yn y dosbarth ac mae adnoddau addysgu'n cael eu haddasu gan Weithiwr Cefnogol Cyfathrebu. Mae ganddo hefyd anawsterau ymddygiadol yn yr ysgol. Caniateir iddo gael darllenydd cyfrifiadur ym mhob un arholiad, oni bai am y rhai sy'n profi darllen. Bydd defnyddio darllenydd yn cael gwared â'i **anfantais sylweddol**. (Nid yw darllenydd cyfrifiadur yn briodol i'w anghenion oherwydd mae'n dibynnu ar ddarllen gwefusau.)
- Mae gan ymgeisydd ag Anghenion Iaith, Lleferydd a Chyfathrebu anhwylder iaith gymhleth. Mae'n cael **anawsterau sylweddol a pharhaus** wrth alw brawddegau i gof. Gan fydd hyn yn cael **effaith andwyol a sylweddol** ar y cyflymder y bydd yn gallu prosesu gwybodaeth lafar, caniateir darllenydd iddo.
- Mae gliniadur â meddalwedd darllen cyfrifiadur (darllenydd cyfrifiadur) yn cael ei ganiatáu i ymgeisydd â ADHD ym mhob pwnc, gan gynnwys y rhai sy'n profi darllen, gan fod hyn yn adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan ers Blwyddyn 7. Gall y CAAA gynhyrchu darlun o angen fel ym **mharagraff 5.5.5**.
- Mae angen cyfuniad o drefniadau mynediad ar ymgeisydd dall mewn arholiadau Lefel Uwch Mathemateg a Mathemateg Bellach. Mae ei ganolfan yn archebu **papurau Braille a diagramau cyffyrddol**. Mae cais am **gynorthwydd ymarferol, darllenydd** ac **ysgrifennydd** wedi ei gymeradwyo gan y corff dyfarnu ar ôl cael ei wrthod yn awtomatig gan y system ar-lein. Bydd y darllenydd yn galluogi'r ymgeisydd i adnabod y diagramau'n gywir. Bydd y cynorthwydd ymarferol yn tywys llaw'r ymgeisydd o dan gyfarwyddyd at y graffiau cyffyrddol. Bydd yr ysgrifennydd yn tynnu llinell syth rhwng y pwyntiau y mae'r ymgeisydd wedi'u plotio'n annibynnol ar y graffiau cyffyrddol. Bydd yr un person yn gweithredu fel darllenydd, ysgrifennydd a chynorthwydd ymarferol.
- Mae ymgeisydd yn astudio am dri chymhwyster Safon Uwch (Bioleg, Cemeg a Ffiseg). Mae ganddo **anghenion addysgol cymhleth** – ASD, Dyslecsia a Dyspraxia. Mae gan yr ymgeisydd Gynllun Addysg, Iechyd a Gofal **gyfredol** ac mae wedi bod yn derbyn cefnogaeth yn y dosbarth ers Blwyddyn 7. Ei ffordd arferol o weithio yw darllenydd a 25% o amser ychwanegol (gan fod ganddo **anawsterau sylweddol a pharhaus** wrth ddilyn y darllenydd oherwydd **anawsterau iaith a geirfa sylweddol**). Mae'r CAAA yn prosesu cais am ddarllenydd oherwydd heb y trefniant hwn byddai'r ymgeisydd **o dan anfantais sylweddol** – gallai cael gwared â'r darllenydd achosi adwaith andwyol difrifol. Gall y SENCO gynhyrchu darlun o'r angen am ddarllenydd (**gweler paragraff 5.5.5**).

Tabl caniatâd i ddefnyddio darllenwyr a darllenwyr cyfrifiadur mewn cymwysterau TGAU a TAG

Cymhwyster	Y Sefyllfa Bresennol		Rhesymeg dros y sefyllfa ar hyn o bryd
	Rhaid i'r ymgeisydd ddarllen drosto'i hun	Caniateir darlennydd	
Safon Uwch Saesneg Iaith	Nac oes	Oes	Ar gyfer Safon Uwch Saesneg Iaith, mae 'darllen' yn ei hanfod yn un o'r gofynion ar gyfer deall y testun. Byddai darlennydd neu ddarlennydd cyfrifiadur yn cael ei ganiatáu er mwyn cefnogi'r ymgeisydd i ddeall y testun.
Safon Uwch Llenyddiaeth Saesneg	Nac oes	Oes	Ymateb yr ymgeisydd i lenyddiaeth a thestunau sy'n cael ei asesu, yn hytrach na darllen. Byddai darlennydd neu ddarlennydd cyfrifiadur yn cael ei ganiatáu er mwyn cefnogi'r ymgeisydd i ddeall y testun.
Safon Uwch Iaith a Llenyddiaeth Saesneg	Nac oes	Oes	Mae'r un peth yn wir am Safon Uwch Saesneg Iaith a Safon Uwch Llenyddiaeth Saesneg. Byddai darlennydd neu ddarlennydd cyfrifiadur yn cael ei ganiatáu er mwyn cefnogi'r ymgeisydd i ddeall y testun.
Safon Uwch Cymraeg	Nac oes	Oes	Mae Safon Uwch Cymraeg yn gyfuniad o gydrannau Cymraeg Iaith a Llenyddiaeth Gymraeg. Er bod darllen yn ofyniad, erbyn y lefel hon (mewn iaith gyntaf) tybir bod dysgwyr wedi camu y tu hwnt i gymryd ystyr o'r dudalen o destun. Byddai darlennydd neu ddarlennydd cyfrifiadur yn cael ei ganiatáu.
Safon Uwch Cymraeg ail iaith	Oes mewn cydrannau sy'n asesu darllen	Oes heblaw mewn cydrannau sy'n asesu darllen	Mae amcanion asesu Cymraeg ail iaith yn dangos bod rhaid i ddysgwyr 'ddarllen' a dangos dealltwriaeth o'r iaith ysgrifenedig. Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol cymryd ystyr o'r dudalen o destun neu Braille. Ni fyddai darllenwyr yn cael eu caniatáu am gydrannau sy'n asesu darllen. DS Gall ymgeisydd fodd bynnag ddefnyddio darlennydd cyfrifiadur mewn cydrannau sy'n asesu darllen. Mae darlennydd cyfrifiadur yn caniatáu i ymgeisydd fodloni gofynion y safonau darllen yn annibynnol.

Manylebau Safon Uwch ieithoedd tramor modern	Oes mewn papurau darllen ITM	Oes heblaw mewn papurau darllen ITM	Mae'r amcanion asesu'n dangos bod rhaid i ddysgwyr "ddeall ac ymateb, mewn lleferydd ac ysgrifen, i iaith ysgrifenedig" (AA2). Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol cymryd ystyr o'r dudalen o destun neu Braille. Mae'n dderbyniol defnyddio darlennydd i ddarllen y cyfarwyddyd Saesneg Iaith. Fodd bynnag, ni fyddai darllenwyr yn cael eu caniatáu i ddarllen yr Iaith Dramor Fodern berthynol. Byddai'r dasg hon wedyn yn cael ei throi'n dasg wrando. DS Gall ymgeisydd fodd bynnag ddefnyddio darlennydd cyfrifiadur, os ydynt ar gael, mewn papur Darllen ITM. Mae darlennydd cyfrifiadur yn caniatáu i ymgeisydd fodloni gofynion y safonau darllen yn annibynnol.
TGAU Saesneg Iaith	Ie yn adran y papur sy'n asesu darllen	Ie heblaw yn adran y papur sy'n asesu darllen	Mae amcanion asesu TGAU Saesneg Iaith yn dangos bod rhaid i ddysgwyr "ddarllen" a dangos dealltwriaeth o'r iaith ysgrifenedig. Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol cymryd ystyr o'r dudalen o destun neu Braille. Ni fyddai darllenwyr yn cael eu caniatáu am gydrannau sy'n asesu darllen. DS Gall ymgeisydd fodd bynnag ddefnyddio darlennydd cyfrifiadur yn y rhan honno o'r papur sy'n asesu darllen. Mae darlennydd cyfrifiadur yn caniatáu i ymgeisydd fodloni gofynion y safonau darllen yn annibynnol.
TGAU Llenyddiaeth Saesneg	Nac oes	Oes	Nid oes asesiad darllen yn y TGAU Llenyddiaeth Saesneg. Byddai darlennydd neu ddarlennydd cyfrifiadur yn cael ei ganiatáu.
TGAU Cymraeg iaith gyntaf	Oes mewn cydrannau sy'n asesu darllen	Oes heblaw mewn cydrannau sy'n asesu darllen	Mae TGAU Cymraeg yn gofyn bod dysgwyr yn darllen ac yn dangos dealltwriaeth o'r iaith ysgrifenedig, gan gymryd ystyr o'r dudalen o destun neu Braille. Ni fyddai darllenwyr yn cael eu caniatáu am gydrannau sy'n asesu darllen. DS Gall ymgeisydd fodd bynnag ddefnyddio darlennydd cyfrifiadur mewn cydrannau sy'n asesu darllen. Mae darlennydd cyfrifiadur yn caniatáu i ymgeisydd fodloni gofynion y safonau darllen yn annibynnol.
TGAU Llenyddiaeth Gymraeg	Nac oes	Oes	Mewn TGAU Llenyddiaeth Gymraeg mae'n ofynnol bod ymgeiswyr yn tynnu'r ystyr llenyddol. Byddai darlennydd neu ddarlennydd cyfrifiadur yn cael ei ganiatáu.

TGAU Cymraeg Ail Iaith	Oes mewn cydrannau sy'n asesu darllen	Oes heblaw mewn cydrannau sy'n asesu darllen	Mae amcanion asesu Cymraeg ail iaith yn dangos bod rhaid i ddysgwyr 'ddarllen' a dangos dealltwriaeth o'r iaith ysgrifenedig. Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol cymryd ystyr o'r dudalen o destun neu Braille. Ni fyddai darllenwyr yn cael eu caniatáu am gydrannau sy'n asesu darllen. DS Gall ymgeisydd fodd bynnag ddefnyddio darlennydd cyfrifiadur mewn cydrannau sy'n asesu darllen. Mae darlennydd cyfrifiadur yn caniatáu i ymgeisydd fodloni gofynion y safonau darllen yn annibynnol.
manylebau TGAU Ieithoedd Tramor Modern	Oes mewn papurau darllen ITM	Oes heblaw mewn papurau darllen ITM	Fel gyda Safon Uwch Ieithoedd Tramor Modern, mae'r amcanion asesu'n dangos bod rhaid i ddysgwyr "ddeall iaith ysgrifenedig". Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol cymryd ystyr o'r dudalen o destun neu Braille. Ni fyddai darlennydd yn cael ei ganiatáu gan y byddai'n newid y dasg hon yn dasg wrando. DS Gall ymgeisydd fodd bynnag ddefnyddio darlennydd cyfrifiadur, os ydynt ar gael, mewn papur Darllen ITM. Mae darlennydd cyfrifiadur yn caniatáu i ymgeisydd fodloni gofynion y safonau darllen yn annibynnol.

5.6 Darllen yn uchel a/neu ddefnyddio ysgrifbin darllen arholiad*

***Nid oes gofyniad i brosesu cais ar gyfer Darllen yn Uchel a/neu i ddefnyddio ysgrifbin darllen arholiad gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant at ddibenion arolygu.**

Darllen yn uchel

- 5.6.1 Gallai darllen yn uchel wneud gwahaniaeth sylweddol i ymgeisydd sy'n brwydro'n **barhaus** i ddeall yr hyn y maent wedi ei ddarllen. Lle mae ymgeisydd yn darllen testun anodd gallai ef/hi weithio'n fwy effeithlon os gallent glywed eu hunain yn darllen.
- 5.6.2 **Rhaid i'r trefniant gyfleu dull gweithio arferol yr ymgeisydd mewn profion mewnol a ffug arholiadau yn yr ysgol.**
- 5.6.3 **Rhaid** i ymgeisydd sy'n darllen yn uchel iddo/i hun gael ei roi mewn ystafell arall, i ffwrdd o'r brif ystafell arholiadau.

Ysgrifbin darllen arholiad

- 5.6.4 **Ni fydd gan** ysgrifbin darllen a ganiateir geiriadur neu thesawrws wedi'u hadeiladu mewn, neu gyfleuster cadw data.

Gallai defnyddio ysgrifbin darllen arholiad, **sydd wedi'i ddarparu gan y ganolfan**, fod o fudd i'r ymgeiswyr hynny sydd yn dymuno gweithio'n annibynnol. Efallai y bydd yn cynyddu annibyniaeth ymgeiswyr yr oedd angen darlennydd arnynt ar gyfer cywirdeb yn hytrach na dealltwriaeth.

Gallai defnyddio ysgrifbin darllen arholiad hefyd fod o fantais i'r ymgeiswyr hynny sydd angen i ambell air neu ymadrodd gael ei ddarllen iddynt.

Gellir defnyddio ysgrifbin darllen arholiad mewn papurau (neu rannau o bapurau) sy'n profi darllen. Fodd bynnag, ni all yr ymgeisydd gael hyd at uchafswm o 50% o amser ychwanegol yn lle'r darlennydd hefyd.

Enghraifft – ysgrifbin darllen arholiad

Canfuwyd bod gan fyfyrwr Safon Uwch ddyslecsia ysgafn ym Mlwyddyn 7. Mae'r ymgeisydd wedi defnyddio darlennydd mewn profion ysgol mewnol bob amser.

Fodd bynnag, mae'r CAAA yn treialu'r defnydd o ysgrifbin darllen arholiad ac mae hynny wedyn yn dod **yn ffordd arferol o weithio i'r ymgeisydd yn y ganolfan**. Mae'r trefniant hwn yn un effeithiol, ac yn briodol i'w anghenion.

5.7 Ysgrifennydd / technoleg adnabod llais

Prosesu ceisiadau

- 5.7.1 **Ar gyfer y cymwysterau hynny a restrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2 rhaid** prosesu cais am ysgrifennydd neu dechnoleg adnabod llais gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. **Rhaid** i dystiolaeth briodol o angen fod ar gael yn y ganolfan i'w harchwilio.

Os yw'r ymgeisydd fel arfer yn defnyddio prosesydd geiriau yn y ganolfan (gyda'r gwirydd sillafu a gramadeg wedi'i analluogi), yna gellir ei ddefnyddio mewn arholiadau er mwyn annog gweithio'n annibynnol ac er mwyn gallu cyrraedd y marciau sy'n cael eu dyfarnu am sillafu, atalnodi a gramadeg (gweler adran 5.8).

Dim ond lle nad yw ymgeisydd yn ddigon cymwys neu hyderus yn defnyddio prosesydd geiriau gyda'r gwiriwr sillafu a gramadeg neu'r cyfleuster rhagfynegi testun wedi'i ddiffodd y gellir defnyddio ysgrifennydd.

Bydd rhai ymgeiswyr yn gallu defnyddio prosesydd geiriau yn y rhan fwyaf o'u pynciau ond efallai y bydd angen ysgrifennydd arnynt mewn pynciau fel Mathemateg a Gwyddoniaeth.

Ni chaniateir ysgrifennydd na meddalwedd technoleg adnabod llais os achosir anawsterau llythrennedd ymgeisydd yn bennaf gan y ffaith nad yw Cymraeg, Saesneg neu Wyddeleg yn iaith gyntaf iddo.

Ysgrifennydd

- 5.7.2 **Mae ysgrifennydd yn oedolyn cyfrifol sydd, mewn asesiadau di-arholiad a/neu mewn arholiad ond nid mewn Prawf Siarad, yn ysgrifennu neu'n teipio atebion i'r cwestiynau y bydd yr ymgeisydd yn eu harddweud.** (Gweler y rheolau – defnyddio ysgrifennydd yn yr adran hon.)

Os bydd ymgeisydd yn arddweud ar dâp, rhaid i oedolyn cyfrifol ysgrifennu neu airbrosesu trawsgrifiad o atebion yr ymgeisydd i'r cwestiynau wedi'u harddweud. (Rhaid cwblhau taflen glawr ysgrifennydd.)

Rhaid i ymgeiswyr ymateb yn Gymraeg, Saesneg neu Wyddeleg fel y bo'n briodol, er mwyn bodloni asesiad cyfathrebu ysgrifenedig mewn Cymraeg, Saesneg neu Wyddeleg.

- 5.7.3 **Nid yw ysgrifennydd yn gynorthwyydd ymarferol, anogwr nac yn ddarlennydd.** Gall yr un person weithredu fel ysgrifennydd, darlennydd, cynorthwyydd ymarferol a/neu anogwr os rhoddwyd caniatâd am y trefniadau. **Rhaid cadw'n gaeth at reoliadau defnyddio pob trefniant.**

Ysgrifennydd/technoleg adnabod llais

Defnyddio technoleg adnabod llais

5.7.4 Os oes gan y ganolfan ganiatâd i ddefnyddio ysgrifennydd a bod hynny'n adlewyrchu ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan, fel y bo'n briodol i'w anghenion, gall yr ymgeisydd ddewis defnyddio'r canlynol:

- **prosesydd geiriau gyda chyfleuster gwirio sillafu a gramadeg wedi'i alluogi;**
(DS **Nid** yw'r trefniant hwn yn cael ei ganiatáu ym manylebau Iaith Dramor Fodern TLM, TGAU a TAG. **Gweler paragraff 5.7.6.**)
- **prosesydd geiriau gyda chyfleuster rhagfynegi testun/gwirio sillafu a gramadeg wedi'i alluogi;**
(DS **Nid** yw'r trefniant hwn yn cael ei ganiatáu ym manylebau Iaith Dramor Fodern TLM, TGAU a TAG. **Gweler paragraff 5.7.6.**)
- **technoleg adnabod llais sy'n gallu rhagfynegi testun pan fydd yr ymgeisydd yn arddweud i brosesydd geiriau. Gellir defnyddio meddalwedd (darllenydd sgrin) i ddarllen yn ôl a chywiro'r atebion y bydd yr ymgeisydd wedi'u harddweud.**
(DS **Nid** yw'r trefniant hwn yn cael ei ganiatáu ym manylebau Iaith Dramor Fodern TLM, TGAU a TAG. **Gweler paragraff 5.7.6.**)
- **meddalwedd cyfrifiadur sy'n cynhyrchu lleferydd er mwyn arddweud i ysgrifennydd.**

Fodd bynnag, ni fydd gan yr ymgeisydd fynediad at farciau sy'n cael eu dyfarnu ar gyfer sillafu, atalnodi a/neu ramadeg oni bai ei fod wedi arddweud y sillafu, yr atalnodi a/neu'r gramadeg yn annibynnol, ac mae hyn wedi ei gofnodi ar daflen glawr yr ysgrifennydd.

Ym mhob achos rhaid cwblhau taflen glawr ysgrifennydd.

Ysgrifennydd/technoleg adnabod llais

Mathau o anabledd neu anghenion mynediad

Anhwylder y Sbectrwm Awtistig (ASD)

Anawsterau Dysgu

Anghenion Synhwyrdd a/neu Corfforol (HI, MSI, PD, VI)

Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol (e.e. ADD, ADHD)

Anghenion Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu (SLCN)

Er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, caniateir ysgrifennydd yn unig os yw'r canlynol yn wir:

- mae anabledd neu anhawster yn cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir ar ysgrifennu'r ymgeisydd; neu
- nid yw ymgeisydd yn gallu ysgrifennu, teipio neu ysgrifennu Braille yn annibynnol, neu ar gyflymder digonol i gofnodi ei atebion hyd yn oed gydag amser ychwanegol wedi'i ganiatáu, o ganlyniad i nam sylweddol a thymor hir.

Mae'n rhaid i'r defnydd o ysgrifennydd adlewyrchu ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan yn sgil ei nam sylweddol a thymor hir.

DS Mae nifer o ymgeiswyr sy'n cynhyrchu sillafu gwallus yn ysgrifennu'n eglur gan eu bod yn gwneud brasamcan ffonig o'r gair dan sylw, y gellir ei ddarllen gan yr arholwr. Mae'n annhebygol y bydd yr ymgeiswyr hyn angen cymorth ysgrifennydd oni bai bod ganddynt anawsterau ysgrifennu sylweddol a thymor hir eraill.

Anghenion Cyfathrebu a Rhyngweithio, Anghenion Synhwyrdd a/neu Gorfforol, Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol

Lle mae gan ymgeisydd anghenion cymhleth, h.y.

- Anghenion Cyfathrebu a Rhyngweithio; **neu**
- Anghenion Synhwyrdd a/neu Corfforol; **neu**
- Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol;

Nid yw'n angenrheidiol asesu sgiliau ysgrifennu'r ymgeisydd yn ffurfiol.

Nid yw Ffurflen 8 yn ofynnol ac ni ddylid ei defnyddio.

Fodd bynnag, mae'n rhaid i'r ganolfan ddangos bod gan yr ymgeisydd nam sy'n cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir ar ei ysgrifennu.

Anawsterau Dysgu

Lle mae gan ymgeisydd anawsterau dysgu, ac nid yw'n destun Datganiad Anghenion Addysgol Arbennig na Chynllun Addysg, Iechyd a Gofal, rhaid llenwi Ffurflen 8.

Mae angen asesiad yn ddim cynharach na dechrau Blwyddyn 9 (Rhan 2 Ffurflen 8) mewn perthynas â sgiliau ysgrifennu'r ymgeisydd. (Gweler Pennod 7, Paragraff 7.5.11 am fwy o fanylion.)

Ysgrifennydd/technoleg adnabod llais

Nam sylweddol – dystiolaeth o angen

Anghenion Cyfathrebu a Rhyngweithio, Anghenion Synhwyrdd a/neu Gorfforol, Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol

Ar gyfer y cymwysterau hynny sydd wedi'u rhestru yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2, mae'n rhaid i dystiolaeth briodol o angen fod ar gael yn y ganolfan i'w harchwilio.

Er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, rhaid i'r CAAA fynd i'r afael â'r tri phwynt bwled isod, ar bapur pennawd/templed y ganolfan, wedi'i lofnodi a'i ddyddio:

- ❖ cadarnhau mai ysgrifennydd yw ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan;
- ❖ darparu dystiolaeth gan staff addysgu bod gan yr ymgeisydd anawsterau parhaus a sylweddol, a sut mae'r rhain yn effeithio'n sylweddol ar addysgu a dysgu;
- ❖ cadarnhau nad yw ymgeisydd yn ddigon cymwys neu hyderus yn defnyddio prosesydd geiriau **gyda'r gwiriwr sillafu a gramadeg neu'r cyfleuster rhagfynegi testun wedi'i ddiffodd** ym mhob pwn.

Fel uchod, bydd gwybodaeth fanwl y CAAA yn cael ei chefnogi gan dystiolaeth arbenigol yn cadarnhau anabledd yr ymgeisydd:

- llythyr/adroddiad gan CAMHS, seicolegydd sydd wedi cofrestru â HCPC, ymgynghorydd meddygol, seiciatrydd, a Therapydd Iaith a Lleferydd; **neu**
- llythyr/adroddiad gan Wasanaeth Arbenigol yr Awdurdod Lleol, Gwasanaeth Amhariad Synhwyrdd yr Awdurdod Lleol neu'r Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol†; **neu**
- datganiad **cyfredol** o Anghenion Addysgol Arbennig neu Gynllun Addysg, Iechyd a Gofal, **sy'n cadarnhau anhawster dysgu, cyflwr meddygol, anabledd corfforol, nam synhwyrdd neu aml-synhwyrdd yr ymgeisydd.**

†Er enghraifft, Therapydd Galwedigaethol sy'n arbenigo mewn Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc, anabledd dysgu, iechyd meddwl.

Nid oes angen y dystiolaeth arbenigol i argymhell ysgrifennydd ond yn syml i gadarnhau anabledd yr ymgeisydd. Gall y dystiolaeth arbenigol fod yn berthnasol i unrhyw oedran ar yr amod ei bod yn parhau'n gyfredol.

Ysgrifennydd/technoleg adnabod llais

Lle mae ymgeisydd yn symud ymlaen o gymwysterau TGAU i TAG

Pan mae ymgeisydd yn symud ymlaen o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG UG a/neu Uwch rhaid prosesu cais ar-lein newydd ar gyfer ysgrifennydd.

Bydd asesiad a gynhaliwyd yn ddim cynharach na dechrau Blwyddyn 9 (Rhan 2 Ffurflen 8) yn argymhell ysgrifennydd ar gyfer arholiadau TGAU yn ddilys ar gyfer arholiadau TAG UG a Safon Uwch.

Gallai Ffurflen 8 gyflawn (Rhannau 1, 2 a 3), wedi'i llofnodi a'i dyddio, gael ei throsglwyddo o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG[†]. Nid oes angen asesiad pellach.

Fodd bynnag, er mwyn peidio â rhoi mantais annheg, mae'n rhaid bod tystiolaeth ar gael gan y CAAA neu'r aseswr sy'n gweithio yn y ganolfan, sy'n dangos yn glir bod angen ysgrifennydd o hyd ar gyfer arholiadau TAG UG ac Uwch. (Rhaid cynhyrchu'r dystiolaeth yn seiliedig ar y ganolfan wedi'i diweddararu ar bapur/templed â phennawd y ganolfan, wedi'i llofnodi a'i ddyddio gan y CAAA, yn ymwneud yn benodol ag arholiadau TAG UG a/neu Uwch):

- ❖ cadarnhau bod defnyddio ysgrifennydd yn parhau i fod yn ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan **o ganlyniad uniongyrchol i'w anabledd o fewn ystyr Deddf Cydraddoldeb 2010;**
- ❖ darparu tystiolaeth gan staff addysgu bod gan yr ymgeisydd anawsterau parhaus a sylweddol, a sut mae'r rhain yn effeithio'n sylweddol ar addysgu a dysgu.

[†]Mae trosglwyddo Ffurflen 8 o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG UG a Safon Uwch yn bennaf berthnasol yng nghyd-destun ysgolion 11 i 18, gan gynnwys ysgolion 11 i 18 sy'n gweithredu trefniadau consortiwm Chweched Dosbarth lleol ar gyfer cymwysterau TAG UG ac Uwch.

Rhaid i Goleg Addysg Bellach neu Goleg Chweched Dosbarth fod wedi sefydlu perthynas waith gyda'r ysgolion 'bwydo' er mwyn gallu trosglwyddo Ffurflen 8 o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG.

Defnyddio ysgrifennydd – papurau Ieithoedd Tramor Modern

- 5.7.5 **Ni chaniateir ysgrifennydd mewn papurau Ieithoedd Tramor Modern, oni bai y gall yr ymgeisydd arddweud geiriau fesul llythyren – gweler paragraff 5.7.6.**

Gellir caniatáu hyd at 50% o amser ychwanegol i ymgeisydd a fyddai fel arfer yn gymwys i gael ysgrifennydd, nad yw'r trefniant hwn ar gael iddo.

Gellir tapio arddweud yr ymgeisydd. Bydd hyn yn helpu'r ymgeisydd i gael llif yr Iaith Dramor Fodern berthnasol. Pan fydd yr ymgeisydd wedi gorffen arddweud ei h/ymateb gellir ail-redeg y tâp, gan alluogi'r ymgeisydd i roi union sillafiad y geiriau a arddywedir.

Byddai cais wedi'i gymeradwyo am ysgrifennydd yn caniatáu i'r CAAA roi hyd at 50% o amser ychwanegol mewn papurau Ieithoedd Tramor Modern.

- 5.7.6 Mewn **papurau Ysgrifennu Ieithoedd Tramor Modern** caiff ymgeiswyr eu marcio am ansawdd eu hiaith sydd nid yn unig yn ymwneud ag ystod a chymhlethdod yr iaith, ond hefyd gywirdeb eu hiaith a'u sillafu. **Mae hi felly'n hanfodol fod y geiriau'n cael eu sillafu mewn arholiadau o'r fath.**

Yn yr un modd, mewn **papurau Gwrando a Darllen Ieithoedd Tramor Modern**, caiff marciau eu dyfarnu am ddeall. Weithiau gall sillafiad gair mewn iaith nodi amser penodol a gall hyn fod yn arwyddocaol yn y broses farcio.

Caniateir ysgrifennydd mewn papurau Darllen a Gwrando Ieithoedd Tramor Modern lle mae'n ofynnol rhoi'r atebion yn Gymraeg neu Saesneg.

Defnyddio ysgrifennydd – mewn pynciau sy'n asesu safon cyfathrebu ysgrifenedig neu sillafu, atalnodi a gramadeg

- 5.7.7 Mewn pynciau eraill sy'n profi ansawdd cyfathrebu ysgrifenedig (QWC), neu'n asesu sillafu, atalnodi a gramadeg (SAG) ymgeisydd yn benodol, caniateir ysgrifennydd.

Caniateir ysgrifennydd ym mhapurau ysgrifenedig y pynciau TGAU canlynol:

- **TGAU Saesneg Iaith (gan gynnwys yr adran Ysgrifennu);**
- **TGAU Llenyddiaeth Saesneg;**
- **TGAU Daearyddiaeth;**
- **TGAU Hanes; a**
- **TGAU Astudiaethau Crefyddol.**

Fodd bynnag, pan fydd ysgrifennydd yn cael ei ddefnyddio mewn arholiad sy'n asesu ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig neu'r sillafu, yr atalnodi a'r gramadeg, dim ond os yw'r ymgeisydd yn gallu dangos ei fod **wedi** defnyddio'r sgiliau sy'n cael eu hasesu y gellir dyfarnu marciau.

(Mae hyn yn berthnasol hefyd os yw ymgeisydd yn defnyddio ysgrifennydd oherwydd bod ganddo/ganddi anaf dros dro adeg yr arholiad.)

Er na argymhellir hynny, lle, mewn achosion eithriadol, mae ymgeisydd yn dewis yn benodol i arddweud ei sillafiadau a/neu atalnodi yn y cwestiwn sy'n asesu sillafu, atalnodi a gramadeg, rhaid cofnodi hyn ar y daflen glawr ysgrifennydd.

Os bydd ymgeisydd yn dewis arddweud ei sillafiadau a/neu atalnodi, gellir dyfarnu hyd at 50% o amser ychwanegol. Bydd cais wedi'i gymeradwyo am ysgrifennydd yn caniatáu i'r CAAA roi amser ychwanegol hyd at 50% i'r ymgeisydd lle mae Sillafu, Atalnodi a Gramadeg yn cael eu hasesu.

Ysgrifennydd/technoleg adnabod llais

Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad (TLM/ELC)

Ar gyfer cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad nid yw'n ofynnol i'r ganolfan sicrhau fod pob ymgeisydd wedi'i asesu'n unigol.

Rhaid i'r CAAA bennu'r angen am ysgrifennydd neu dechnoleg adnabod llais ar y sail o sut mae'r ymgeisydd yn gweithio fel arfer yn yr ystafell ddosbarth.

Ffactorau y mae'n rhaid i'r ganolfan eu hystyried

5.7.8 **Ni chaniateir i ysgrifennydd berfformio tasgau sy'n rhan o'r amcanion asesu.** I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â'r corff dyfarnu.

5.7.9 **Mewn achosion lle mae ymgeisydd yn arddweud wrth ysgrifennydd am hyd cyfan yr arholiad dylid bob amser ystyried hyd at 25% o amser ychwanegol.** Yn aml, bydd yr ysgrifennydd angen i'r ymgeisydd ailadrodd yr hyn mae'n ei arddweud tra mae ef/hi'n dal fyny ac i sicrhau bod ymateb yr ymgeisydd wedi'i gofnodi'n gywir. **Nid** oes rhaid prosesu cais ar wahân, na dangos sgorau prosesu araf er mwyn dyfarnu 25% o amser ychwanegol ochr yn ochr ag ysgrifennydd. Fodd bynnag, **rhaid** i'r CAAA neu'r aseswr sy'n gweithio gyda'r ganolfan esbonio'r angen am 25% o amser ychwanegol wrth ddefnyddio ysgrifennydd, er enghraifft drwy **Rhan 1 Ffurflen 8**. Wrth brosesu cais am ddarlennydd gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*, dylid ateb y cwestiwn 'Fydd yr ymgeisydd yn cael 25% o amser ychwanegol oherwydd ei fod yn arddweud wrth ysgrifennydd am gyfnod yr arholiad i gyd' gyda '**Bydd**'.

Lle mae ymgeisydd angen 25% o amser ychwanegol heb ddefnyddio darlennydd, mae cais ar wahân am 25% o amser ychwanegol yn ofynnol. Rhaid i'r ymgeisydd fodloni'r meini prawf cyhoeddedig am 25% o amser ychwanegol.

5.7.10 **Lle mae anaf dros dro adeg yr arholiad yn galw am yr angen am ysgrifennydd rhaid i'r ganolfan:**

- brosesu'r trefniant trwy *Trefniadau Mynediad Ar-lein*;
- sicrhau bod y ddogfennaeth briodol ar ffeil i gyfiawnhau'r trefniant;
- glynu wrth y rheolau;
- sicrhau bod y daflen glawr ysgrifennydd wedi ei llenwi.

5.7.11 Y ganolfan sy'n gyfrifol am sicrhau na fydd ymgeiswyr eraill yn gallu clywed ymgeisydd sy'n arddweud wrth ysgrifennydd ac na fydd hyn yn amharu ar ymgeiswyr eraill. (Bydd yr un trefniadau'n berthnasol os bydd yr ymgeisydd yn defnyddio technoleg adnabod llais.)

Fel rheol, bydd yr ymgeisydd a'r ysgrifennydd yn cael eu rhoi mewn ystafell ar wahân, i ffwrdd o'r brif ystafell arholiadau.

Os yw'r ymgeisydd a'r ysgrifennydd mewn ystafell ar wahân, ar sail un i un, gall y goruchwyliwr weithredu fel yr ysgrifennydd hefyd.

Y rheolau – defnyddio ysgrifennydd

- **rhaid ysgrifennu neu deipio** yn gywir, ac ar gyflymder rhesymol, yr hyn a ddywedodd yr ymgeisydd;
- **rhaid** i ysgrifennydd lunio mapiau, diagramau a graffiau yn llwyr yn unol â chyfarwyddiadau'r ymgeisydd, **oni bai bod yr ymgeisydd yn sefyll papur dylunio, pan ganiateir i'r ysgrifennydd gynorthwyo â'r rhannau ysgrifenedig yn unig;**
- **rhaid** cadw at y rheoliadau; gall methiant i wneud hynny arwain at ddiarddel yr ymgeisydd;
- **rhaid** i ysgrifennydd ysgrifennu neu airbrosesu cywiriad ar deipysgrif neu daflen Braille os gofynnir iddo wneud hynny gan yr ymgeisydd;
- **rhaid** i gynorthwydd ymarferol gyfeirio unrhyw broblemau cyfathrebu a geir yn ystod yr arholiad at y goruchwyliwr neu'r swyddog arholiadau ar unwaith;
- **ni ddylai** ysgrifennydd roi cymorth ffeithiol i'r ymgeisydd na nodi pan fo ateb wedi'i gyflawni;
- **ni ddylai** ysgrifennydd roi cyngor i'r ymgeisydd ynglŷn â pha gwestiynau i'w hateb, pa bryd i symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf, na threfn ateb y cwestiynau;
- **gall** ysgrifennydd ar gais yr ymgeisydd ddarllen yn ôl yr hyn a gofnodwyd.

Mae awgrym o gymorth cof ar gyfer ysgrifennydd i'w gael yn Atodiad 2.

Cofiwch

Pan fo cais yn cael ei brosesu gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*, e.e. Ar gyfer cymwysterau TGAU a TAG, rhaid argraffu taflen glawr ysgrifennydd wedi'i llenwi o flaen llaw o'r system.

Ar gyfer Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad, rhaid llwytho **Ffurflen 13 i lawr** o Borth Gweinyddu Canolfannau (CAP). Gellir cyrchu'r Porth Gweinyddu Canolfannau gan ddefnyddio unrhyw un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Mae'n rhaid i'r daflen glawr nodi a gwblhawyd y graffiau a diagramau gan yr ymgeisydd neu'r ysgrifennydd.

Mae'n rhaid i'r daflen glawr gael ei llofnodi gan yr ysgrifennydd a'i gwrthlofnodi gan bennaeth y ganolfan neu'r swyddog arholiadau.

Rhaid rhoi'r daflen glawr y tu mewn i sgript orffenedig yr ymgeisydd pan fo wedi'i hysgrifennu â llaw.

Lle mae sgript orffenedig yr ymgeisydd wedi'i theipio, cyfeiriwch at gyfarwyddiadau'r corff dyfarnu perthnasol oherwydd mae trefniadau prosesu gwahanol yn berthnasol.

Hefyd **rhaid** atodi taflen glawr **yn ddiogel** at unrhyw asesiad di-arholiad a gaiff ei gwblhau gyda chymorth ysgrifennydd. **Rhaid** anfon y gwaith at y cymedrolwr yn ogystal â'r sampl y gwnaed cais amdano.

Mae'n **rhaid** i'r daflen glawr gael ei llofnodi gan yr ysgrifennydd a'i gwrthlofnodi gan bennaeth y ganolfan neu'r swyddog arholiadau.

Enghreifftiau – ysgrifenyddion

- Mae ymgeisydd, sydd ag **anawsterau dysgu sylweddol**, yn methu ysgrifennu'n ddealladwy. Fodd bynnag, gall ddefnyddio prosesydd geiriau, gyda'r cyfleuster gwirio sillafu wedi'i analluogi (troi i ffwrdd), i gofnodi ei atebion. Mae'r CAAA yn caniatáu i'r ymgeisydd ddefnyddio prosesydd geiriau yn ei arholiadau, gan ei fod yn adlewyrchu sut y bydd yn gweithio fel arfer yn y ganolfan ac y bydd yn caniatáu iddo weithio'n annibynnol.
- Ni all ymgeisydd â pharllys difrifol yr ymennydd ddefnyddio ei ddwylo. Ni all ddefnyddio technoleg adnabod llais oherwydd ei fod yn siarad yn aneglur. Mae cais ar-lein wedi'i gymeradwyo yn caniatáu defnyddio ysgrifennydd ym mhob pwnc heblaw am bapurau ysgrifennu Ieithoedd Tramor Modern gan ei fod yn rhy anodd iddo sillafu pob gair fesul llythyren.
- Ni all ymgeisydd â dyspractia difrifol ddefnyddio prosesydd geiriau oherwydd bod ei sgiliau symud yn wan. Gall arddweud geiriau yn Sbaeneg, yr Iaith Dramor Fodern o'i dewis, fesul llythyren. Caniateir iddi gael ysgrifennydd yn yr arholiad Ysgrifennu Sbaeneg os bydd yn sillafu'r geiriau fesul llythyren wrth arddweud. Mewn pynciau eraill, caniateir iddi ddefnyddio technoleg adnabod llais heb sillafu'r geiriau, oni bai eu bod yn eiriau anghyffredin. Dyfernir marciau iddi am y sgiliau y mae hi wedi'u dangos.
- Caiff ymgeisydd ag anawsterau dysgu sylweddol ei asesu gan aseswr penodedig y ganolfan. **Mae'n cyflawni sgôr sillafu safonedig is na'r cyfartaledd o 73.** Gan nad yw llawer o'i sillafiadau anghywir yn adnabyddadwy, mae'r CAAA yn penderfynu gwneud cais am ysgrifennydd sy'n adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio mewn profion mewnol yn yr ysgol. Mae'r CAAA yn prosesu cais ar-lein am ysgrifennydd, a chymeradwyr y cais hwn.
- Mae'r CAAA wedi cael pryderon ynglŷn â disgybl am amser. Mae wedi cael diagnosis anhwylder y sbectrwm awtistig. Mae'r disgybl yn cael **anawsterau sylweddol a pharhaus** wrth ganolbwyntio ac nid yw'n gallu ysgrifennu mewn unrhyw fanylder o gwbl. Mae ei sgiliau llafar galw i gof yn dda iawn. Mae athrawon wedi dangos pryder ond am nad yw ei lawysgrifen yn annarllenadwy nac yn amhosibl ei adnabod, ni ddyfarnwyd ysgrifennydd iddo. Pan oedd yr ymgeisydd yn sefyll ei set olaf o ffug arholiadau dangosodd pob athro bryder. Mae'n gallu ateb cwestiynau dewis lluosog ond mae'n methu'n glir ag ysgrifennu atebion manwl. Trefnodd y CAAA i'w ffug arholiad TGAU Saesneg Iaith gael ei gynnal eto gydag ysgrifennydd er mwyn gweld a fyddai'n gwneud gwahaniaeth. Roedd yn gallu ateb cwestiynau na geisiodd eu hateb y tro cyntaf ac mae'n ymddangos ei fod wedi cynyddu ei siawns o ennill gradd yn y pwnc yn sylweddol. Mae'r CAAA yn penderfynu prosesu cais ar-lein am ysgrifennydd, a chymeradwyr y cais hwn.

5.8 Prosesydd geiriau*

***Nid yw'n ofynnol prosesu cais am brosesydd geiriau gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant at ddibenion arolygu. (Mae hyn hefyd mewn grym lle mae ymgeisydd yn defnyddio prosesydd geiriau dros dro oherwydd i anaf dros dro.)**

- 5.8.1 Caniateir i ganolfannau ddarparu prosesydd geiriau gyda'r gwirydd sillafu/testun rhagfynegi wedi'i analluogi (troi i ffwrdd) i ymgeisydd os mai dyma ei **ffordd arferol o weithio yn y ganolfan**.

Er enghraifft, mae ansawdd yr iaith yn gwella'n **sylweddol** o ganlyniad i ddefnyddio prosesydd geiriau oherwydd problemau gyda chynllunio a threfnu wrth ysgrifennu â llaw.

(Mae hyn hefyd yn estyn y defnydd o beiriannau Braille electronig a llechi.)

- 5.8.2 Ystyrir ei bod yn arfer safonol defnyddio prosesyddion geiriau mewn cydrannau asesiad di-arholiad onid yw'r fanyleb yn gwahardd hynny.

- 5.8.3 Caniateir i ymgeisydd sy'n defnyddio prosesydd geiriau mewn arholiad i deipio cwestiynau penodol, h.y. y rhai hynny sy'n gofyn am ysgrifennu estynedig, ac ysgrifennu atebion byrrach â llaw.

DS Arholiadau sy'n cynnwys swm sylweddol o ysgrifennu yw'r rhai lle y bydd ymgeiswyr yn aml angen teipio, yn ogystal â'r rhai hynny sy'n rhoi mwy o alw ar yr angen i drefnu'r meddwl a chynllunio atebion estynedig. Mae arholiadau sy'n gofyn am atebion symlach fel arfer yn haws i'w hysgrifennu â llaw yn y llyfryn atebion. Mae'r ymgeisydd yn osgoi'r anhawster o ddilyn yn weledol rhwng y papur cwestiynau a'r sgrin gyfrifiadurol.

- 5.8.4 Ar gyfer y rheoliadau ar y defnydd o brosesydd geiriau mewn arholiadau ysgrifenedig, gweler cyhoeddiad CGC **Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau** (a adwaenir yn gyffredin fel llyfryn 'ICE' CGC):
<http://www.jcq.org.uk/exams-office/ice---instructions-for-conducting-examinations>

Gall corff dyfarnu ei gwneud yn ofynnol i gwblhau dalen flaen prosesydd geiriau.

Rhaid i ganolfan gael polisi ar ddefnyddio prosesyddion geiriau. Yn bennaf, ni ellir caniatáu prosesydd geiriau i ymgeisydd yn unig am ei fod bellach am deipio yn hytrach naq ysgrifennu mewn arholiadau neu'n gallu gweithio'n gyflymach ar fysellffwrdd, neu oherwydd ei fod yn defnyddio gliniadur gartref.

Mae'n rhaid i'r defnydd o brosesydd geiriau adlewyrchu ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan. Er enghraifft, lle mae'r cwricwlwm yn cael ei ddarparu'n electronig ac mae'r ganolfan yn darparu prosesyddion geiriau i'r holl ymgeiswyr.

Efallai y bydd y ganolfan yn dymuno nodi'r mathau o ymgeisydd y bydd y ganolfan yn ystyried y byddai'n fuddiol iddynt ddefnyddio prosesydd geiriau. Er enghraifft, ymgeisydd â'r canlynol:

- anhawster dysgu sy'n cael effaith andwyol a thymor hir ar ei allu i ysgrifennu'n ddarllenadwy;
- cyflwr meddygol;
- anabledd corfforol;
- nam synhwyrdd;
- problemau cynllunio a threfnu wrth ysgrifennu â llaw;
- llawysgrifen wael.

Nid yw'r rhestr yn gynhwysfawr.

Rhaid i aelod o uwch dîm arweinyddol y ganolfan lunio datganiad at ddibenion arolygu sy'n rhoi manylion y meini prawf y mae'r ganolfan yn eu defnyddio i ddyfarnu a dyrannu prosesyddion geiriau ar gyfer arholiadau.

Enghreifftiau – prosesydd geiriau

- Mae ymgeisydd na all ysgrifennu'n ddarllenadwy oherwydd bod ganddi anawsterau dysgu sylweddol yn gwneud cais i ddefnyddio prosesydd geiriau mewn arholiadau. **Dyma ei ffordd arferol o gynhyrchu gwaith ysgrifenedig yn y ganolfan** oherwydd ni all ei hathrawon ddarllen ei hysgrifen. Mae hi'n fedrus iawn yn defnyddio prosesydd geiriau. Mae'r CAAA yn caniatáu iddi ddefnyddio prosesydd geiriau yn ei harholiadau.
- Nid oes gan ymgeisydd anhawster dysgu ond mae'n ysgrifennwr 'anniben'. Mae ei llawysgrifen yn anodd ei deall. Mae'n gwneud cais i gael defnyddio prosesydd geiriau. Caniateir hyn gan y CAAA am ei fod **yn adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan**.
- Mae ymgeisydd am ddefnyddio prosesydd geiriau am mai dyna'i ffordd arferol o weithio yn y ganolfan. Fodd bynnag, mae'r ymgeisydd hefyd am ddefnyddio'r cyfleuster gwirio sillafu a gramadeg. O dderbyn nad yw hi'n bodloni'r meini prawf sydd wedi'u cyhoeddi ar gyfer ysgrifennydd, ni all yr ymgeisydd ddefnyddio'r cyfleuster gwirio sillafu a gramadeg. Mae'r CAAA yn caniatáu iddi ddefnyddio prosesydd geiriau yn unol â'r rheoliadau fel y nodir yn llyfryn 'ICE' CGC.
- Mae gan ymgeisydd sydd ag anawsterau dysgu sylweddol ysgrifen eithaf darllenadwy. Fodd bynnag, mae'n gadael llawer o bethau allan ac ni all roi trefn briodol ar ei syniadau. Mae ei sgriptiau ysgrifenedig yn ddarllenadwy ond maent yn frith o farciau croesi allan a hepgoriadau. Mae'n gofyn am gael defnyddio prosesydd geiriau ac mae'r CAAA yn caniatáu hynny. Mae'r defnydd o brosesydd geiriau'n ei alluogi i gywiro testun, cyflwyno'r atebion yn y drefn iawn ac mae'n **adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio yn y ganolfan**.
- Mae ymgeisydd dall yn gofyn am gael defnyddio prosesydd geiriau yn ei arholiadau. Hefyd mae'n gofyn am gael defnyddio darlennydd sgrin er mwyn gallu 'darllen' yn ôl a gwirio'r atebion a deipiwyd. Caiff y trefniadau hyn eu caniatáu wrth ddefnyddio prosesydd geiriau yn ei arholiadau. **Fodd bynnag, os yw'r ymgeisydd hefyd am ddefnyddio cyfleuster rhagfynegi testun a/neu wirydd sillafu a gramadeg rhaid iddo fodloni'r meini prawf sydd wedi'u cyhoeddi ar gyfer ysgrifennydd, gyda chais cymeradwy yn ei le.**

Enghreifftiau – Prosesydd geiriau a 25% o amser ychwanegol

- Mae gan ymgeisydd gyflymder ysgrifennu rhydd sy'n is na'r cyfartaledd wrth ysgrifennu â llaw, ac mae'n gymwys i gael 25% o amser ychwanegol. Fodd bynnag, defnyddio prosesydd geiriau yw ei **ffordd arferol o weithio yn y ganolfan**. Wrth deipio, mae'n gallu cynhyrchu ei gwaith ysgrifenedig yn effeithiol ac ar gyflymder sy'n cyfateb i gyfradd ysgrifennu â llaw ar gyfartaledd. Nid oes ganddi anawsterau dysgu pellach. Mae'r CAAA yn dyfarnu'r defnydd o brosesydd geiriau oherwydd mae'n cael gwared ar y rhwystr yn sgil ei llawysgrifen araf, a dim ond pan fydd hi'n ysgrifennu â llaw fel mewn arholiadau TGAU Mathemateg y bydd yn gymwys am 25% o amser ychwanegol.
- Mae gan ymgeisydd sydd ag anawsterau dysgu sylweddol gyflymder ysgrifennu â llaw sy'n is na'r cyfartaledd ac yn is na'r sgôr cyfartalog ym meysydd prosesu gwybyddol a chyflymder darllen. Gan ddefnyddio prosesydd geiriau yn ei **ffordd arferol o weithio yn y ganolfan** mae wedi gallu gwella ei gyflymder teipio i gyfateb â'r gyfradd ysgrifennu â llaw gyfartalog gyfatebol. Fodd bynnag, mae ganddo **anawsterau parhaus a sylweddol** wrth ddehongli cwestiynau a llunio ei atebion teipiedig. Rhoddir 25% o amser ychwanegol iddo, yn ogystal â'r defnydd o brosesydd geiriau, oherwydd mae'r ddau drefniad yn briodol i'w anghenion.

5.9 Trawsgrifiad Braille*

***Nid yw'n ofynnol prosesu cais am drawsgriafiad Braille gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant at ddibenion arolygu.**

- 5.9.1 Bydd angen trawsgrifio i brint ar rai sy'n defnyddio peiriant braille â llaw. **Rhaid** i'r ganolfan drawsgrifio pob sgript Braille.
- 5.9.2 **Ar gyfer y rheoliadau ar y defnydd o drawsgriafiad Braille, gweler cyhoeddiad CGC *Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau*:**
<http://www.jcq.org.uk/exams-office/ice---instructions-for-conducting-examinations>

5.10 Anogwr*

***Nid yw'n ofynnol prosesu cais am anogwr gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant at ddibenion arolygu.**

- 5.10.1 **Caniateir anogwr lle mae gan ymgeisydd anhawster andwyol sylweddol a thymor hir sy'n arwain at bethau'n tynnu ei sylw'n gyson neu at anawsterau sylweddol wrth ganolbwyntio.**

Er enghraifft, mae'r ymgeisydd:

- **ag ychydig neu ddim synnwyr o amser (e.e. ymgeiswyr sydd ag ASD neu ADHD); neu**
- **yn colli'r gallu i ganolbwyntio'n gyson; neu**
- **yn cael ei effeithio gan anhwylder gorfodaeth obsesiynol sy'n arwain iddynt ddal i adolygu cwestiwn yn lle symud ymlaen i gwestiynau eraill.**

Mewn achosion o'r fath gall ymgeisydd gael ei gynorthwyo gan anogwr a all helpu'r ymgeisydd i ganolbwyntio ar yr angen i ateb cwestiwn ac yna symud ymlaen i ateb y cwestiwn nesaf.

- 5.10.2 **Ar gyfer y rheoliadau ar y defnydd o anogwr, gweler cyhoeddiad CGC *Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau*:**
http://www.jcq.org.uk/exams_office/instructions_for_conducting_examinations/

Enghreifftiau – anogwyr

- Nid oes gan ymgeisydd â syndrom Asperger unrhyw synnwyr o amser. Mae'r anogwr yn gweld nad yw'r ymgeisydd yn gwneud unrhyw beth. Mae hi'n dweud "Jake, canolbwyntia ar y cwestiwn, mae 15 munud ar ôl".
- Mae ymgeisydd ag anhwylder gorfodaeth obsesiynol yn mynd dros y cwestiwn cyntaf dro ar ôl tro. Mae'r anogwr yn taro'r ddesg bob chwarter awr. Mae'r ymgeisydd yn gwybod faint o gwestiynau y mae'n rhaid eu cwblhau o fewn yr amser hwnnw ac mae'n ceisio symud ymlaen.
- Mae ymgeisydd ag anhwylder diffyg canolbwyntio yn gweithio am rai munudau ac yna'n edrych allan trwy'r ffenestr. Gan ei fod yn cael ei oruchwylio ar wahân, gall y goruchwyliwr ddweud ei enw i dynnu ei sylw'n ôl at ei bapur cwestiynau.

5.11 Addasydd Iaith

- 5.11.1 **Nid yw *Trefniadau Mynediad ar-lein* yn cynnwys Addasydd Iaith.** Fodd bynnag, mae'n galluogi canolfannau i gyfeirio ceisiadau unigol at gyrff dyfarnu. **Dylai'r ganolfan, i ddechrau, ddewis 'Arall'.** Bydd hyn yn arwain ar wrthod y cais yn awtomatig. Yna **rhaid** i'r ganolfan atgyfeirio'r achos at y corff dyfarnu perthnasol a fydd yn ystyried y cais yng ngoleuni anghenion yr ymgeisydd.

Rhaid gweld Addaswr Iaith yn drefniant prin ac eithriadol. Dim ond ar gyfer yr ymgeiswyr hynny y mae eu hanabledd yn cael effaith andwyol sylweddol a hirdymor iawn sy'n arwain at anawsterau sylweddol a pharhaol iawn wrth gael mynediad at a phrosesu gwybodaeth y dylid ei ystyried.

Dewis olaf o addasiad yw Addaswr Iaith. Dim ond ar ôl i bob trefniant mynediad perthnasol arall gael eu hystyried a'u canfod yn anaddas, neu'n anymarferol, y gellir gwneud cais. Rhaid bod cyfiawnhad cryf iawn dros gael Addasydd Iaith.

Nam sylweddol – addasrwydd a thystiolaeth o angen

- 5.11.2 **Fel rhan o'r dystiolaeth ategol i gorff dyfarnu, rhaid i'r ymgeisydd gael sgôr wedi'i safoni o 69 neu lai (sgôr wedi'i safoni sy'n sylweddol is na'r cyfartaledd) mewn perthynas â darllen a deall a/neu eirfa.** Bydd yr ymgeisydd wedi'i asesu gyda fersiynau cyfredol o brofion wedi'u safoni'n genedlaethol yn cael eu cynnal **o fewn 26 mis i'r arholiad terfynol.** (Mae'n bosibl i'r ymgeisydd gael ei asesu gan Athro cymwys ar gyfer pobl fyddar, a fydd yn cofnodi canlyniadau ei asesiad **yn Rhan 2 Ffurflen 8.**)

Mae'n rhaid i'r addasiad helaeth i'r iaith adlewyrchu ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan, un unol â'r dystiolaeth sydd yn Rhan 1 Ffurflen 8.

Mae corff dyfarnu yn cadw'r hawl i ofyn am dystiolaeth gan y ganolfan.

Addasydd Iaith

- 5.11.3 **Mae Addasydd Iaith yn oedolyn cyfrifol a all egluro iaith yr holi a ddefnyddir yn y papur arholiad pan ofynnir am hyn gan ymgeisydd.**

Ni ddylai'r Addasydd Iaith egluro termau technegol na thermau penodol i'r pwnc. Mae'r gallu i ddeall y termau hyn yn rhan o'r asesiad. Os caiff termau o'r fath eu hesbonio wrth yr ymgeisydd caiff gofynion y cwestiwn eu cyfaddawdu a gall hyn fod yn ymarfer annheg. **(Gweler Y rheolau – y defnydd o Addasydd Iaith yn yr adran hon.)**

Gall Addasydd Iaith hefyd fod yn ddarllenydd (gweler adran 5.5). Dylai canolfannau nodi nad oes angen cais ar wahân am ddarllenydd.

Papurau (neu rannau o bapurau) sy'n profi darllen

- 5.11.4 **Ni chaniateir Addasydd Iaith i ddarllen cwestiynau neu destun mewn papurau (neu rannau o bapurau) sy'n profi darllen.**

Gellir rhoi amser ychwanegol o hyd at 50% i ymgeisydd a fyddai fel arfer yn gymwys i gael Addasydd Iaith, ond lle na chaniateir y trefniant hwn mewn papur (neu rannau o bapur) sy'n profi darllen. **Bydd cais wedi'i gymeradwyo am Addasydd Iaith yn caniatáu i'r CAAA roi amser ychwanegol hyd at 50% i ymgeisydd mewn papur (neu rannau o bapur) sy'n profi darllen.**

Lle mae Addasydd Iaith yn defnyddio dehongliad iaith arwyddion, gall arwyddo'r cyfarwyddiadau yn unig, nid y cwestiynau, mewn arholiadau Ieithoedd Tramor Modern, Iaith Gymraeg, Saesneg a Gwyddeleg. Ni ddylai deunydd testun/ffynhonnell neu ddarnau llenyddol gael eu harwyddo i'r ymgeisydd.

Ffactorau y mae'n rhaid i'r ganolfan eu hystyried

- 5.11.5 **Mae'n rhaid i'r ganolfan gofio bod gweithredu fel Addasydd Iaith yn gofyn am lawer mwy o sgiliau na'r rhan fwyaf o drefniadau mynediad eraill.**

Rhaid i Addasydd Iaith gael y canlynol:

- **cwblhau hyfforddiant achrededig yn llwyddiannus**; (Bydd Arolygydd Canolfannau CGC yn gofyn am gael gweld tystiolaeth o hyfforddiant achrededig wedi'i gwblhau'n llwyddiannus.)
- gwybodaeth am y pwnc sy'n cael ei arholi er mwyn adnabod geirfa benodol i'r pwnc a thermau technegol;
- gwybodaeth weithredol dda o strwythurau gramadegol yr iaith Saesneg;
- dealltwriaeth o effaith geiriau gorchmynnol a disgwyliadau arholwr o ateb ymgeisydd.

Gall Athro cymwys ar gyfer pobl fyddar weithredu fel Addaswr Iaith heb fod angen cwblhau hyfforddiant achrededig yn llwyddiannus.

- 5.11.6 Lle bo'n bosibl, dylai'r ymgeisydd fod yn gyfarwydd â'r Addasydd Iaith. **(Bydd hyn yn hanfodol i rai ymgeiswyr awtistig ac ymgeiswyr sydd â nam clywed a fydd yn dibynnu ar lais cyfarwydd/patrymau gwefus.)**

Lle nad hyn yw'r achos, **rhaid** i'r ymgeisydd:

- gael cyfle i ddod yn gyfarwydd â'r Addasydd Iaith gan ddefnyddio cyflwyniad prawf; **a**
- bod yn gysurus gyda'r dull o gyfathrebu.

- 5.11.7 Dylai'r ymgeisydd a'r Addasydd Iaith fod mewn ystafell arall, i ffwrdd o'r brif ystafell arholiadau.

- 5.11.8 **Rhaid i Addasydd Iaith a goruchwyliwr ar wahân fod ar gael i bob ymgeisydd. Rhaid i'r goruchwyliwr wrando'n ofalus a thalu sylw i ymddygiad yr Addasydd Iaith trwy gydol yr arholiad. Rhaid i'r goruchwyliwr wrth lofnodi'r daflen glawr gan sicrhau ei bod yn adlewyrchiad clir o sut gweithredodd yr Addasydd Iaith yn ystod yr arholiad.**

- 5.11.9 **Rhaid archebu papurau â'r iaith wedi'i haddasu bob amser i ymgeisydd sy'n defnyddio Addasydd Iaith. (Gweler Pennod 6, adran 6.6.)**

- 5.11.10 Bydd cais wedi'i gymeradwyo am Addasydd Iaith yn caniatáu i'r ganolfan agor y pecyn papur cwestiynau **un awr cyn yr amser a gyhoeddwyd ar gyfer dechrau'r arholiad**. Dylai copi o'r papur cwestiynau fod ar gael i'r Addasydd Iaith i'w alluogi/galluogi i:

- nodi ac uwcholeuo termau technegol neu benodol i'r pwnc a geiriau gorchymyn **nad oes modd eu haddasu**;
- wneud nodiadau ar y copi os yw'n sylwi ar iaith a allai fod yn broblemus.

Gall Addasydd Iaith addasu mewn arholiad os yw'r ymgeisydd yn dweud yn glir nad yw e'n deall geiriad cwestiwn penodol.

Rhaid i gopi'r Addasydd Iaith o'r papur cwestiynau:

- gael ei anodi dim ond yn yr ystafell arholiadau ac **ni chaniateir** ei ddangos i unrhyw un arall heblaw am Addasydd Iaith arall sy'n gweithio yn yr un ystafell; **a**
- gael ei gadw gan y ganolfan tan y bydd y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno adolygiadau o'r marcio wedi mynd heibio i'r gyfres arholiadau perthnasol.

Cofiwch

Ar wahân i Gymwysterau TLM, rhaid argraffu **Ffurflen 6A** (taflen glawr yr Addasydd Iaith) o wefan y CGC:

<http://www.jcq.org.uk/exams-office/access-arrangements-and-special-consideration/forms>

Ar gyfer Cymwysterau TLM, rhaid llwytho **Ffurflen 13** i lawr o Borth Gweinyddu Canolfannau (CAP).

Gellir cyrchu'r Porth Gweinyddu Canolfannau gan ddefnyddio unrhyw un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Rhaid hefyd rhoi Ffurflen 6A neu Ffurflen 13 y tu mewn i sgript gyflawn yr ymgeisydd.

Y rheolau – defnyddio Addasydd Iaith

- **gall** yr Addasydd Iaith Lafar fynd trwy'r cyfarwyddiadau a darllen y cwestiynau i'r ymgeisydd; (**Lle y caniateir, mae darllen i ymgeiswyr yn rhan o rôl yr Addasydd Iaith.**)
- **rhaid** i Addasydd Iaith aralleirio neu egluro iaith holi papur cwestiynau **pan fydd ymgeisydd yn gofyn yn benodol am gymorth yn unig**;
- rhaid i Addasydd Iaith lafar **beidio ag** aralleirio neu egluro iaith dechnegol neu benodol i'r pwnc gan y gallai hyn roi mantais neu anfantais i'r ymgeisydd;
- **rhaid iddo beidio** â newid deunydd ffynhonnell sy'n profi gallu'r ymgeisydd i ddeall y wybodaeth. Mae deunydd ffynhonnell yn aml yn ddyfyniad a gall fod cydnabyddiaeth o'r ffynhonnell wreiddiol;
- **rhaid** i Addaswyr Iaith fod yn ofalus iawn wrth egluro geiriau 'gorchymyn' mewn cwestiynau megis *disgrifiwch*, *eglurwch* ac *awgrymwch* gan y gallai newid geiriau o'r math yma newid natur y cwestiwn a charmarwain yr ymgeisydd. **Yn y rhan fwyaf o achosion ni ddylid addasu geiriau gorchymyn**;
- **rhaid** sicrhau bod y dull o gyfathrebu a ddefnyddir yn adlewyrchu dull arferol yr ystafell ddosbarth.
Gall hyn gynnwys **dweud y gair neu'r ymadrodd, Saesneg wedi'i chodio â llaw**, h.y. sillafu â bys neu SSE (Saesneg wedi'i gefnogi ag arwyddion), **y defnydd o Lefaru wedi'i Giwio**, **y defnydd o BSL** neu'r **defnydd o ysgrifen i esbonio ystyr gair neu ymadrodd**;
- **rhaid** cofnodi unrhyw aralleirio neu esbonio ar y daflen glawr Addasydd Iaith. Os na fu unrhyw aralleirio neu eglurhad, **rhaid** nodi hyn hefyd ar y ddalen glawr;
- **rhaid** tanlinellu ar ddiwedd yr arholiad unrhyw eiriau neu ymadroddion ar y papur cwestiynau a gafodd eu haralleirio neu a eglurwyd i'r ymgeisydd. Os yw'r papur cwestiynau ar wahân i'r llyfryn ateb, **rhaid** ei gysylltu wrth lyfryn ateb yr ymgeisydd;
- **rhaid** sicrhau bod nodyn o'r dull cyfathrebu a ddefnyddir, **e.e. siarad, ysgrifenedig, y defnydd o BSL**, yn cael ei wneud ar y daflen glawr Addasydd Iaith.

Mae awgrym o gymorth cof i Addasydd Iaith ar gael yn Atodiad 3.

5.12 Siaradwr byw ar gyfer cydrannau arholiadau wedi'u recordio o flaen llaw*

***Nid yw'n ofynnol prosesu cais am siaradwr byw gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant at ddibenion arolygu.**

- 5.12.1 **Caniateir i'r CAAA ddarparu siaradwr byw ar gyfer cydrannau arholiadau wedi'u recordio, e.e. Arholiadau Gwrando ITM, i ymgeisydd pan mai hyn yw ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan. Bydd yr ymgeisydd yn cael anawsterau sylweddol a pharhaus wrth ddilyn iaith lafar ar gyflymder cyffredin.**
- 5.12.2 Ar gyfer profion clywedol, gall fod angen mwyhad clir er mwyn gwella gallu'r ymgeisydd i glywed, neu gellir **darllen trawsgrifiad o'r prawf darllen er mwyn galluogi'r ymgeiswyr hefyd i ddarllen gwefusau/lleferydd**. (Gweler Pennod 6, Paragraff 6.6.5 am wybodaeth bellach ar archebu trawsgrifiadau o brofion). **Efallai y bydd angen i'r CAAA ymgynghori ag athro arbenigol, er enghraifft Athro i'r Byddar cymwys, i wybod y trefniant mwyaf priodol i ymgeisydd â cholled clyw.**
- 5.12.3 Bydd y siaradwr byw yn siarad, yn darllen yn uchel neu'n annog yn yr iaith sy'n cael ei hasesu, e.e. Ffrangeg wedi'i hannog, cynnwys y CD neu'r tâp mewn arholiad Gwrando.
- 5.12.4 Lle mae'n hawdd cymysgu llythrennau dechreuol geiriau, e.e. deux fois a neuf fois, gall y siaradwr byw:
- ddal cerdyn i fyny'n dangos y llythyren gyntaf, h.y. 'd' neu 'n';
 - ysgrifennu 'n' neu 'd' ar y bwrdd;
 - sillafu â bys llythyren flaen y gair.
- 5.12.5 Lle bynnag y bo hynny'n bosibl, dylai athro pwnc neu athro arbenigol yr ymgeisydd weithredu fel siaradwr byw.
Fodd bynnag rhaid i oruchwyliwr fod yn yr ystafell arholiadau bob amser.
- 5.12.6 **Yn ddelfrydol dylai siaradwr byw weithio gydag un ymgeisydd. Rhaid i'r ganolfan bob amser ystyried galluoedd ymgeiswyr fel darllenwyr gwefusau/lleferydd wrth ofyn iddyn nhw rannu siaradwr byw. Ni chaniateir byth fod mwy na chwe ymgeisydd i bob siaradwr byw, a dylid eu rhoi i eistedd fel y gallant elwa fwyaf o'r siaradwr byw.**
- 5.12.7 **Lle caiff CDau, tapiau casetiau sain neu drawsgrifiadau o brofion eu defnyddio, dylid caniatáu i'r siaradwr byw gael y CD neu'r tâp neu'r trawsgrifiad un awr cyn amser dechrau cyhoeddedig yr arholiad.**
- Bwriad hyn yw caniatáu amser i'r siaradwr byw baratoi. Gall fod angen oedi dechrau'r arholiad i'r ymgeisydd/ymgeiswyr o dan sylw. **Rhaid i'r ymgeisydd/ymgeiswyr gael eu rhoi o dan oruchwyliaeth y ganolfan pan fydd y siaradwr byw'n paratoi at yr arholiad.**
- 5.12.8 **Caniateir ailadrodd ychwanegol, os oes ei angen, er mwyn cymryd i ystyriaeth bod yr ymgeisydd yn dioddef diffyg canolbwyntio yn **barhaus** neu i alluogi'r ymgeisydd i brosesu'r wybodaeth yn haws.**
- Oherwydd yr ailadrodd ychwanegol a allai fod ei angen, gallai fod angen hyd at 25% o amser ychwanegol oherwydd **anawsterau sylweddol a pharhaus** yr ymgeisydd wrth ddilyn iaith ar lafar ar gyflymder cyffredin. (Gweler Pennod 5, Paragraff 5.2.3).
- Mewn **amgylchiadau prin ac eithriadol iawn** gall fod ar yr ymgeisydd angen hyd at 50% o amser ychwanegol. (Gweler Pennod 5, adran 5.3).
- Rhaid prosesu cais ar-lein am amser ychwanegol bob amser.**
- 5.12.9 Os yw'r recordiad yn cynnwys defnyddio dau neu ragor o gymeriadau, gellid defnyddio siaradwr byw gwahanol am bob rôl. Fodd bynnag, os teimlir ei bod yn ddymunol defnyddio un siaradwr byw am y prawf cyfan, **rhaid** ei gwneud yn glir pa gymeriad sy'n siarad.

5.13 Cyfathrebydd Proffesiynol (ar gyfer ymgeiswyr sy'n defnyddio Iaith Arwyddion)*

***Nid yw'n ofynnol prosesu cais gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein* nac i gofnodi bod y trefniant yn cael ei ddefnyddio. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant.**

- 5.13.1 Mae'r CAAA yn cael darparu Cyfathrebydd Proffesiynol i ymgeisydd lle mai ei ddull arferol o weithio yn y ganolfan yw defnyddio Iaith Arwyddion.

Cyfathrebydd Proffesiynol

- 5.13.2 Rôl Cyfathrebydd Proffesiynol yw cyflwyno'r cwestiynau mewn iaith wahanol heb:

- newid yr ystyr;
- darparu unrhyw wybodaeth ychwanegol; neu
- roi esboniad am yr hyn y mae'r cwestiwn am ei gael gan yr ymgeisydd.

- 5.13.3 Bydd Cyfathrebydd Proffesiynol yn gweithio'n 'fyw' ym mhresenoldeb yr ymgeisydd yn ystod yr arholiad er mwyn caniatáu am amrywiadau rhanbarthol yr ymgeisydd o ran arwyddion BSL/ISL. O ganlyniad, ni all y corff dyfarnu wirio'r dehongliad iaith arwyddion am gywirdeb. **Rhaid bod yn ofalus iawn na fydd yr ymgeisydd yn cael mantais nac anfantais trwy hyn.**

Dylai'r canolfannau ddangos y Cyfathrebwr Proffesiynol yn llofnodi ar fideo i ddangos cywirdeb.

Y rheolau – defnyddio Cyfathrebydd Proffesiynol

- 5.13.4 Rhaid i'r Cyfathrebwr Proffesiynol fod yn hyddysg wrth ddefnyddio iaith arwyddo'r ymgeisydd, a rhaid iddo yn ddelfrydol fod yn gymwys i BSL/ISL Lefel 3 o leiaf (ac ymgyrhaedd tuag at Lefel 6). Rhaid i'r Cyfathrebwr Proffesiynol fod ar lefel briodol ar gyfer yr arholiad. Cyngorir bod y Cyfathrebwr Proffesiynol yn Addasydd Iaith Lafar cymwys hefyd. Rhaid i'r Cyfathrebwr Proffesiynol fod yn gyfarwydd i'r ymgeisydd a rhaid iddo weithio ar gyflymder yr ymgeisydd bob amser.

- 5.13.5 Mae'n rhaid i'r Cyfathrebydd Proffesiynol fod yn gyfarwydd â'r pwnc sy'n cael ei arholi a dull arferol yr ymgeisydd o weithio. Bydd hyn yn sicrhau nad yw ystyr y cwestiwn yn cael ei newid a bod **termau technegol a phenodol i'r pwnc yn cael eu hadnabod a'u sillafu â'r bysedd. (Ni ddylid arwyddo termau technegol a phenodol i'r pwnc.)**

(Mae gallu'r ymgeisydd i adnabod fersiwn Saesneg (neu Gymraeg) o dermau technegol neu rai penodol i'r pwnc yn rhan o'r asesiad. Os bydd termau o'r fath yn cael eu harwyddo yn hytrach na'u sillafu â'r bysedd, yna bydd gofynion y cwestiwn wedi'u cyfaddawdu. **Mae hyn yn gamymddwyn.**)

- 5.13.6 **Nid yw Gweithiwr Cyfathrebu Proffesiynol yn ddarlennydd.** Fodd bynnag, gall yr un person fod yn ddarlennydd ac yn Gyfathrebydd Proffesiynol. Rhaid bod caniatâd wedi'i roi am ddefnyddio Cyfathrebydd Proffesiynol a darlennydd. Rhaid cadw'n gaeth at reoliadau defnyddio pob trefniant. (Gweler Pennod 5, adran 5.5 am reolau defnyddio darlennydd.)

- 5.13.7 Gall y Cyfathrebydd Proffesiynol arwyddo'r cyfarwyddiadau a'r cwestiynau i ymgeiswyr sy'n sefyll papurau ysgrifenedig **heblaw mewn arholiadau Ieithoedd Tramor Modern neu Saesneg, Gwyddeleg neu Gymraeg Iaith.**

- 5.13.8 Mewn arholiadau Ieithoedd Tramor Modern neu Saesneg, Gwyddeleg neu Gymraeg Iaith dim ond arwyddo'r cyfarwyddiadau y gall y Cyfathrebydd Proffesiynol ei wneud, ni all arwyddo'r cwestiynau.

- 5.13.9 **Ni ddylai'r** Cyfathrebydd Proffesiynol arwyddo testunau/deunydd ffynhonnell na detholiadau llenyddol.

Cyfathrebwr Proffesiynol

- 5.13.10 Gall y Cyfathrebydd Proffesiynol ddefnyddio ailadrodd os yw'r ymgeisydd yn gofyn am hyn. Gellir darparu llofnodi amgen o iaith yr holi. **Fodd bynnag, ni ellir mewn unrhyw amgylchiadau roi esboniad o'r cwestiwn neu eglurhad o iaith yr holi.** Bernir y byddai gweithredu fel hyn yn rhoi mantais annheg i'r ymgeisydd **a gallai fod yn achos o gamymddwyn.**
- 5.13.11 **Ni ellir ond caniatáu i ymgeiswyr arwyddo eu hatebion mewn papurau cwestiynau neu mewn asesiad dan oruchwyliaeth/reolaeth / gwaith cwrs pan fydd yn bosibl sillafu'r atebion â'r bysedd neu lle mae'r atebion yn rhai un gair.**

Mae awgrym o gymorth cof ar gyfer Cyfathrebydd Proffesiynol i'w gael yn Atodiad 4.

Ffactorau i'w hystyried

- 5.13.12 Oherwydd yr ailadrodd ychwanegol a allai fod yn ofynnol, efallai y bydd angen 25% o amser ychwanegol yng ngoleuni **anawsterau parhaus a sylweddol** yr ymgeisydd. (**Gweler Pennod 5, paragraff 5.2.3.**)
- 5.13.13 Lle bo ar gael, **rhaid** archebu papur arholiad â'r iaith wedi'i haddasu **bob amser** i ymgeiswyr sy'n defnyddio Cyfathrebydd Proffesiynol (**gweler Pennod 6, adran 6.6**).
- 5.13.14 Gellir agor y pecyn papurau cwestiynau **un awr cyn amser dechrau swyddogol yr arholiad.** Dylid darparu copi o'r papur cwestiynau i'r Cyfathrebydd Proffesiynol i ganiatáu iddo/iddi baratoi at yr arholiad. **Ni ddylid trafod na dangos cynnwys y papur i berson arall yn ystod y cyfnod hwn gan y byddai hyn yn gamymddwyn.**
- 5.13.15 Efallai y bydd angen rhoi ymgeiswyr y mae angen iddynt ddefnyddio Cyfathrebydd Proffesiynol mewn ystafell arall, ac os felly, **bydd angen goruchwyliwr ar wahân.**

Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad (TLM/ELC)

Mewn Profion Siarad a Gwrando Cymraeg, Saesneg a Gwyddeleg **ni chaniateir** defnyddio Cyfathrebydd Proffesiynol.

Ni chaniateir Cyfathrebwyr Proffesiynol mewn papurau ysgrifenedig Cymraeg, Saesneg a Gwyddeleg ar wahân i roi cyfarwyddiadau'r papurau cwestiynau, onid yw hyn wedi'i ganiatáu'n benodol gan y fanyleb ar lefelau penodol.

Ni chaniateir arwyddo unrhyw ran o'r asesiad i'r ymgeisydd mewn profion darllen Saesneg, Gwyddeleg neu Gymraeg. Fodd bynnag, gall yr ymgeisydd ddefnyddio iaith arwyddion yn benodol i ddangos ei fod ef neu hi wedi darllen y darn yn gywir. Dylid cysylltu â'r corff dyfarnu am gyngor.

Cofiwch

Ar wahân i gymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad, rhaid argraffu Ffurflen 6 (taflen glawr y Cyfieithydd Proffesiynol) o wefan CGC:
<http://www.jcq.org.uk/exams-office/access-arrangements-and-special-consideration/forms>

Ar gyfer Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad, rhaid llwytho Ffurflen 13 i lawr o Borth Gweinyddu Canolfannau (CAP). Gellir cyrchu'r Porth Gweinyddu Canolfannau gan ddefnyddio unrhyw un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Rhaid hefyd rhoi Ffurflen 6 neu Ffurflen 13 y tu mewn i sgript gyflawn yr ymgeisydd.

5.14 Cynorthwydd ymarferol

Prosesu ceisiadau

- 5.14.1 **Ar gyfer y cymwysterau hynny a restrir ar dudalen 2** rhaid prosesu cais gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*.
- 5.14.2 **Bydd *Trefniadau mynediad ar-lein* yn gwrthod yn awtomatig unrhyw geisiadau i ddefnyddio cynorthwydd ymarferol.**
- Fodd bynnag, bydd y ganolfan yn gallu cyfeirio'r achos i'r corff dyfarnu perthnasol. **Rhaid darparu gwybodaeth fanwl sy'n rhestru'r tasgau y byddai'r cynorthwydd ymarferol yn eu cyflawni.** Bydd hyn yn caniatáu i'r corff dyfarnu sicrhau nad yw'r amcanion asesu'n cael eu cyfaddawdu, yn enwedig mewn pynciau fel Daearyddiaeth, Mathemateg a'r Gwyddorau.
- 5.14.3 **Ni chaniateir cynorthwydd ymarferol fel arfer mewn asesiadau sy'n profi gallu i lawdrin yn gorfforol neu berfformio lle mae hyn yn rhan o'r amcanion asesu. Ni chaniateir cynorthwydd ymarferol fel arfer mewn pynciau fel Celf a Dylunio, Dylunio a Thechnoleg a Cherddoriaeth.**
- 5.14.4 **Os cymeradwyir cynorthwydd ymarferol, bydd yn cyflawni tasgau ymarferol ar gyfarwyddyd yr ymgeisydd.**
(Gweler y rheolau – defnyddio cynorthwydd ymarferol yn yr adran hon.)

Er enghraifft:

Efallai y bydd angen i ymgeisydd â chydlynad symud gwael iawn gael help i ddal pren mesur, rhoi pren mesur yn y man priodol i dynnu llinell neu droi tudalennau'r sgript. Efallai y bydd angen cymorth ar yr ymgeisydd hefyd wrth ddefnyddio offer Mathemategol.

Efallai y bydd angen i ymgeisydd â nam gweld sylweddol gael arwain ei law at y dudalen neu'r adran berthnasol o destun mewn papur. **Rhaid cymryd gofal i beidio ag arwain yr ymgeisydd at yr ateb.**

Efallai y bydd angen cynorthwydd ymarferol ar ymgeisydd dall i gofnodi safle pwyntiau neu linellau sy'n cael eu dynodi ar graff cyffyrddol gan ddefnyddio pinnau a bandiau elastig.

Ffactorau y mae'n rhaid i'r ganolfan eu hystyried

- 5.14.5 **Nid yw cynorthwydd ymarferol yn ddarlennydd nac yn ysgrifennydd.** Gall yr un person weithredu fel cynorthwydd ymarferol, darlennydd a/neu ysgrifennydd os rhoddwyd caniatâd am y trefniadau. **Rhaid cadw'n gaeth at reoliadau defnyddio pob trefniant.**
- 5.14.6 Efallai y bydd angen rhoi ymgeiswyr sy'n defnyddio cynorthwydd ymarferol mewn ystafell arall, i ffwrdd o'r brif ystafell arholiadau.
- Os yw'r ymgeisydd a'r cynorthwydd ymarferol mewn ystafell ar wahân, ar sail un i un, gall y goruchwyliwr weithredu fel y cynorthwydd ymarferol hefyd.**
- 5.14.7 **Rhaid** i'r cynorthwydd ymarferol fod yn ymwybodol, cyn yr arholiad, o'r tasgau y bydd yn eu gwneud fel y'u cymeradwywyd yn benodol gan y corff dyfarnu.

Y rheolau – defnyddio cynorthwydd ymarferol

- **rhaid** iddo wneud tasgau ymarferol **fel sydd wedi'i gymeradwyo'n benodol gan y corff dyfarnu** ac yn unol â chyfarwyddyd yr ymgeisydd, oni bai bod y sgîl sydd i'w berfformio yn ganolbwynt yr asesiad, (ac os felly ni chaniateir y cynorthwydd ymarferol) neu pe byddai'r weithdrefn yn annïogel;
- **rhaid** i gynorthwydd ymarferol gyfeirio unrhyw broblemau cyfathrebu a geir yn ystod yr asesiad at y goruchwyliwr neu'r swyddog arholiadau ar unwaith;
- **rhaid** cadw at y rheoliadau; gall methiant i wneud hynny arwain at ddiarddel yr ymgeisydd;
- **rhaid** i gynorthwydd ymarferol sicrhau diogelwch yr ymgeisydd a'r rhai o'i gwmpas;
- **ni ddylai** cynorthwydd ymarferol roi help ffeithiol i'r ymgeisydd na dweud pryd bydd y dasg yn gyflawn;
- **ni ddylai** ysgrifennydd roi cyngor i'r ymgeisydd ynglŷn â pha gwestiynau i'w hateb, pa bryd i symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf, na threfn ateb y cwestiynau;
- **gall** cynorthwydd ymarferol ofyn i'r ymgeisydd ailadrodd cyfarwyddyd os nad ydynt yn glir.

Cofiwch

Pan fo cais yn cael ei brosesu gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*, e.e. Ar gyfer cymwysterau TGAU a TAG, rhaid argraffu taflen glawr Cynorthwydd Ymarferol a lenwyd eisoes o'r system a'i **rhoi y tu mewn i sgript yr ymgeisydd**.

Ar gyfer cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad, rhaid llwytho **Ffurflen 13 i lawr** o Borth Gweinyddu Canolfannau (CAP). Gellir cyrchu'r Porth Gweinyddu Canolfannau gan ddefnyddio unrhyw un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Rhaid rhoi Ffurflen 13 y tu mewn i sgript yr ymgeisydd.

Hefyd **rhaid** atodi taflen glawr **yn ddiogel** at unrhyw asesiad di-arholiad a gaiff ei gwblhau gyda chymorth cynorthwydd ymarferol. **Rhaid** anfon y gwaith at y cymedrolwr yn ogystal â'r sampl y gwnaed cais amdano.

Mae'n **rhaid** i'r dalennau clawr nodi'r cymorth a roddwyd gan y cynorthwydd ymarferol.

Mae'n **rhaid** i'r daflen glawr gael ei llofnodi gan y cynorthwydd ymarferol a'i gwrthlofnodi gan bennaeth y ganolfan neu'r swyddog arholiadau.

Engbreiffitiau – cynorthwydd ymarferol

- Mae gan ymgeisydd hemiplegia sy'n effeithio ar ochr chwith ei gorff. Mae'n llawdde. Dim ond i ddal offer yn llonydd wrth iddo gyflawni tasgau ymarferol mewn TGAU Gwyddoniaeth y mae angen iddo gael cynorthwydd ymarferol. Mae'r cynorthwydd ymarferol yn gweithredu fel ail law pan fydd angen defnyddio dwy law. Ni fydd yr ymgeisydd yn colli unrhyw farciau am weithredu am ei fod yn perfformio'r tasgau sy'n cael eu hasesu ar ei ben ei hun.
- Mae gan ymgeisydd barlys difrifol yr ymennydd ac ni all ddefnyddio ei ddwylo. Mae am gael ei gynnwys ar gwrs TGAU Dylunio a Thechnoleg ond ni all berfformio unrhyw sgiliau gwneud dyluniadau. Mae ei athro'n ei helpu yn ystod y cwrs. Gan na chaiff ei gredydu gydag unrhyw farciau am y sgiliau a gaiff eu cyflawni gan gynorthwydd ymarferol, penderfynir y dylai gwblhau'r cwrs heb gofrestru am y fanyleb.
- Mae ymgeisydd am ddilyn cwrs TGAU Celf a Dylunio ond ni all gyflawni unrhyw sgiliau ymarferol yn annibynnol. Mae'r ganolfan yn gwneud cais am ganiatâd i ddefnyddio cynorthwydd ymarferol. Gwrthodir y cais. Sylweddolir bod y fanyleb yn gofyn am sgiliau eraill na all eu cyflawni.
Mae'r ymgeisydd felly'n penderfynu dilyn y cwrs er mwyn ei addysg ond nid yw'n cofrestru am yr arholiadau.
- Mae ymgeisydd sy'n astudio TGAU Addysg Gorfforol yn defnyddio cadair olwyn. Mae'n gallu arddangos ei sgiliau perfformio mewn digwyddiadau'r trac a maes mewn athletau. Mae angen cymorth cynorthwydd ymarferol arni i osod ei chadair olwyn ac offer arall er mwyn gwneud y gorau o'i pherfformiad. Ni fernir bod cyfraniad y cynorthwydd ymarferol yn rhoi mantais annheg ac felly caiff ei ganiatáu.

5.15 Safle arall i gynnal arholiadau

Caniateir trefniant mewn safle arall i gynnal arholiadau ar gyfer y cymwysterau canlynol: Cymwysterau Cyffredinol Cymhwysol AQA, Cymwysterau Technegol Lefel 1, Lefel 2 a Lefel 3 AQA, Cymwysterau Cyntaf BTEC, Cymwysterau Cenedlaethol BTEC, Dyfarniadau Technoleg BTEC, Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt, Cymwysterau Technegol Caergrawnt, Sgiliau Allweddol CCEA, TLM, Mathemateg Annibynnol (FSMQ), TAG, TGAU, Tystysgrifau Lefel 3 OCR, Cymwysterau Cyffredinol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC, Cymwysterau Galwedigaethol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC a Chymwysterau Cymhwysol Lefel 3 CBAC.

Rhaid i'r CAAA gysylltu â'r swyddog arholiadau y bydd angen iddo gyfeirio at gyhoeddiad CGC *Instructions for conducting examinations*:

https://www.cbac.co.uk/ICE%2019-20%20Cymraeg%20-V2.pdf?language_id=2

5.15.1 Bydd yr ymgeisydd yn sefyll ei arholiad(au) mewn cyfeiriad preswyl neu mewn ysbyty nad yw wedi'i gofrestru'n ganolfan, oherwydd, er enghraifft:

- **cyflwr meddygol** sy'n rhwystro'r ymgeisydd rhag sefyll arholiadau yn y ganolfan; **neu**
- **Anghenion Cymdeithasol, Meddyliol ac Emosiynol.**

Mae'r ymgeisydd wedi:

- nam sy'n cael **effaith andwyol sylweddol a thymor hir** sy'n golygu bod **anawsterau sylweddol a pharhaus** yn bresennol; neu
- salwch neu anaf dros dro ar adeg yr arholiad(au).

Rhaid i'r CAAA, neu uwch aelod o staff sydd â chyfrifoldebau bugeiliol, wneud y canlynol:

- **bod yn fodlon bod yr ymgeisydd yn gallu sefyll arholiadau;**
- **cynhyrchu tystiolaeth ysgrifenedig yn cadarnhau'r angen am drefniant safle arall i Arolygydd Canolfannau CGC ar gais.**

Nid yw'n ofynnol prosesu cais am safle arall gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Ni chaiff canolfannau brosesu cais ar-lein gan ddefnyddio 'Arall'.

5.16 Trefniadau eraill ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anableddau*

***Nid oes** gofyniad i brosesu cais am y trefniadau a restrir isod gan ddefnyddio *Trefniadau Mynediad ar-lein*. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant at ddibenion arolygu.

Offer mwyhau

Peiriannau Braille

Teledu Cylch Cyfyng (CCTV)

Enwi lliwiau gan y goruchwyliwr ar gyfer ymgeiswyr sy'n lliwddall

Troshaenau lliw (byddai hyn yn cynnwys prennau meur darllen, troshaenau rhithiol a riwliau darllen rhithiol)

Arholiad ar bapur lliw / wedi'i fwyhau

Cymorth golwg isel / chwyddhadur

Sganwyr Darllen Nodau Optegol (OCR)

Goruchwyliaeth ar wahân o fewn y ganolfan

Rhaid i'r **CAAA** wneud ei benderfyniad yn seiliedig ar:

- p'un ai a oes gan yr ymgeisydd **nam sylweddol a thymor hir sy'n cael effaith andwyol; a**
- **ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan.**

Er enghraifft, yn achos goruchwyllo ar wahân, mae anawsterau'r ymgeisydd wedi eu sefydlu yn y ganolfan (gweler Pennod 4, paragraff 1.4.16) ac maent yn hysbys i Diwtor Dosbarth, Pennaeth Blwyddyn, y CAAA neu uwch aelod o staff sydd â chyfrifoldebau bugeiliol.

Mae goruchwyllo ar wahân yn adlewyrchu ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio mewn profion mewnol yn yr ysgol a ffug arholiadau o ganlyniad i gyflwr meddygol hirdymor neu anghenion cymdeithasol, meddyliol neu emosiynol hirdymor.

Am ragor o wybodaeth gweler **Adran 14 cyhoeddiad CGC Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau:**

https://www.cbac.co.uk/ICE%2019-20%20Cymraeg%20-V2.pdf?language_id=2

I gael gwybodaeth am bapurau lliw/wedi'u mwyhau, gweler Pennod 6, adran 6.5.

5.17 Eithriadau

- 5.17.1 **Mae eithriad yn gytundeb y deuir iddo gan gorff dyfarnu, cyn yr arholiad, i ymgeisydd ag anabledd fethu cydran neu gydrannau.**

Bydd nodyn yn cael ei roi ar dystysgrif yr ymgeisydd i ddangos nad oedd yr holl amcanion asesu yn hygyrch.

- 5.17.2 **Rhaid cyflwyno cais am eithriad yn unol â'r dyddiadau cau swyddogol a restrir yn y ddogfen hon (gweler tudalen 2).**

- 5.17.3 **Rhaid** i eithriad:

- beidio â thanseilio dilysrwydd y cymhwyster;
- ond cael eu caniatáu fel dewis olaf pan nad oes unrhyw drefniant mynediad arall ar gael;
- ond bod yn gymwys i gydrannau cyfan lle nad yw'r ymgeisydd yn gallu dangos unrhyw un o'r sgiliau;
- ffurfio dim mwy na 40% o gymhwyster TGAU neu TAG llinol neu unedol. Rhaid cwblhau o leiaf un uned U2 mewn cymhwyster TAG Safon Uwch unedol;
- ond bod yn gymwys mewn cymwysterau cyffredinol (gweler Pennod 1, adran 1.6 ac adran 1.8 am y rhestr o gymwysterau cyffredinol sy'n cael eu cynnwys fel rhan o ddeddfwriaeth cydraddoldeb yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon).

Ni fydd eithriad yn cael ei ganiatáu os oes llwybr arall trwy gymhwyster ar gael i'r ymgeisydd sydd o fewn ei gyrraedd.

- 5.17.4 **Nid yw Trefniadau Mynediad ar-lein yn cynnwys eithriadau.** Fodd bynnag, mae'n galluogi canolfannau i gyfeirio ceisiadau unigol at gyrff dyfarnu.

Dylai'r ganolfan, i ddechrau, ddewis 'Arall'. Bydd hyn yn arwain at wrthod y cais yn awtomatig. **Yna mae'n rhaid i'r ganolfan gyfeirio'r cais at y corff dyfarnu perthnasol.**

Rhaid i'r ganolfan nodi anabledd yr ymgeisydd er mwyn gwneud yn siŵr bod gan y corff dyfarnu'r wybodaeth angenrheidiol wrth law wrth ystyried y cais am eithriad.

Rhaid i'r corff dyfarnu fod yn sicr bod yr eithriad yn drefniant yn niffyg dim arall.

Yn ogystal rhaid i ffurflen CGC Cais am Eithriad:

www.jcq.org.uk/exams-office/access-arrangements-and-special-consideration/forms

gael ei gyflwyno i'r corff dyfarnu dan sylw, ynghyd ag unrhyw waith papur arall mae'r corff dyfarnu'n gofyn amdano.

- 5.17.5 **Yn yr arnodiad ymarferol TAG Lefel Uwch Bioleg, Cemeg, Daeareg neu Ffiseg neu'r arnodiad Iaith Lafar TGAU Saesneg Iaith** lle na all ymgeisydd gael mynediad at yr arnodiad ymarferol oherwydd nam sylweddol, **rhaid** cyflwyno cais am eithriad i'r corff dyfarnu perthnasol.

5.18 Geiriadur cyfieithu dwyieithog a 10% o amser ychwanegol

Nid yw'n ofynnol prosesu cais am eiriadur cyfieithu dwyieithog gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Nid oes angen tystiolaeth i gefnogi'r trefniant at ddibenion arolygu.

Ar gyfer y rheoliadau ar y defnydd o eiriadur dwyieithog, gweler cyhoeddiad y CGC *Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau*:

<https://www.jcq.org.uk/exams-office/ice---instructions-for-conducting-examinations>

Prosesu ceisiadau

- 5.18.1 **Lle mae geiriadur cyfieithu dwyieithog gyda 10% o amser ychwanegol** i'w ddefnyddio yn y cymwysterau Lefel 1 a Lefel 2 canlynol, rhaid prosesu cais ar-lein gan ddefnyddio *Trefniadau Mynediad Ar-lein*:

Cymwysterau Technegol Lefel 1 a Lefel 2 AQA, Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt, Cymwysterau Technegol Caergrawnt (Lefel 2), Cymwysterau TGAU, Cymwysterau Cyffredinol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC a Chymwysterau Galwedigaethol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC.

Rhaid i dystiolaeth briodol o angen fod ar gael yn y ganolfan i'w harchwilio. **Rhaid i'r dystiolaeth gael ei chasglu ynghyd gan y Cydlynnydd EAL neu'r CAAA.**

Ar gyfer cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad, gweler Pennod 8.

- 5.18.2 **Dim ond** i ymgeiswyr sydd wedi'u cofrestru ar gyfer cymwysterau Lefel Mynediad, Lefel 1 a Lefel 2, **ac** sy'n bodloni'r **holl** feini prawf sydd wedi'u cyhoeddi ym mharagraff 5.18.6, y mae geiriadur cyfieithu dwyieithog a 10% o amser ychwanegol ar gael:

- Cymwysterau Technegol Lefel 1 a Lefel 2 AQA;
- Cymwysterau Cyntaf BTEC;
- Dyfarniadau BTEC Tech;
- Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt;
- Cymwysterau Technegol Caergrawnt (Lefel 2);
- Tystysgrif Lefel Mynediad (TLM);
- TGAU;
- Cymwysterau Cyffredinol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC;
- Cymwysterau Galwedigaethol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC.

- 5.18.3 **Nid yw** geiriadur dwyieithog ac amser ychwanegol o 10% ar gael i ymgeiswyr a gofrestrwyd ar gyfer y cymwysterau Lefel 3 canlynol:

- Cymwysterau Cyffredinol Cymhwysol AQA;
- Cymwysterau Technegol Lefel 3 AQA;
- Cymwysterau Cenedlaethol BTEC;
- Cymwysterau Technegol Caergrawnt (Lefel 3);
- Cymwysterau TAG UG a Safon Uwch;
- Tystysgrifau Lefel 3 OCR;
- Cymwysterau Cymhwysol Lefel 3 CBAC.

- 5.18.4 **Rhaid i'r Cydlynnydd EAL neu'r CAAA bennu anghenion yr ymgeisydd unigol.** Ni fydd angen i bob ymgeisydd y mae'r Saesneg yn iaith ychwanegol iddo ddefnyddio geiriadur cyfieithu dwyieithog. **Prin iawn fydd nifer y defnyddwyr geiriaduron cyfieithu dwyieithog y mae angen 10% o amser ychwanegol arny'n nhw.**

Mae hwn yn drefniant anghyffredin ac eithriadol arbennig ar gyfer ymgeisydd a ddaeth i'r Deyrnas Unedig lai na thair blynedd cyn amser yr arholiad(au), heb unrhyw wybodaeth flaenorol o'r iaith Saesneg. (Caiff cyfnodau gwyliau eu cynnwys yn y rheol tair blynedd.)

Atgoffir canolfannau y bydd 'dyddiad diweddu cymeradwyo cais' yn cael ei roi yn awtomatig ar geisiadau sy'n 26 mis o ddyddiad prosesu'r cais ac nid dyddiad dod i mewn i'r Deyrnas Unedig. **Diwedd y mis, dair blynedd ar ôl i'r ymgeisydd ddod i mewn i'r Deyrnas Unedig, y mae'n rhaid cadw ato.**

- 5.18.5 **Mewn pynciau lle na chaniateir geiriadur, ni fydd 10% o amser ychwanegol ar gael.**
- 5.18.6 **Dim ond lle mae'r canlynol yn bodoli y dylai'r Cydlynnydd EAL neu'r CAAA ddyfarnu amser ychwanegol:**

- **nid** Cymraeg, Saesneg na Gwyddeleg yw iaith gyntaf yr ymgeisydd;
- **daeth yr ymgeisydd i'r Deyrnas Unedig o fewn tair blynedd i'r arholiad(au) heb unrhyw wybodaeth flaenorol o'r iaith Saesneg;**
- **Nid yw** Saesneg yn un o'r ieithoedd sy'n cael ei siarad yng nghartref y teulu;
- **cyn iddo gyrraedd y Deyrnas Unedig ni** dderbyniodd yr ymgeisydd ei addysg mewn ysgol Ryngwladol lle y cyflwynwyd rhywfaint o'r cwricwlwm, neu'r cwricwlwm i gyd, drwy'r iaith Saesneg;
- **cyn iddo gyrraedd y Deyrnas Unedig, ni** chafodd yr ymgeisydd ei baratoi at gymwysterau TGAU Ryngwladol, neu ei gofrestru amdanynt, lle y gosodwyd y papurau cwestiynau drwy gyfrwng y Saesneg;
- **cyn iddo gyrraedd y Deyrnas Unedig, ni** ddefnyddiwyd Saesneg wrth baratoi'r ymgeisydd am gymwysterau eraill, e.e. Cymwysterau IELTS, Cynbrofion Saesneg;
- rhaid i'r ymgeisydd gyfeirio at y geiriadur dwyieithog **mor aml** fel bod amser arholiad yn cael ei ddefnyddio i'r diben hwn, gan olygu bod oedi cyn ateb y cwestiynau;
- mae'r ddarpariaeth o 10% o amser ychwanegol yn adlewyrchu dull arferol yr ymgeisydd o weithio gyda'r geiriadur. **(Caiff diffiniad o ystyr y ffordd arferol o weithio ei roi yn Pennod 4, paragraff 4.2.5.)**

Rhaid i'r dystiolaeth a gasglwyd gan y Cydlynnydd EAL neu'r CAAA gadarnhau'r uchod i gyd.

- 5.18.7 **Ni ddylid dyfarnu amser ychwanegol i ymgeisydd sy'n defnyddio geiriadur cyfieithu dwyieithog er mwyn gwneud iawn am anawsterau mewn darllen ac ysgrifennu yn Saesneg.**

Pennod 6

Papurau wedi'u Haddasu

6.1 Papurau wedi'u haddasu – trosolwg o'r broses

Rhaid i ganolfannau archebu papurau wedi'u haddasu cyn cyfres arholiadau penodol, yn ddim hwyrach na'r dyddiad cau a gyhoeddwyd ar gyfer y gyfres dan sylw. (Gweler y terfynau amser yn y Bennod hon.)

Caiff papurau wedi'u haddasu eu paratoi'n unigol i ymgeiswyr y mae trefniadau mynediad eraill yn anaddas iddyn nhw. Mae addasu'r papurau'n cynnwys adnoddau ychwanegol. Felly mae gofyn i'r canolfannau roi gwybod i'r cyrff dyfarnu'n fuan os oes angen papur wedi'i addasu ar ymgeisydd.

Ni ddylai canolfannau archebu papurau ar gyfer ymgeiswyr oni bai eu bod yn bwriadu eu cofrestru am y gyfres arholiadau perthnasol.

Mae *Trefniadau mynediad ar-lein* yn caniatáu i ganolfannau gyflwyno archebion am bapurau wedi'u haddasu ar gyfer y mathau canlynol o gymhwyster:

Cymwysterau Cyffredinol Cymhwysol AQA, Cymwysterau Technegol Lefel 1, Lefel 2 a Lefel 3 AQA, Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt, Cymwysterau Technegol Caergrawnt, TLM, Mathemateg Annibynnol (FSMQ), TAG, TGAU, Tystysgrifau Lefel 3 OCR, Cymwysterau Cyffredinol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC, Cymwysterau Galwedigaethol Lefel 1 a Lefel 2 CBAC a Chymwysterau Cymhwysol Lefel 3 CBAC.

Ceir ardal ar wahân o fewn y *Trefniadau mynediad ar-lein* sy'n galluogi canolfannau i wneud archebion ar gyfer papurau wedi'u haddasu. Ni chaiff canolfannau brosesu cais ar-lein gan ddefnyddio 'Arall'.

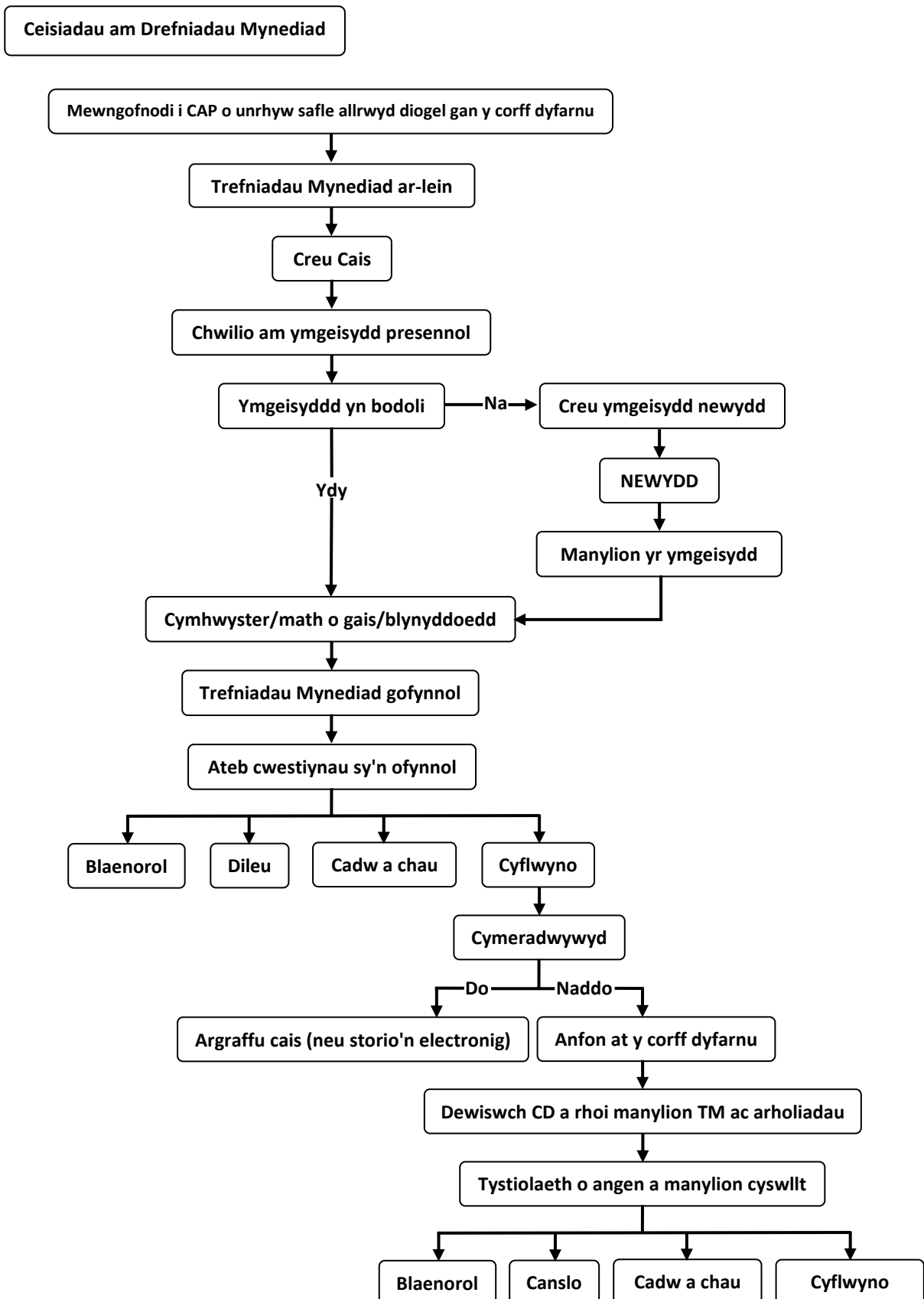
Er mwyn i'r addasiad fod yn un effeithiol, rhaid bod yr ymgeisydd wedi cael cyfleoedd priodol i ymarfer gan ddefnyddio cyn-bapurau'r corff dyfarnu wedi'u haddasu cyn ei (h)arholiad cyntaf.

Y fformatau sydd ar gael yw:

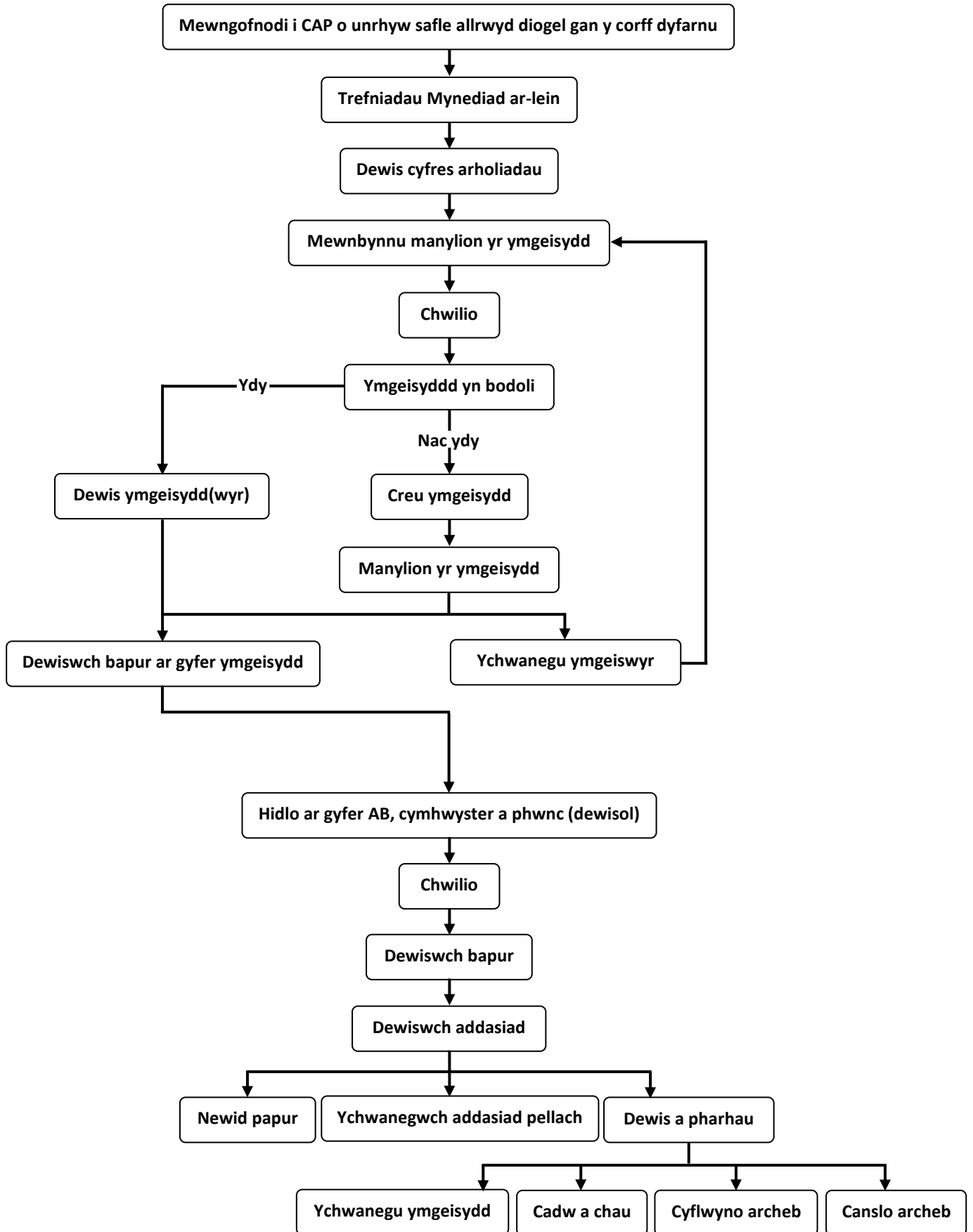
- A4 addasedig 18 pwynt trwm
- A3 addasedig 24 pwynt trwm
- A4 addasedig 24 pwynt trwm
- A3 addasedig 36 pwynt trwm
- Diagramau cyffyrddol gyda labeli print i'w defnyddio gyda phapurau wedi'u haddasu a'u mwyhau
- Papurau Braille gan gynnwys diagramau cyffyrddol gyda labeli Braille
- Iaith wedi'i haddasu (lle bo hynny ar gael)
- Papur cwestiynau electronig heb fod yn rhyngweithiol (PDF)
- Trawsgrifiad o brawf gwrando/fideo

Dylai canolfannau nodi efallai na fydd yr opsiwn o bapur A3 wedi'i addasu a'i fwyhau, mewn print trwm 36 pwynt, ar gael ar gyfer pob pwnc.

Nid yw *Trefniadau mynediad ar-lein* wedi'u cysylltu â systemau cofrestru cyrff dyfarnu. Argymhellir bod canolfannau'n cynnal archwiliad i sicrhau bod archebion am bapurau wedi'u haddasu a'r cofrestriadau a wneir i gorff dyfarnu yn cyfateb.

Ceisiadau papurau wedi'u haddasu

Mae'r cyrff dyfarnu yn defnyddio'r cyhoeddiad UKAAF *Best Practice Guidance for the Modification and Production of Examination Papers for Candidates with a visual impairment* fel ffynhonnell gyfeirio wrth gynhyrchu Braille a phapurau wedi'u haddasu a'u mwyhau. Gellir cyrchu'r cyhoeddiad hwn o wefan UKAAF: www.ukaaf.org/exams

Mae'n rhaid i Gydlynwyr AAA sicrhau bod ymgeiswyr yn gyfarwydd â fformat papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau neu bapurau Braille y gofynnir amdanynt ar gyfer arholiadau. Os bydd ymgeisydd yn bwriadu defnyddio papur cwestiynau electronig nad yw'n rhyngweithiol (PDF) yn ei arholiad(au), rhaid i'r CAAA sicrhau ei fod yn gyfarwydd â'r fformat.

6.2 Papurau Braille

- 6.2.1 **Ni chaiff papurau eu cynhyrchu ond pan wneir ceisiadau erbyn y dyddiad cau. Ni chânt eu cynhyrchu'n awtomatig. Nid oes angen tystiolaeth o'r nam ar olwg yr ymgeisydd ar y cyrff dyfarnu.**
- 6.2.2 Caiff y papur safonol ei addasu cyn cael ei gynhyrchu mewn Braille gan athro sy'n arbenigo mewn namau gweld. Caiff cynllun a dull cyflwyno'r papur safonol ei addasu'n unol â hyn.
- 6.2.3 Anfonir y papur at asiantaeth Braille i gael ei gynhyrchu mewn **Gradd 2 Braille Saesneg Unedol gyda chyfangiadau (UEB)**.
- 6.2.4 Darperir diagramau cyffyrddol a graffiau lle y bo angen **gyda'r papur Braille. Nid oes angen archebu diagramau cyffyrddol ar wahân.**
- 6.2.5 Efallai y gall fod angen i ganolfannau ddarparu modelau ymlaen llaw ar gyfer rhai mathau o gwestiynau.
- 6.2.6 Gellir gofyn am fideos neu ffilmiau sy'n cael eu defnyddio mewn asesiadau gyda disgrifiad clywedol.

6.3 Papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau

- 6.3.1 **Dim ond pan fyddant wedi'u harchebu erbyn y dyddiad cau y caiff papurau wedi'u mwyhau eu cynhyrchu. Ni chânt eu cynhyrchu'n awtomatig.** Gan fod anghenion ymgeiswyr yn barhaus ac yn hirdymor, ac mae addasu deunydd wedi'i argraffu yn adlewyrchu ei ffordd arferol o weithio yn yr ystafell ddosbarth, **nid oes** angen asesiad o'r ymgeisydd i bennu ei angen am bapurau wedi'u haddasu a'u mwyhau.
- 6.3.2 Bwriedir papurau wedi'u haddasu a'u mwyhau ar gyfer ymgeiswyr na allant ddarllen papur arholiad safonol. Caiff cynllun a dull cyflwyno'r papur safonol ei addasu er mwyn tynnu unrhyw gydrannau sy'n gymhleth yn weledol heb newid gofynion yr asesiad. Yn aml bydd darluniau a diagramau'n cael eu gwneud eto er mwyn iddynt fod yn haws yn weledol.
- 6.3.3 Dylai canolfannau nodi y gall weithiau fod yn angenrheidiol i gorff dyfarnu gynhyrchu tudalen mewn fformat mwy ar gyfer diagramau.
- 6.3.4 Efallai y gall fod angen i ganolfannau ddarparu modelau ymlaen llaw ar gyfer rhai mathau o gwestiynau.
- 6.3.5 Gall rhai ymgeiswyr â nam gweld sylweddol elwa o ddefnyddio chwyddhadur electronig neu optegol ynghyd â phapur wedi'i addasu a'i fwyhau. (**Nid oes** angen i ganolfannau brosesu cais am chwyddhadur.)
- 6.3.6 Lle mae ar ganolfan angen papur A4 print trwm 18 pwynt wedi'i addasu mewn **fformat electronig nad yw'n rhyngweithiol (PDF)** dylid cysylltu â'r corff/cyrff dyfarnu perthnasol.

Efallai na fydd papur wedi'i addasu a'i fwyhau yn addasiad digonol i ymgeisydd sydd â nam gweld difrifol ar gyfer rhai pynciau fel Archaeoleg, Daeareg, Daearyddiaeth a Cherddoriaeth. Gall fod angen cael cynorthwydd ymarferol a/neu ddarllenydd.

6.4 Addasiadau rhesymol – papurau wedi'u haddasu a'u mwylhau

6.4.1 Yn y rhan fwyaf o achosion, bydd fformatau'r papurau wedi'u haddasu safonol yn galluogi i ymgeisydd gyda **nam gweld sylweddol a thymor hir** gael mynediad at ei arholiadau.

6.4.2 Fodd bynnag, **mewn achosion prin ac eithriadol**, gall fod angen i ymgeisydd y mae ganddo **nam gweld sylweddol a thymor hir** gael papurau cwestiynau sydd mewn fformat gwahanol. Mae angen addasiad rhesymol ar yr ymgeisydd oherwydd ei h/anabledd.

Fel arall, gall fod angen i ymgeisydd â **nam amlsynhwyraidd sylweddol a thymor hir** gael papurau cwestiynau gyda'r iaith wedi'i haddasu, **yn ogystal â** chynllun a chyflwyniad y papur er mwyn dileu cydrannau sy'n gymhleth yn weledol.

6.4.3 Pan fo angen papurau cwestiynau mewn fformat gwahanol ar ymgeisydd anabl **rhaid** i'r ganolfan drafod ei ofynion penodol gydag Uned Papurau Wedi'i Haddasu y corff dyfarnu **cyn gynted ag y gall wneud hynny**, ar ddechrau'r cwrs yn ddelfrydol. **Rhaid i'r CAAA ddangos i'r corff dyfarnu bod yr holl drefniadau mynediad priodol fel darlennydd cyfrifiadur, ysgrifbin darllen arholiad, chwyddhadur a darlennydd, ochr yn ochr â'r fformatau papur wedi'u haddasu a'u mwylhau safonol wedi cael eu hystyried yn llawn.**

Bydd cymhwyso addasiad rhesymol, h.y. papurau cwestiynau mewn fformat gwahanol, yn dibynnu ar sawl ffactor yn cynnwys:

- anghenion yr ymgeisydd anabl; **a**
- effeithiolrwydd yr addasiad a'r gost.

6.4.4 **Ni fydd** addasiad yn cael ei gymeradwyo os yw'n cynnwys costau neu gyfnodau amser afresymol neu'n effeithio ar ddiogelwch neu onestrwydd yr asesiad. Mae hyn oherwydd nad yw'r addasiad yn un 'rhesymol'.

6.5 Papur lliw/wedi'i helaethu (e.e. Papurau maint A3 heb eu haddasu wedi'u helaethu)

6.5.1 **Caniateir i'r ganolfan agor pecyn y papurau cwestiynau yn yr ystafell ddiogel o fewn 90 munud i'r amser dechrau swyddogol ar gyfer yr arholiad. Nid oes angen caniatâd ymlaen llaw.**

Fodd bynnag, **argymhellir yn gryf** bod papur cwestiynau electronig nad yw'n rhyngweithiol (PDF) yn cael ei archebu, oherwydd bydd argraffu'n uniongyrchol o PDF o'r papur cwestiynau yn sicrhau gwell ansawdd argraffu ac yn lleihau'r posibilrwydd o wall dynol wrth goladu a styffylu.

Caniateir y gweithredoedd canlynol yn unig:

- copïo a mwylhau'r papur safonol o A4 i A3; **a/neu**
- copïo papur cwestiynau ar bapur lliw; **a/neu**
- cynhyrchu papur cwestiynau wedi'i argraffu ar un ochr.

Ni chaniateir unrhyw addasu pellach megis aildeipio'r papur cwestiynau. Efallai y bydd gweithredu fel hyn yn achos o gamymddwyn.

6.5.2 **Dylai canolfannau fod yn ymwybodol bod mwylhau papur cwestiynau arholiad yn gallu effeithio ar gwestiynau'n ymwneud â graddfa. Dylai hyn gael ei ystyried yn eich proses gynhyrchu.**

Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau bod papur cwestiynau'r arholiad yn cael ei lungopio i safon uchel.

6.6 Papurau â'r iaith wedi'i haddasu a thrawsgrifiad o brawf gwrando/fideo

Papurau iaith wedi'u haddasu

- 6.6.1 Lle nad yw papur wedi'i addasu wrth ei gynhyrchu, (**gweler 6.6.4**) bydd cyrff dyfarnu'n derbyn archeb am bapur â'r iaith wedi'i haddasu ar gyfer ymgeisydd y bernir fod ganddo **anawsterau parhaus a sylweddol yn cyrchu a phrosesu gwybodaeth**.

Nid oes angen tystiolaeth o anawsterau'r ymgeisydd ar y cyrff dyfarnu.

- 6.6.2 **Ni chaiff papurau â'r iaith wedi'i haddasu eu cynhyrchu ond ar gyfer rhai manylebau os cyflwynir archebion erbyn y dyddiad cau. Ni chânt eu cynhyrchu'n awtomatig.**

- 6.6.3 **Dim ond iaith yr holi a gaiff ei haddasu. Bydd ystyr y cwestiynau'n aros yr un fath a bydd angen yr un atebion â'r papur safonol. Ni chaiff unrhyw iaith dechnegol a phwnc-benodol ei newid.**

- 6.6.4 Mae iaith llawer o bapurau cwestiynau wedi'i haddasu eisoes, gan fod arbenigwyr iaith wedi ymwneud â'r broses gosod papurau.

Mewn amgylchiadau o'r fath mae'r papur safonol yn hygyrch; nid oes angen papur â'r iaith wedi'i haddasu ac ni ellir ei archebu. (Ni fydd 'iaith wedi'i haddasu' yn ymddangos yn y ddewislen o fewn *Trefniadau Mynediad ar-lein*.)†

†Mae AQA yn sicrhau ei fod yn gwirio pob papur safonol i wneud yn siŵr bod yr iaith o fewn cyrraedd pawb yn unol â chanllawiau BATOD (British Association for the Teachers of the Deaf). Nid yw AQA yn cynhyrchu papurau â'r iaith wedi'i haddasu.

Trawsgrifiad o brawf gwrando/fideo

- 6.6.5 **Mewn Profion Gwrando Ieithoedd Tramor Modern, gellir gwneud cais am drawsgrifiad o'r recordiad a'i ddarllen i'r ymgeisydd, a fydd yn darllen gwefusau siaradwr byw.**

Gall trawsgrifiad o'r CD Gwrando hefyd fod o fudd i ymgeiswyr sy'n cael **anhawster parhaus a sylweddol i ddilyn llefaru ar gyflymder arferol**. Bydd y siaradwr byw yn darllen i'r ymgeisydd ar wahân, ond ar gyflymder sy'n galluogi'r ymgeisydd i brosesu'r wybodaeth yn haws.

(Gweler Pennod 5, adran 5.12 ar ddefnyddio siaradwr byw mewn cydrannau arholiad clywedol.)

- 6.6.6 Gellir gofyn am fideos neu'r ffilmiau a ddefnyddir mewn asesiadau gydag is-deitlau i ymgeisydd sydd wedi colli clyw. **Dylid ceisio cyngor y corff dyfarnu perthnasol.**

6.7 Papurau cwestiynau electronig heb fod yn rhyngweithiol (PDF)

6.7.1 **Mae papurau cwestiynau electronig heb fod yn rhyngweithiol ar fformat PDF. Gellid eu darllen ar sgrin ond nid yw'n bosibl teipio arny'n nhw.** Mae'n bosib y bydd ar ymgeisydd angen papur cwestiynau electronig nad yw'n rhyngweithiol yn yr achosion canlynol:

- mae angen papur lliw/wedi'i fwyhau; neu
- mae angen darlennydd cyfrifiadur (cais cymeradwy am ddarlennydd cyfrifiadur ar waith); neu
- **nam gweld sylweddol a thymor hir ac mae'n well ganddo ddarllen ar sgrin nag ar bapur fel rhan o'i ffordd arferol o weithio.** Gall hyn hefyd fod ar y cyd â throshaen lliw ar y sgrin/rhithwir.

Drwy archebu papur cwestiynau electronig nad yw'n rhyngweithiol (PDF), nid oes angen i'r ganolfan sganio papur cwestiynau at ddibenion darllen ar gyfrifiadur na llungopïo papur cwestiynau ar bapur lliw a/neu bapur wedi'i fwyhau.

Lle bydd ar sawl ymgeisydd angen papur cwestiynau electronig nad yw'n rhyngweithiol (PDF) ar gyfer yr un arholiad, dim ond un archeb ar-lein y mae angen i'r ganolfan ei wneud.

Rhaid i'r ganolfan:

- cynnal cywirdeb a diogelwch papurau cwestiynau electronig nad ydynt yn rhyngweithiol (PDF);
- sicrhau mai dim ond aelodau awdurdodedig o staff y ganolfan all gael mynediad at bapurau cwestiynau electronig nad ydynt yn rhyngweithiol (PDF).

Ni ddylai'r ganolfan:

- ymgymryd ag addasiad pellach i bapur cwestiynau electronig nad yw'n rhyngweithiol (PDF), er enghraifft, trosi'r papur o PDF i Word;
- defnyddio meddalwedd i ail-fformatio'r testun yn gyfan gwbl a dileu diagramau.

Efallai y bydd gweithredu fel hyn yn achos o gamymddwyn.

Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau bod y PDF yn gwbl gydnaws â'r pecyn meddalwedd o'u dewis.

Mae'n bosibl llwytho i lawr o wefannau cyrff dyfarnu'r dogfennau PDF parod i'w hargraffu safonol a ddefnyddiwyd mewn cyfresi arholiad blaenorol, y maent ar gael ar hyn o bryd i'w defnyddio fel cyn-bapurau.

6.8 Archebu papurau wedi'u haddasu

Cymwysterau cyffredinol AQA, Lefel 1 AQA, Lefel 2 a Lefel 3 Cymwysterau technegol, Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt, Cymwysterau Technegol Caergrawnt, TLM, Mathemateg Annibynnol (FSMQ), TAG, TGAU, Tystysgrifau Lefel 3 OCR, CBAC Lefel 1, Cymwysterau cyffredinol Lefel 2, Cymwysterau Galwedigaethol CBAC Lefel 1, Lefel 2 a Chymwysterau cymhwysol CBAC Lefel 3

6.8.1 **Ar gyfer y cymwysterau uchod (cydrannau ysgrifenedig ar yr amserlen) rhaid i archebion gael eu gwneud gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*.**

6.8.2 **Rhaid archebu ar gyfer pob cyfresi arholiadau.**

6.8.3 **Rhaid archebu papurau wedi'u haddasu gan ddefnyddio cod cydran pob pwnc.**

6.8.4 **Rhaid i'r CAAA weithio gyda staff addysgu i nodi'r fformat cyhoeddi mwyaf priodol o bapurau wedi'u haddasu a fydd yn galluogi'r ymgeisydd/ymgeiswyr i gael mynediad at eu harholiadau.**

6.9 Dyddiadau cau ar gyfer cyflwyno archebion am bapurau wedi'u haddasu

Cyfres arholiadau	Y dyddiad olaf y <u>gellir</u> gwneud archebion
Tachwedd 2020	4 Medi 2020
Ionawr 2021	4 Hydref 2020
Mehefin 2021	31 Ionawr 2021

Cyfres arholiadau mis Ionawr 2021 – nid yw manylebau TGAU ar gael i ganolfannau yn Lloegr.

Yn achos yr ymgeiswyr hynny sy'n penderfynu ailsefyll unedau ym mis Mehefin 2021, ar ôl cyhoeddi canlyniadau arholiad Ionawr 2021, rhaid derbyn ceisiadau am bapurau wedi'u haddasu erbyn 21 Mawrth 2021 fan bellaf.

(Gweler gwefan CCEA am wybodaeth am gymwysterau TGAU unedol yng Ngogledd Iwerddon ym mis Mawrth 2021.)

Mae archebion prydlon am bapurau wedi'u haddasu yn hanfodol. Ni fydd archebion hwyr yn cael eu derbyn yn rhwydd gan na ellir gwarantu eu bod yn cael eu cyflwyno.

Efallai na fydd ceisiadau hwyr yn cael eu cyflawni.

Cyfnod cyfyngedig iawn sydd ar gael, o dderbyn yr archeb gan y corff dyfarnu am bapurau wedi'u haddasu hyd at anfon y papurau hynny allan i'r canolfannau. Mae'r broses o sicrhau ansawdd y papurau wedi'u haddasu'n llawer mwy caeth; mae angen gwneud llawer mwy o wiriadau o ran ansawdd.

Gall corff dyfarnu osod cosb ariannol ar y ganolfan am unrhyw archebion hwyr.

Mae'n annhebygol y bydd cosb yn gysylltiedig â chais hwyr sy'n deillio o anaf neu nam dros dro, diagnosis hwyr o anabledd neu amlygiad o nam sy'n ymwneud ag anabledd presennol, cyhyd ag y gwneir yr archeb mor fuan â phosibl.

Pennod 7

Anawsterau dysgu

Mae amrywiaeth eang o anawsterau dysgu: nid yw rhai o'r goblygiadau i'r asesu'n amlwg bob amser. **Rhaid i ymgeiswyr felly gael eu hasesu gan aseswr (gweler paragraffau 7.3.3 a 7.3.4).** Mae hyn yn sicrhau bod y trefniadau mynediad a gymeradwywyd yn caniatáu i'r ymgeisydd gael mynediad i'r asesiad, ond nad ydynt yn golygu bod yr ymgeisydd yn cael mantais annheg.

Dylid cofio, lle byddai'r amcanion asesu (Pennod 3) yn cael eu heffeithio gan unrhyw drefniant mynediad, mai'r amcanion asesu a fydd bwysicaf ac ni ellir eu hepgor. Mae hyn yn cynnwys dangos y wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau sy'n ofynnol yn y fanyleb. Ni ddylai'r trefniant effeithio ar gyfanrwydd yr asesiad

7.1 Atebolrwydd

Rhaid i'r CAAA wneud y canlynol:

- sicrhau bod ceisiadau'n cael eu prosesu **ar amser, yn ddim hwyrach na'r dyddiad cau a gyhoeddwyd**;
- sicrhau bod y **dystiolaeth ategol lawn** ar gael **cyn** prosesu cais ar-lein;
- adolygu'r dystiolaeth **cyn** prosesu cais ar-lein, **gan sicrhau bod yr ymgeisydd yn bodloni'r meini prawf a gyhoeddwyd ar gyfer y trefniant dan sylw**;
- dal yr holl dystiolaeth ategol a chyflwyno'r dystiolaeth i Arolygydd Canolfannau CGC ar gais; **a**
- sicrhau bod y trefniant mynediad y cytunwyd arno wedi'i roi ar waith **cyn** arholiad cyntaf yr ymgeisydd, e.e. profion ysgol mewnol a ffug arholiadau.

7.1.2 Rhaid i'r aseswr wneud y canlynol:

- cofnodi canlyniadau unrhyw brofion a gwblhawyd yn nodi bod y nam yn cael **effaith andwyol sylweddol a thymor hir** ar berfformiad yr ymgeisydd;
- gweithio o fewn ei faes arbenigedd ei hun yn unig **ac** yn foesebol;
- defnyddio **fersiynau cyfredol** o brofion a safonwyd yn genedlaethol sy'n briodol i'r ymgeisydd;
- adrodd am ganlyniadau ei asesiadau **yn Rhan 2 Ffurflen 8; a**
- rhoi dystiolaeth i'r ganolfan o'u cymwysterau) **cyn asesu unrhyw ymgeisydd (gweler paragraff 7.3.3).**

7.1.3 Cyfrifoldeb staff y CGC a'r cyrff dyfarnu yw rhoi cyngor a gwybodaeth briodol i'r canolfannau. **Ni all staff y CGC a'r cyrff dyfarnu benderfynu a oes gan yr ymgeisydd anhawster dysgu ai peidio.**

7.2 Addasiadau priodol ar gyfer ymgeiswyr ag anawsterau dysgu sy'n effeithio arnynt yn andwyol yn sylweddol a thymor hir

Gwneir trefniadau mynediad ar sail anghenion ymgeisydd unigol. **Rhaid rhoi ystyriaeth i ganfod a yw'r trefniant mynediad a fwriedir yn effeithiol ac yn addas i anhawster dysgu ymgeisydd.** Er enghraifft, os gall ymgeisydd gwblhau papur yn y cyfnod arferol o amser ac os nad yw byth yn defnyddio'r amser ychwanegol a roddwyd, yna nid yw hyn yn drefniant effeithiol. **Ni fyddai'n addas prosesu cais am amser ychwanegol.** Yn yr un modd, os bydd ymgeisydd yn gofyn am gael defnyddio prosesydd geiriau ond na all deipio rhyddiaith ddealladwy, nid yw'n drefniant effeithiol i'w roi iddo/iddi. Ond gall fod angen ysgrifennwyd arno/arni.

7.3 Penodi aseswyr i ymgeiswyr sydd ag anawsterau dysgu

7.3.1 Pennaeth y ganolfan sy'n gyfrifol am:

- ansawdd y broses trefniadau mynediad o fewn ei ganolfan; a
- penodi aseswyr, gwirio cymwysterau'r rheini sy'n asesu ymgeiswyr (e.e. llungopi o'r dystysgrif neu gopi wedi'i argraffu o sgrinlun o gofrestrriad HCPC neu SASC).

Ni all CGC gymeradwyo cymhwyster/cymwysterau aseswr ac nid yw'n cadw rhestr o gymwysterau priodol ar gyfer aseswyr.

7.3.2 **Rhaid i bennaethiaid canolfannau fod yn fodlon bod gan weithiwr proffesiynol y lefel ofynnol o gymhwysedd a hyfforddiant.**

Rhaid i'r gweithiwr proffesiynol gyflwyno tystiolaeth o gwblhau cwrs ôl-raddedig mewn asesu arbenigol unigol yn llwyddiannus ar gradd 7 neu gyfwerth.

7.3.3 Bydd pennaeth y ganolfan yn penodi:

- **aseswr trefniadau mynediad sydd wedi cwblhau cwrs ôl-raddedig yn llwyddiannus, ar Lefel 7 neu lefel gyfwerth, gan gynnwys o leiaf 100 awr yn ymwneud ag asesu arbenigol unigol*.** Gall aseswr trefniadau mynediad gynnal asesiadau i gael eu cofnodi **yn Rhan 2 Ffurflen 8; a/neu**
*Byddai'r cyfeiriad at o leiaf 100 awr yn ymwneud ag asesu arbenigol unigol yn cynnwys amser mewn darlithoedd, seminarau a thiworialau, amser astudio, amser asesu ac amser a dreuliodd yn cwblhau aseiniadau. Byddai cyrsiau sy'n cael eu hachredu ar lefel AMBDA neu APC yn bodloni'r gofyniad hwn, yn yr un modd â chysiau ôl-raddedig ar Lefel 7 neu lefel gyfwerth, sy'n darparu cymhwyster mewn asesu trefniadau mynediad.
- **aseswr arbenigol sydd â Thystysgrif Ymarfer Asesiad SpLD gyfredol, fel y dyfernir gan BDA, Dyslexia Guild neu Patoss a restrir ar wefan SASC,** sy'n gallu cynnal asesiadau i'w cofnodi **yn Rhan 2 Ffurflen 8** ac sy'n gallu ymgymryd ag asesiadau diagnostig llawn lle bo angen; **a/neu**
- **seicolegydd cymwys sydd wedi'i gofrestru â'r Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal** sy'n gallu cynnal asesiadau i'w cofnodi **yn Rhan 2 Ffurflen 8** ac sy'n gallu ymgymryd ag asesiadau diagnostig llawn lle bo angen.

7.3.4 **Rhaid i aseswr trefniadau mynediad fod wedi cwblhau cwrs ôl-raddedig yn llwyddiannus, ar Lefel 7 neu lefel gyfwerth, gan gynnwys o leiaf 100 awr yn ymwneud ag asesu arbenigol unigol, y mae'n rhaid iddo gynnwys hyfforddiant ym mhob un o'r canlynol:**

- y sail ddamcaniaethol i brofion seicometrig, fel cysyniadau dilysrwydd a dibynadwyedd; gwyriadau safonol a'r gromlin normal; sgorau crai, sgorau wedi'u safoni, cyniferyddion, canraddau a sgorau sy'n cyfateb i oedran; y cysyniad o wahaniaethau arwyddocaol yn ystadegol rhwng sgorau; gwallau mesur safonol a chyfyngau hyder;
- y defnydd priodol o brofion a safonwyd yn genedlaethol i'r grŵp oedran a brofir;
- gweinyddu profion cyrhaeddiad yn wrthrychol y mae'n bosibl eu gweinyddu'n unigol. Rhaid cynnwys yma brofion cywirdeb darllen, cyflymder darllen, darllen a deall a sillafu. Rhaid cynnwys dulliau priodol o asesu sgiliau ysgrifennu, gan gynnwys cyflymder, hefyd;
- dewis profion sgiliau gwybyddol yn briodol a'u defnyddio'n wrthrychol, **gweler paragraff 7.5.12;**
- gweinyddu profion yn foesegol gan gynnwys y gallu i ddeall pa mor gyfyng yw eu sgiliau a'u profiad eu hunain a diffinio pan mae angen cyfeirio'r ymgeisydd at weithiwr proffesiynol arall.

Rhaid i bob aseswr wneud y canlynol:

- **bod â dealltwriaeth drylwyr o fersiwn cyfredol** y ddogfen CGC *Trefniadau Mynediad ac Addasiadau Rhesymol* a'r egwyddorion, gweithdrefnau ac atebolrwyddau dan sylw;
- bod yn gyfarwydd â Deddf Cydraddoldeb 2010 (er nad yw'n swyddogaeth iddyn nhw benderfynu beth yw "addasiad rhesymol", ond yn hytrach i helpu i nodi trefniadau mynediad a allai fod o gymorth i'r ymgeisydd);
- bod â chymhwyster priodol i addysgu a gwneud argymhellion ar gyfer dysgwyr oedran uwchradd neu oedolion gydag anawsterau dysgu neu fod yn seicolegydd wedi cofrestru â HCPC.

Rhaid i bennaeth y ganolfan sicrhau y ceir tystiolaeth o gymhwyster/cymwysterau'r asesydd ar y pwynt ymgysylltu/cyflogaeth a chyn i'r asesydd ymgymryd ag asesu'r ymgeisydd.

Rhaid i dystiolaeth o gymwysterau'r aseswr gael ei chadw ar ffeil at ddibenion arolygu a chael ei chyflwyno i Arolygydd Canolfannau CGC gan y CAAA.

7.3.5 Yn ddelfrydol dylai'r aseswr fod wedi'i gyflogi yn y ganolfan.

Fel arall, mae'r aseswr:

- wedi'i gyflogi mewn canolfan arall, e.e. o fewn cadwyn Academi; **neu**
- wedi'i gyflogi gan yr Awdurdod Lleol; **neu**
- aseswr allanol **sydd wedi meithrin perthynas waith â'r ganolfan neu sy'n meithrin perthynas waith â'r ganolfan cyn asesiad.**

7.3.6 Ni ellir defnyddio asesiad a gomisiynwyd yn breifat a gaiff ei gynnal heb ymgynghori ymlaen llaw gyda'r ganolfan i ddyfarnu trefniadau mynediad, ac ni ellir ei ddefnyddio i brosesu cais gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*.

Rhaid i'r CAAA gwblhau o leiaf 'sgerbwd' o Rhan 1 Ffurflen 8 cyn i'r ymgeisydd gael ei asesu (Rhan 2 Ffurflen 8).

(Lle mae anhawster dysgu yn codi'n benodol o ganlyniad i gyflwr meddygol gweler **paragraff 5.2.3 ac adran 5.7** – 25% o amser ychwanegol a/neu ysgrifennydd.)

Lle caiff adroddiad a gomisiynwyd yn breifat, neu adroddiad gan weithiwr proffesiynol allanol, ei wrthod gan ganolfan, dylai pennaeth y ganolfan neu aelod o'r uwch dîm arweinyddiaeth ddarparu copi ysgrifenedig o'r rhesymau am eu penderfyniad i'r rhiant/gofalwr.

Dylai CAAA ac aseswyr sy'n gweithio yn y ganolfan bob amser ystyried yn ofalus unrhyw asesiad a gomisiynir yn breifat i weld a yw'r broses o gasglu darlun o angen, gan ddangos ffordd arferol o weithio yn y ganolfan ac yn y pen draw dylai asesu'r ymgeisydd ei hun gael eu cychwyn.

7.4 Adrodd am benodi aseswyr

- 7.4.1 **Rhaid i Gydlynwyr AAA ddal tystiolaeth bod yr aseswr yn gymwys ar ffeil at ddibenion arolygu.**
- 7.4.2 Yn achos **seicolegwyr cymwys priodol** (wedi'u cofrestru gyda'r Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal) neu **aseswyr arbenigol sydd â Thystysgrif Ymarfer Asesu ADA, sy'n cael eu cyflogi'n uniongyrchol gan y ganolfan**, nid oes angen cofnodi enwau'r unigolion hyn yn y *Trefniadau mynediad ar-lein*.
- 7.4.3 **Rhaid** rhoi enwau pob aseswr arall, **sy'n asesu ymgeiswyr sy'n astudio cymwysterau fel y'u rhestrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2**, yn *Trefniadau mynediad ar-lein* er mwyn cadarnhau eu statws. **Bydd hyn yn cynnwys unrhyw weithwyr proffesiynol eraill sy'n gweithio y tu allan i'r ganolfan.**

7.5 Canllawiau asesu anawsterau dysgu'r ymgeisydd gan aseswr

- 7.5.1 **Rhaid i'r CAAA drefnu bod aseswr yn asesu'r ymgeisydd.**
- 7.5.2 **Cyn asesiad yr ymgeisydd, rhaid i'r CAAA roi gwybodaeth gefndirol i'r aseswr, h.y. peintio darlun o angen yn ôl Rhan 1 Ffurflen 8. Rhaid i'r CAAA a'r aseswr weithio gyda'i gilydd i sicrhau proses gydgysylltiedig a chyson.**
- 7.5.3 **Rhaid i aseswr annibynnol gysylltu â'r ganolfan i ofyn am dystiolaeth o ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio a gwybodaeth berthnasol am ei gefndir. Rhaid i hyn ddigwydd cyn i'r ymgeisydd gael ei asesu.**
- Rhaid i bob ymgeisydd gael ei asesu yng ngoleuni'r darlun o angen a'r wybodaeth gefndir, fel y nodir yn Rhan 1 Ffurflen 8.**
- Rhaid i aseswr annibynnol drafod trefniadau mynediad gyda'r CAAA. Y CAAA sy'n benodol gyfrifol am wneud cais am drefniadau mynediad.**
- 7.5.4 Mae gofyn i'r aseswr sefydlu a yw canlyniadau'r profion llythrennedd a/neu alluoedd gwybyddol yn dystiolaeth bod **nam** ar yr ymgeisydd **sy'n effeithio'n sylweddol ar ei berfformiad**.
- 7.5.5 **Rhaid i'r aseswyr eu hunain gynnal yr asesiadau. Ni ddylent lofnodi asesiadau sydd wedi'u cynnal gan weithiwr proffesiynol arall.**
- 7.5.6 **Rhaid i'r aseswr gynnal y profion hynny sy'n berthnasol i gefnogi'r cais.**
- 7.5.7 **Rhaid defnyddio fersiynau cyfredol o brofion a safonwyd yn genedlaethol, sy'n cynhyrchu sgorau wedi'u safoni, lle maent wedi'u cyhoeddi.**
- 7.5.8 **Dylai oedran cronolegol yr ymgeisydd fod yn is na 'nenfwd' y prawf, onid oes prawf wedi'i gyhoeddi ar gyfer oedran yr ymgeisydd.**

7.5.9 **Rhaid** rhoi canlyniadau fel sgorau wedi'u safoni sy'n defnyddio cymedr o 100 a gwyriad safonol o 15. (Sgorau wedi'u safoni yw'r rhain.) Disgrifir sgorau wedi'u safoni o 84 neu is fel rhai 'is na'r cyfartaledd'. Disgrifir sgorau wedi'u safoni o 85-89 fel rhai 'cyfartaledd isel'. **Ni ddylid** adrodd canlyniadau profion ar gyfer Rhan 2 o Ffurflen 8 fel canraddau, sgorau cudd, sgorau T neu sgorau'n cyfateb i oedran. **Rhaid** i sgorau o'r fath gael eu trosi'n sgorau wedi'u safoni.

7.5.10 Sgiliau darllen

Dealltwriaeth wrth ddarllen: ar gyfer ymgeiswyr y gallai fod angen Addasydd Iaith arnynt (**gweler Adran 5.11**), **rhaid** asesu dealltwriaeth wrth ddarllen gan ddefnyddio prawf cydnabyddedig o ddeall testun neu frawddeg.

Cyflymder Darllen: gall ymgeisydd sydd â hanes o anawsterau darllen, y mae ei gywirdeb darllen (ar lefel un gair), neu ddealltwriaeth wrth ddarllen, o fewn terfynau arferol ei oedran, ddarllen yn araf oherwydd ei fod/bod:

- yn cymryd mwy o amser na'r disgwyl i ddatgodio'r geiriau, gan arwain at ddarllen araf (**cyflymder darllen araf**);
- angen ail ddarllen testun sawl gwaith er mwyn amsugno ei ystyr (**cyflymder dealltwriaeth wrth ddarllen araf**).

Mae yna ffyrdd amrywiol o asesu **cyflymder darllen** ar lefel testun:

- prawf sy'n asesu cyflymder ar lefel testun (a elwir yn gyfradd ddarllen neu gyflymder darllen);
- prawf sy'n cyfuno cyflymder a chywirdeb ar lefel testun (a elwir weithiau yn rhuglder darllen);
- prawf sy'n asesu'r **amser** a gymerir i ddarllen y testun ac i ateb cwestiynau ar yr hyn a ddarllenwyd. **Rhaid** i'r prawf roi sgôr ar gyfer **cyflymder dealltwriaeth wrth ddarllen**, nid dim ond ar gyfer dealltwriaeth wrth ddarllen.

Gellir defnyddio'r asesiadau ar lefel testun hyn o gyflymder darllen fel tystiolaeth ar gyfer 25% o amser ychwanegol. Gellir cofnodi'r canlyniadau yn Rhan 2 Ffurflen 8 o dan 'Cyflymder Darllen'.

Nid yw profion sy'n mesur cyflymder ac effeithlonrwydd darllen geiriau unigol yn briodol yn y cyd-destun hwn. Fodd bynnag, gallant gyfrannu at fesurau prosesu gwybyddol am amser ychwanegol, **fel y'u cofnodir yn Rhan 2 o Ffurflen 8 o dan brosesu gwybyddol neu mewn 'Gwybodaeth berthnasol arall'.**

Bydd darpariaeth 25% o amser ychwanegol yn dibynnu ar a yw nam yr ymgeisydd o ran cyflymder darllen yn cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir. At ddibenion arholi, byddai amhariad sylweddol yn cael ei ddehongli fel sgôr a safonwyd mewn prawf o gyflymder darllen yn yr ystod is na'r cyfartalog, h.y. sgôr wedi'i safoni o 84 neu is.

7.5.11 Sgiliau ysgrifennu

Caniateir ysgrifennydd, prosesydd geiriau gyda'r gwirydd sillafu wedi'i alluogi, neu dechnoleg adnabod llais, mewn rhai pynciau lle mae nam ymgeisydd yn cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir.

At ddibenion arholi, caiff amhariad sylweddol ei ddehongli fel a ganlyn:

- sgôr wedi'i safoni is na'r cyfartaledd ar gyfer cywirdeb sillafu (**sgôr wedi'i safoni o 84 neu lai**) gydag ymgeisiau sillafu amhosibl i'w adnabod; **neu**
- sgôr wedi'i safoni is na'r cyfartaledd ar gyfer cyflymder ysgrifennu (**sgôr wedi'i safoni o 84 neu lai**).

Mewn rhai achosion, mae ysgrifennu'r ymgeisydd yn annarllenadwy neu'n annealladwy yn ramadegol, ond mae'n gwella'n sylweddol pan ddefnyddir ysgrifennydd. Os na cheir tystiolaeth o'r anawsterau hyn gan sgôr cywirdeb sillafu wedi'i safoni is na'r cyfartaledd, neu sgôr wedi'i safoni is na'r cyfartaledd ar gyfer cyflymder ysgrifennu, ni fydd *Trefniadau Mynediad Ar-lein* yn cymeradwyo'r cais. Gall y CAAA wedyn benderfynu cyfeirio'r cais at y corff/cyrff dyfarnu.

7.5.12 Prosesu gwybyddol

Byddai asesiadau prosesu gwybyddol yn cynnwys, er enghraifft, ymchwiliadau cof gweithredol/cof tymor byr, prosesu ffonolegol (e.e. ymwybyddiaeth ffonolegol, cof ffonolegol a/neu enwi cyflym) prosesu gweledol, **prosesu mathemategol***, anawsterau cydsymud gweledol/echddygol neu fesurau eraill y bydd yr aseswr yn penderfynu eu bod yn addas i'r ymgeisydd.

***Yr amser a gymerir i brosesu cysyniadau Mathemategol, a elwir weithiau'n rhuglder Mathemategol. Ni dderbynnir asesiad cyfrifiant Mathemategol wedi'i amseru. Bydd mesur prosesu mathemategol ond yn dderbyniol fel tystiolaeth asesu ar gyfer amser ychwanegol mewn arholiadau Mathemateg.**

Os oes gan ymgeisydd anawsterau prosesu gwybyddol sy'n cael effaith andwyol sylweddol a hirdymor ar gyflymder gweithio, gellir dyfarnu 25% o amser ychwanegol. (Gweler Pennod 5, paragraff 5.2.2.) Dangosir yr anawsterau hyn, os yw canlyniad profion yn rhoi o leiaf un sgôr wedi'i safoni is na'r cyfartaledd, h.y. sgôr o 84 neu is.

Mewn amgylchiadau prin ac eithriadol gallai gorff dyfarnu roi 25% o amser ychwanegol lle mae gan ymgeisydd o leiaf ddwy sgôr cyfartalog isel (85-89) yn ymwneud â dau faes gwahanol o gyflymder gweithio. Gall hyn gynnwys dau faes gwahanol o brosesu gwybyddol.

Gall corff dyfarnu ganiatáu amser ychwanegol o hyd at 50% mewn **amgylchiadau eithriadol iawn** – gweler Pennod 5, paragraff 5.3.2.

7.5.13 Mesurau gallu gwybyddol eraill

Nid oes gofyn cynnal profion o alluoedd gwybyddol cyffredinol yn y rhan fwyaf o achosion.

Fodd bynnag, mewn amgylchiadau prin ac eithriadol, efallai y bydd angen i'r CAAA gyfeirio ymgeisydd at weithiwr proffesiynol arall, fel seicolegydd sydd wedi'i gofrestru â HCPC neu aseswr arbenigol sydd â Thystysgrif Ymarfer Asesiad SpLD **gyfredol, lle mae cyfiawnhad dros wneud ymchwiliad pellach, a allai gynnwys profion gallu gwybyddol cyffredinol. Efallai bod yr asesiad cychwynnol wedi nodi anghenion dysgu penodol/cyffredin, pryderon iechyd meddwl neu bryderon datblygiadol.**

7.6 Llenwi Ffurflen 8 – JCQ/AA/LD, Proffil o Anawsterau Dysgu

Rhaid defnyddio Ffurflen 8 – JCQ/AA/LD i gofnodi gwybodaeth am drefniadau mynediad ymgeisydd a'i chyflwyno gan y CAAA at ddibenion archwiliad. Rhaid i enw'r ymgeisydd gael ei gofnodi **ar bob un o dudalennau Ffurflen 8** ac mae'n **rhaid** styffylu tudalennau'r ffurflen at ei gilydd. **Dylid defnyddio'r ffurflen ar gyfer ymgeiswyr sydd ag anawsterau dysgu yn unig.**

Mae **Ffurflen 8 – JCQ/AA/LD** ar gael o:

<http://www.jcq.org.uk/exams-office/access-arrangements-and-special-consideration/forms>

Fel arall, mae fersiwn ar-lein o Ffurflen 8 hefyd ar gael ar gyfer Cydlynwyr AAA ac aseswyr a gyflogir yn y ganolfan drwy Borth Gweinyddu Canolfannau (CAP). Gellir cyrchu CAP drwy unrhyw un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Dim ond Ffurflen 8 sy'n dderbyniol. Nid yw taenlenni, negeseuon e-bost, ffurflenni tebyg i Ffurflen 8 sydd wedi'u creu gan y ganolfan, adroddiadau seicolegwyr addysgol nac adroddiadau eraill yn dderbyniol at ddibenion arolygu.

7.6.1 **Mae Ffurflen 8 – JCQ/AA/LD wedi'i llenwi'n llawn** yn gweithredu fel pasbort i drefniadau mynediad os yw'r ymgeisydd yn symud ymlaen o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG (**gweler isod**).

Gall Ffurflen 8, gyda Rhan 2 wedi'i chynhyrchu yn ddim cynt na dechrau Blwyddyn 9 ar gyfer cymwysterau TGAU, dreiglo ymlaen i gymwysterau TAG lle mae angen i'r ymgeisydd gael:

- 25% o amser ychwanegol; a/neu
- ysgrifennydd.

Mae trosglwyddo Ffurflen 8 gyflawn (Rhannau 1, 2 and 3), sydd wedi'i llofnodi a'i dyddio, o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG yn bennaf berthnasol mewn ysgol 11 i 18 lle mae ymgeisydd yn symud ymlaen i Chweched Dosbarth yr ysgol. Mae hyn hefyd yn cynnwys ysgolion 11 i 18 sy'n gweithredu trefniadau consortiwm Chweched Dosbarth lleol ar gyfer cymwysterau TAG UG a/neu Safon Uwch. Rhaid i Goleg Addysg Bellach neu Goleg Chweched Dosbarth fod wedi sefydlu perthynas waith gyda'r ysgolion 'bwydo' er mwyn gallu trosglwyddo Ffurflen 8 o gymwysterau TGAU i gymwysterau TAG.

Rhaid i'r ganolfan wneud cais ar-lein unwaith eto am y trefniant mynediad perthnasol.

Fel lleiafswm, **rhaid** cwblhau 'sgerbwd' o Ran 1 Ffurflen 8 **cyn yr asesiad** gan y CAAA neu **yr asesydd sy'n gweithio yn y ganolfan yn manylu ar gefndir yr ymgeisydd a'i hanes o gefnogaeth. Rhaid** rhoi sylw i'r tri chwestiwn yn Rhan 1 o Ffurflen 8.

Portread cryno o anghenion yr ymgeisydd yw Rhan 1 Ffurflen 8. Mae'n caniatáu i'r CAAA 'nodi darlun cyfannol o angen', gan gadarnhau ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio, gan gyfuno'r canlynol:

- os ydynt yn hysbys, trefniadau a wnaed ar gyfer profion Cyfnod Allweddol 2;
- sylwadau ac arsylwadau gan staff addysgu a staff cefnogi (h.y. Cynorthwywyr Cefnogi Dysgu, Cynorthwywyr Addysgu a Gweithwyr Cefnogi Cyfathrebu);
- strategaethau ymyrryd (e.e. cynlluniau addysg/dysgu unigol) sydd ar waith ar gyfer yr ymgeisydd;
- dangosyddion premiwm disgyblion;
- canlyniadau profion sgrinio;
- defnydd o ddata gwaelodlin;
- gwybodaeth am unrhyw wahaniaethu yn yr ystafell ddosbarth;
- ffordd arferol o weithio yn yr ystafell ddosbarth (lle bo'n briodol);
- trefniadau a wnaed ar gyfer profion ysgol mewnol/ffug arholiadau diwedd blwyddyn.

Bydd defnyddio systemau sgrinio a monitro effeithiol yn ystod Blynnyddoedd 7 i 9 yn galluogi i'r CAA beintio darlun addas a manwl o angen. Gall profion yn yr ysgol nodi'r ymgeiswyr hynny y mae angen eu hasesu am drefniadau mynediad.

Os mai ychydig iawn o wybodaeth sydd ar gael, gellir defnyddio rhai o'r canlynol gan y CAAA i roi darlun o'r angen yn Rhan 1 Ffurflen 8, er enghraifft:

- canlyniadau profion sgrinio;
- anawsterau y mae'r ymgeisydd ei hun wedi adrodd eu bod ganddo;
- sylwadau ac arsylwadau gan staff addysgu a staff cefnogi (h.y. Cynorthwywyr Cefnogi Dysgu, Cynorthwywyr Addysgu a Gweithwyr Cefnogi Cyfathrebu) sydd wedi nodi anawsterau'r ymgeisydd;
- sylwadau mewn adroddiadau ysgol a/neu ddata olrhain disgyblion;
- gwybodaeth sy'n cael ei chyfleu dros y ffôn, gan gymryd nodiadau, neu lungopi o **Ffurflen 8**, lle mae ymgeisydd wedi symud, er enghraifft, o ysgol 11 i 16 i Goleg Addysg Bellach.

Rhaid i'r CAAA lenwi Rhan 3 Ffurflen 8 ar ôl i'r aseswr gwblhau'r profion **a** chadarnhau bod gan yr ymgeisydd nam sy'n cael effaith sylweddol ar ei berfformiad.

Rhaid i Ran 3 Ffurflen 8 wneud argymhellion am drefniadau mynediad gan gymryd y canlynol i ystyriaeth:

- gwybodaeth o'r asesiad (**Rhan 2 Ffurflen 8**);
- gofynion y manylebau; **a**
- ffordd arferol yr ymgeisydd o weithio yn y ganolfan (**Rhan 1 Ffurflen 8**).

7.6.2 Bydd llenwi **Ffurflen 8, Rhannau 1, 2 a 3** yn galluogi i Arolygwr Canolfannau CGC weld yn glir ac yn gryno sut mae'r ymgeisydd yn gweithio fel arfer yn y ganolfan a chanlyniadau unrhyw asesiad.

7.6.3 **Rhaid i bob aseswr, fel y'i penodwyd gan bennaeth y ganolfan ac felly, sydd wedi meithrin perthynas â'r ganolfan, ddefnyddio Ffurflen 8, Rhan 2, i gofnodi canlyniadau eu hasesiadau.** Ar yr un pryd, mae'n rhaid i'r asesydd lofnodi a dyddio Rhan 2.

7.6.4 **Ar ôl cwblhau Ffurflen 8, gall aseswyr sy'n cael eu cyflogi yn y ganolfan brosesu'r cais gan ddefnyddio Trefniadau mynediad ar-lein (gweler y cymwysterau a restrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2).** Rhaid iddynt gadw copi cyflawn o Ffurflen 8 (Rhan 1, 2 a 3) wedi'i lofnodi a'i dyddio yn y ganolfan at ddibenion arolygu. Gallai hwn fod yn gopi caled ar bapur neu fersiwn electronig.

7.6.5 **Rhaid i aseswyr a gyflogir y tu allan i'r ganolfan gwblhau Rhan 2 o Ffurflen 8, ar ôl derbyn Rhan 1 gan y CAAA.** Bydd hyn yn galluogi'r CAAA i brosesu'r cais ar-lein.

7.6.6 **Rhaid** i'r aseswr wneud y canlynol:

- lofnodi a dyddio Ffurflen 8, Rhan 2;
- **bod wedi gweinyddu pob asesiad penodol ei hun.**

Ni ddylai'r aseswr lofnodi asesiadau a gyflawnwyd gan athro neu weithiwr proffesiynol arall.

Ni ellir derbyn asesiadau heb eu lofnodi a'u dyddio fel tystiolaeth briodol. Y lofnod sy'n cadarnhau bod yr aseswr wedi cwblhau'r asesiadau a'i fod yn cefnogi'r argymhelliad a wnaed.

Caniateir lofnod electronig neu lofnod wedi'i deipio.

Nid yw llungopiau o Ffurflen 8 yn dderbyniol at ddibenion prosesu ac arolygu.

Pennod 8

Prosesu ceisiadau am drefniadau mynediad

8.1 Gwybodaeth gyffredinol

Ar gyfer y cymwysterau hynny a restrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2, mae *Trefniadau mynediad ar-lein* yn galluogi canolfannau i wneud un cais ar-lein i ymgeisydd y mae angen trefniadau mynediad arno gan ddefnyddio un o wefannau allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Bydd *Trefniadau mynediad ar-lein* yn rhoi ymateb ar unwaith ac yn caniatáu uchafswm o 26 mis yn unig am unrhyw drefniant. Ceir rhagor o wybodaeth am *Trefniadau mynediad ar-lein* yn: <http://www.jcq.org.uk/exams-office/aao-access-arrangements-online>

I gael amser ychwanegol o fwy na 25% (26% i 50%) a/neu Addaswr Iaith, **rhaidd** bod profion wedi'u cofnodi yn Rhan 2 Ffurflen 8, sydd â dyddiad o fewn 26 mis i'r arholiad(au).

8.2 Rheoliadau CGC /JCQ a Threfniadau mynediad ar-lein

Nid yw *Trefniadau mynediad ar-lein* yn rhoi manylion rheoliadau CGC neu sut i ddefnyddio rheoliadau CGC. Rhaid i ganolfannau ddefnyddio rheoliadau CGC ynghyd â *Threfniadau mynediad ar-lein*. Ar ôl i drefniant gael ei gymeradwyo ar-lein, **rhaidd** iddo gael ei roi ar waith yn unol â'r rheoliadau hyn a heb effeithio ar gyfanrwydd y cymhwyster.

8.3 Diagnosis hwyr o anabledd, amlygiad hwyr o nam neu anaf/nam dros dro

Gellir prosesu trefniadau ar gyfer diagnosis hwyr o anabledd neu amlygiad hwyr o nam wrth i'r angen godi. **Fodd bynnag, bydd angen tystiolaeth o angen o hyd, i'r un safon â phe bai cais yn cael ei brosesu erbyn y dyddiad cau a gyhoeddwyd.** Dylech gyfeirio at y diffiniad o dystiolaeth o angen yn yr adran Diffiniadau **ac** adran(nau) perthnasol o **Bennod 5** am fanylion llawn ynglŷn â beth yw'r dystiolaeth graidd/tystiolaeth o angen ar gyfer pob trefniant mynediad. **Mae'n bwysig bod y dystiolaeth briodol yn cael ei chynhyrchu a'i phrosesu gyda'r cais. Rhaid dal y dogfennau priodol (lle bo angen), yn unol â Phennod 5, ar ffeil i gefnogi'r trefniant mynediad sy'n cael ei brosesu a rhaid iddynt fod ar gael i'w harchwilio.**

Rhaid defnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein* ar gyfer y cymwysterau hynny a restrir yn yr adran ar Derfynau Amser ar dudalen 2 ar gyfer ymgeiswyr sydd yn dioddef anaf neu nam dros dro, fel braich wedi'i thorri. Gellir prosesu'r trefniadau hyn yn ôl yr angen.

Rhaid dal y dogfennau priodol (lle bo angen) ar ffeil i gefnogi unrhyw drefniant mynediad dros dro a wneir.

Enghreifftiau o drefniadau mynediad dros dro

Enghraifft 1

Syrthiodd ymgeisydd TGAU blwyddyn 10 oddi ar ei feic ac anafodd ei law ysgrifennu ychydig ddyddiau cyn ei arholiad TGAU cyntaf. Nid yw'r ymgeisydd yn gallu ysgrifennu na theipio. Mae'r CAAA yn prosesu cais dros dro ar gyfer defnyddio ysgrifennydd gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*. Gan nad yw'r ymgeisydd fel arfer yn defnyddio ysgrifennydd wrth weithio ac nid yw'n gwbl gyfforddus nac yn wir yn gyfarwydd ag arddweud ei atebion wrth berson arall, bydd amser ychwanegol o hyd at 25% yn cael ei ganiatáu.

Mae'r CAAA yn teipio nodyn i gefnogi'r cais am ysgrifennydd ac amser ychwanegol o hyd at 25% ac, ynghyd â'r daflen gymeradwyaeth gan Trefniadau Mynediad Ar-lein, yn eu cadw ar ffeil at ddibenion arolygu'r ganolfan. Ddau ddiwrnod yn ddiweddarach, mae'r ymgeisydd yn dod â nodyn i mewn gan ei feddyg teulu sy'n cadarnhau'r anaf i'w law ac ychwanegir hwn at ffeil y CAAA. Unwaith y bydd wedi dod dros yr anaf, bydd yr ymgeisydd yn llofnodi'r ffurflen caniatâd data personol yr ymgeisydd i gadarnhau ei fod yn cytuno i gais am ysgrifennydd.

Ar ddiwrnod ei arholiad TGAU cyntaf mae'r ymgeisydd yn anniddig ac o dan bwysau, gan nad yw wedi arfer gweithio gydag ysgrifennydd. Oherwydd hynny, mae ei swyddog arholiadau'n prosesu cais am ystyriaeth arbennig.

Enghraifft 2

Mae ymgeisydd TAG Safon Uwch Blwyddyn 13 wedi dioddef anaf i'w gefn wrth chwarae rygbi. Ni all yr ymgeisydd ddod i'r ysgol i sefyll ei arholiadau. Mae'r CAAA yn cysylltu â'r swyddog arholiadau ynglŷn â'r ymgeisydd yn sefyll ei arholiadau gartref drwy drefniant safle arall. (**Gweler adran 11 o gyhoeddiad y CGC Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau.**) Yn ogystal, mae'r CAAA yn prosesu cais i gael egwyliu gorffwys o dan oruchwyliaeth gan fod eistedd am gyfnod estynedig o amser yn gwneud i'r ymgeisydd deimlo'n anghysurus iawn.

Mae'r goruchwyliwr yn mynd â'r papur cwestiynau mewn amlen wedi'i selio i gartref yr ymgeisydd ac yn cynnal yr arholiad yn ôl cyhoeddiad y CGC *Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau*. Fodd bynnag, yn ystod yr arholiad, mae'r ymgeisydd mewn llawer o boen ac mae'r goruchwyliwr yn nodi hyn. Ar ôl derbyn cofnod digwyddiadau'r goruchwyliwr, mae'r swyddog arholiadau wedyn yn cyflwyno cais ar-lein am ystyriaeth arbennig i'r corff dyfarnu perthnasol.

Enghraifft 3

Mae ymgeisydd TGAU Blwyddyn 11 yn cyrraedd yr ysgol ar ei fore cyntaf ar ôl gwyliau hanner tymor y Sulgwyn.

Mae brech yr ieir wedi bod arno. Mae'n amlwg nad yw'r ymgeisydd yn teimlo'n dda ac mae'n heintus o bosibl felly mae'n cael ei anfon adref. Mae'r ganolfan yn penderfynu y bydd yn trefnu i'r ymgeisydd sefyll ei arholiadau yn ei gartref.

Yn ogystal, mae'r CAAA yn prosesu cais am egwyliu gorffwys o dan oruchwyliaeth, gan na fydd eistedd am gyfnod estynedig o amser, tra'n teimlo'n sâl, yn ffafriol i'r ymgeisydd gyrraedd ei lawn botensial.

Gan fod yr ymgeisydd wedi cael clefyd heintus, mae'r swyddog arholiadau'n gofyn am gyngor meddygol gan un o'r meddygfeydd lleol, yn bennaf o ran y risg i bobl eraill, sef y goruchwyliwr yn yr achos hwn.

Mae'r swyddog arholiadau hefyd yn darllen y cyngor yn **adran 11 cyhoeddiad y CGC Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau**.

Penderfynir mai bychan iawn yw'r risgiau. Mae'r goruchwyliwr yn mynd â'r papur cwestiynau mewn amlen wedi'i selio i gartref yr ymgeisydd ac yn cynnal yr arholiad yn ôl cyhoeddiad y CGC *Cyfarwyddiadau ar gynnal arholiadau*.

Fodd bynnag, yn ystod yr arholiad, mae'r ymgeisydd yn dechrau teimlo'n sâl ac ni all fynd ymlaen â'r arholiad am y 45 munud sy'n weddill.

Mae'r goruchwyliwr yn nodi'r ffaith mai ond awr gyntaf yr arholiad yr oedd yr ymgeisydd wedi gallu ei gwblhau.

Mae'r swyddog arholiadau, gan ddefnyddio cofnod digwyddiadau'r goruchwyliwr, yn cyflwyno cais ar-lein am ystyriaeth arbennig i'r corff dyfarnu. Hysbysir y corff dyfarnu na wnaeth yr ymgeisydd gwblhau'r arholiad.

Ni all yr ymgeisydd sefyll unrhyw arholiadau eraill yr wythnos honno. Mae'r swyddog arholiadau yn cyflwyno mwy o geisiadau am ystyriaeth arbennig.

Er y bydd y cyrff dyfarnu yn ceisio darparu ar gyfer unrhyw drefniadau ar gyfer diagnosis hwyr neu amlygiad hwyr, efallai y bydd achlysuron lle na ellir gwneud addasiadau a fyddai'n rhesymol fel arall, oherwydd yr amser cyfyngedig sydd ar gael.

8.4 Achosion na chânt eu cymeradwyo

Mae *Trefniadau mynediad ar-lein* yn cymeradwyo tua 90% o'r holl geisiadau a wneir gan ganolfannau yn y Deyrnas Unedig, gan roi un ymateb awtomatig i ganolfannau.

Mae'n anochel na chaiff rhai anghenion unigol eu derbyn gan y system gyfrifiadur, na all ddelio â phob addasiad rhesymol y gall fod eu hangen mewn achosion penodol. Er enghraifft, ymgeisydd a gafodd anaf i'r ymennydd yn ddiweddar neu'r angen am dechnoleg sylliad llygaid.

Os oes gan ymgeisydd **anghenion sylweddol iawn** na ddarperir ar eu cyfer gan y system ar-lein, efallai fod hyn oherwydd eu bod yn ymwneud ag addasiadau rhesymol nad ydynt wedi'u rhestru. Fel arall, efallai y bydd angen ymchwilio ymhellach i'r trefniant/trefniadau mewn perthynas â'r cymhwysedd sy'n cael ei brofi yn y fanyleb/manlylebau. Dylid trafod yr achosion hyn gyda'r corff dyfarnu perthnasol. Dylai Cydlynwyr AAA gadw cofnod ysgrifenedig o drafodaethau o'r fath. Gall fod angen gwaith papur ychwanegol er mwyn cyfiawnhau'r cais a wneir.

Os na chaiff cais ei gymeradwyo, rhaid i'r CAAA neu'r aseswr sy'n gweithio yn y ganolfan ystyried a yw hyn am nad yw'r ymgeisydd wedi bodloni'r meini prawf a gyhoeddwyd am un o'r trefniadau y gofynnwyd amdanynt ac nad oes ganddo nam sylweddol a thymor hir ar gyfer y trefniant angenrheidiol.

Enghraifft 1

Mae ymgeisydd ag anawsterau dysgu wedi defnyddio darllenydd ac ysgrifennydd drwy gydol ei gwrs ac wedi gofyn am ddarllenydd ac ysgrifennydd yn ei arholiadau. Mewn prawf sillafu, mae'n cyflawni **sgôr safonedig is na'r cyfartaledd o 77**. Mae'r CAAA, gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*, yn nodi'r sgôr o 77 ar gyfer sillafu. Fodd bynnag, mae'r ymgeisiau sillafu'n rhy gredadwy'n ffonig ac yn ddarllenadwy. Ni chaiff y cais ei gymeradwyo.

Mae'r CAAA yn gwneud cais ar-lein newydd ar gyfer yr ymgeisydd, y tro hwn am ddarllenydd yn unig. Caiff y cais ei gymeradwyo.

Enghraifft 2

Mae ymgeisydd sydd â dyslecsia yn cael anawsterau parhaus gydag ysgrifennu. Dywed ei athrawon pwnc fod ei gyfraniadau llafar yn y dosbarth yn dangos dealltwriaeth dda o'r pwnc dan sylw. Fodd bynnag, mae ei ymatebion ysgrifenedig yn y dosbarth a'r arholiadau ar lefel a ddisgwylir gan fyfyrwr llawer iau ac yn gyffredinol ramadegol annealladwy. Pan fydd yn arddweud i ysgrifennydd mae ansawdd ei waith yn gwella'n sylweddol ac mae'n briodol i oedran.

Mae'r ymgeisydd yn cael ei asesu ac yn cyflawni sgorau safonedig cyfartalog isel ar asesiadau sillafu a chyflymder ysgrifennu. Mae'r CAAA yn gwneud cais am ysgrifennydd ond ni chymeradwyr y cais gan nad yw'r un o'r sgoriau yn is na'r cyfartaledd. Mae'r CAAA yn penderfynu cyfeirio'r cais at y cyrff dyfarnu. Gan ei bod yn gallu dangos bod ysgrifennu annealladwy'r ymgeisydd yn gwella'n sylweddol pan fydd yn arddweud wrth ysgrifennydd, mae'r cyrff dyfarnu yn cymeradwyo'r defnydd o ysgrifennydd.

8.5 Blaengynllunio cyn y gyfres arholiadau

Gellir cofnodi ceisiadau a brosesir ac a gymeradwywyd ar-lein fel ffeil CSV. Drwy ddefnyddio Excel, gellir creu rhestr gyflym o ymgeiswyr sydd â threfniadau mynediad. Bydd y wybodaeth hon yn amhrisiadwy i ganolfannau. Bydd yn galluogi swyddogion arholiadau, cyn cychwyn pob cyfres arholiadau, i gynllunio a nodi'r canlynol:

- nifer yr ystafelloedd ychwanegol mae'n angenrheidiol i'r ganolfan eu cael er mwyn darparu ar gyfer ymgeiswyr â threfniadau mynediad;
- adnoddau goruchwylio; a
- nifer y darllenwyr cyfrifiadur, darllenwyr ac ysgrifenyddion y bydd eu hangen.

Bydd *Trefniadau mynediad ar-lein* hefyd yn galluogi canolfannau i gynhyrchu dalenni clawr wedi'u llenwi o flaen llaw.

Rhaid defnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein* ar gyfer y cymwysterau canlynol:

Cymwysterau cyffredinol cymhwysol AQA, AQA Lefel 1, Lefel 2, Cymwysterau technegol Lefel 3, Cymwysterau Cenedlaethol Caergrawnt, Cymwysterau Technegol Caergrawnt, Mathemateg Annibynnol (FSMQ), TAG, TGAU, Tystysgrifau Lefel 3 OCR, Cymhwyster Bagloriaeth Cymru (CBC), Cymwysterau cyffredinol CBAC Lefel 1, Lefel 2, Cymwysterau galwedigaethol CBAC Lefel 1, Lefel 2, Cymwysterau cymhwysol CBAC Lefel 3

Gellir dewis mathau o gymwysterau heblaw TAG neu TGAU drwy glicio ar **Math o Gymhwyster 'Arall'** wrth brosesu cais ar-lein.

Ymhlith y Trefniadau Mynediad y mae'n rhaid gwneud cais amdanynt ar-lein mae:

- Geiriadur dwyieithog gyda 10% o amser ychwanegol (ar gyfer y cymwysterau hynny sydd wedi'u rhestru ym mharagraff 5, tudalen 5.18.2)
- Darllenydd/Darllenydd cyfrifiadur
- 25% o amser ychwanegol
- **Amser ychwanegol dros 25%[†]**
- **Cynorthwydd ymarferol[†]**
- Ysgrifennydd/technoleg adnabod llais

[†]Bydd y trefniant yn cael ei wrthod yn awtomatig. Dylid cyfeirio ceisiadau ar-lein i'r corff dyfarnu perthnasol.

Nid oes angen prosesu'r trefniadau canlynol ar-lein:

(Peidiwch â dewis 'Arall' wrth ddefnyddio *Trefniadau Mynediad ar-lein.*)

- Offer mwyhau
- Geiriadur dwyieithog
- Trawsgrifiad Braille
- Peiriannau Braille
- Teledu Cylch Cyfyng (CCTV)
- Enwi lliwiau gan y goruchwyliwr ar gyfer ymgeiswyr sy'n lliwddall
- Troshaenau lliw
- Cyfathrebydd Proffesiynol (ar gyfer ymgeiswyr sy'n defnyddio Iaith Arwyddion)
- Arholiad ar bapur lliw / wedi'i fwyhau
- Siaradwr byw ar gyfer cydrannau arholiadau wedi'u recordio o flaen llaw
- Cymorth golwg isel / chwyddhadur
- Sganwyr Darllen Nodau Optegol (OCR)
- Anogwr
- Darllen yn uchel (sy'n gallu cynnwys ysgrifbin darllen mewn arholiad)
- Goruchwyliaeth ar wahân o fewn y ganolfan
- Egwylliau gorffwys dan oruchwyliaeth
- Prosesydd geiriau

Sut i gyrchu'r system *Trefniadau mynediad ar-lein*

www.aqa.org.uk

www.ccea.org.uk

<http://qualifications.pearson.com>

www.ocr.org.uk

www.cbac.co.uk

Mae *Trefniadau mynediad ar-lein* wedi cael ei gynllunio'n benodol i fod yn hawdd i ganolfannau ei ddefnyddio, ar draws ystod eang o'r fersiynau diweddaraf o borwyr y rhyngwrwyd drwy gyfrifiaduron a thabledi. **Rhaid** i ganolfannau bob amser ddefnyddio'r fersiwn mwyaf diweddar/modern o'u porwr o ddewis, a sicrhau nad yw eu porwr rhyngwrwyd wedi'i osod yn y modd gwedd gydnaws. **Rhaid** i ganolfannau ddefnyddio IE11 neu fersiwn cyfredol o Chrome, Safari neu Firefox.

Sylwer bod yn **rhaid** i'r fersiwn diweddaraf o TLS gael ei alluogi.

8.6 Sut i ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*

Dechrau arni

Cyn mewngofnodi i *Trefniadau mynediad ar-lein* **gan ddefnyddio un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu**, bydd angen y canlynol arnoch:

- cydsyniad yr ymgeisydd (ffurflen caniatâd data personol yr ymgeisydd wedi'i lenwi) i gofnodi eu data personol ar-lein; (**Wrth symud ymlaen o gymwysterau TGAU i TAG, bydd angen i'r ymgeisydd lofnodi ffurflen cydsyniad data personol ymgeisydd newydd.**)
- gwaith papur yn pennu anghenion yr ymgeisydd;
- eich manylion mewngofnodi ar gyfer safle allrwyd diogel corff dyfarnu, e.e. e-AQA.

Rhaid i'r CAAA gadw cofnodion manwl, p'un a yw'n electronig neu ar fformat copi caled ar bapur, o'r holl wybodaeth hanfodol ar ffeil. Mae hyn yn cynnwys copi o gais cymeradwy'r ymgeisydd, tystiolaeth briodol o angen yr ymgeisydd (lle bo angen hynny) **a** ffurflen cydsyniad data personol yr ymgeisydd wedi'i llofnodi, i'w harchwilio gan Wasanaeth Arolygu Canolfannau CGC.

Canllaw cyflym i wneud cais am drefniadau mynediad gan ddefnyddio *Trefniadau mynediad ar-lein*:

Cam 1 Mewngofnodi

Mewngofnodwch ar allrwyd ddiogel corff dyfarnu, e.e. e-AQA ac ewch i *Trefniadau Mynediad ar-lein*. Dewiswch yr opsiwn **Creu cais** o'r hafan.

Cam 2 Manylion yr ymgeisydd

Nodwch fanylion yr ymgeisydd (* **yn dynodi bod mewnbwn yn orfodol**).

Cam 3 Y math o gymhwyster a hyd y cais

Dewiswch y math o gymhwyster sy'n berthnasol i gais yr ymgeisydd a dewiswch naill ai:

- *Cyflwr tymor-hir = yn para am gyfnod cyfan cwrs dwy flynedd.*
- *Cyflwr dros dro = yn para am gyfnod un gyfres arholiadau.*

Cam 4 Y flwyddyn academiaidd

Dewiswch y flwyddyn/blynyddoedd academiaidd pryd y defnyddir y trefniadau mynediad.

Cam 5 Trefniadau mynediad

Dewiswch y trefniant (trefniadau) mynediad sydd eu hangen ar gyfer yr ymgeisydd o'r rhestr a ddangosir. Gallwch ddewis mwy nag un ond **rhaid** i chi ddarparu tystiolaeth ategol ym mhob achos er mwyn sicrhau cymeradwyaeth.

Cam 6 Tystiolaeth o angen

Atebwch y cwestiynau i gyd am y dystiolaeth sydd gennych ar ffeil er mwyn cefnogi'r cais.

Cam 7 Adroddiad aseswr (Rhan 2 Ffurflen 8)

Bydd rhai ceisiadau yn gofyn i chi roi manylion o **Rhan 2 Ffurflen 8** i ategu'r dystiolaeth o angen. **Rhaid** i chi nodi pwy wnaeth gyflawni'r asesiad a pha bryd.

Cam 8 Cadarnhad

Mae eich cyflwyniad yn awr yn gyflawn. Ticiwch y blwch **Cadarnhau** i nodi eich bod wedi darllen ac yn derbyn y datganiadau cyfreithiol a chliciwch **CYFLWYNO**.

Cam 9 Canlyniad

Bydd canlyniad y cais yn cael ei arddangos yn awr, ynghyd â manylion y cais.

Os yw eich cais wedi'i wrthod, gallwch ei gyfeirio at y corff dyfarnu perthnasol i'w ystyried gan ddefnyddio adran gyfeirio'r corff dyfarnu. **Fodd bynnag, rhaid i chi bob amser ailwrio rheoliadau'r CGC i weld a yw'r ymgeisydd yn bodloni'r meini prawf a gyhoeddwyd am y trefniant/trefniadau.**

Cam 10 Cadw a Chau

Cadwyd eich cais a gallwch edrych arno ar unrhyw adeg gan ddefnyddio'r cyfleuster chwilio. Cliciwch ar **CADW a CHAU** i ddychwelyd i'r dudalen Gartref.

Mae diagram llif o'r broses i'w weld ym Mhennod 6.

Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad (TLM/ELC) Cymwysterau Llwybrau Mynediad CBAC

Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad Cymwysterau Llwybrau Mynediad CBAC

Lle y caniateir gan y fanyleb, gall y ganolfan ganiatáu'r trefniadau canlynol ac nid oes angen eu cofnodi. Nid oes angen cadw tystiolaeth o angen ar ffeil.

- Offer mwyhau sain, cwestiynau ac ymatebion wedi'u tapio
- Geiriadur dwyieithog
- Trawsgrifiad Braille
- Peiriannau Braille
- Llunio fersiwn Braille o ddeunydd asesu nad yw'n ddiogel
- Teledu Cylch Cyfyng (CCTV)
- Enwi lliwiau gan y goruchwyliwr ar gyfer ymgeiswyr sy'n lliwddall
- Troshaenau lliw
- Cyfathrebwr Proffesiynol ar gyfer cwestiynau ysgrifenedig ac ymatebion (heblaw am Asesiadau siarad ITM)
- Mwyhau neu lungopïo'r papur cwestiynau ar bapur lliw
- Siaradwr byw ar gyfer cydrannau arholiadau wedi'u recordio o flaen llaw
- Cymorth golwg isel / chwyddhadur
- Sganwyr Darllen Nodau Optegol (OCR)
- Anogwr
- Darllen yn uchel (sy'n gallu cynnwys ysgrifbin darllen mewn arholiad)
- Goruchwyliaeth ar wahân o fewn y ganolfan
- Egwylliau gorffwys dan oruchwyliaeth
- Prosesydd geiriau

Cymwysterau Tystysgrif Lefel Mynediad Cymwysterau Llwybrau Mynediad CBAC

Lle y caniateir hyn gan y fanyleb, gall y ganolfan ganiatáu'r canlynol heb gymeradwyaeth o flaen llaw gan gorff dyfarnu:

- Geiriadur dwyieithog gydag amser ychwanegol o 10% (i ddefnyddio'r geiriadur)
- Darllenydd/Darllenydd cyfrifiadur
- Amser ychwanegol mewn cydrannau wedi'u hamseru
- Cynorthwyydd ymarferol
- Ysgrifennydd

Fodd bynnag, rhaid cwblhau Ffurflen 11 – JCQ/EL/NF ar-lein.

Gellir cael gafael ar Ffurflen 11 ar-lein drwy Borth Gweinyddu Canolfannau (CAP). Gellir cyrchu'r Porth Gweinyddu Canolfannau gan ddefnyddio unrhyw un o safleoedd allrwyd diogel y cyrff dyfarnu.

Addasiadau eraill

Gall fod angen addasiadau eraill ar ymgeisydd y mae ei anabledd yn cael effaith andwyol sylweddol a thymor hir arno, nad ydynt ar y rhestr hon. Dylai'r ganolfan yn y lle cyntaf felly gysylltu â'r corff dyfarnu perthnasol cyn gynted ag y gall er mwyn trafod anghenion yr ymgeisydd.

Unedau a asesir yn fewnol

Cymwysterau Technegol Caergrawnt Cymwysterau Project (gan gynnwys y Project Estynedig)

8.7 Ar gyfer unedau Cymwysterau Technegol Caergrawnt, a chymwysterau Project a asesir yn fewnol, nid oes angen i ganolfannau wneud cais i'r corff dyfarnu unigol o dan sylw.

Rhaid i drefniadau mynediad, fodd bynnag, beidio ag effeithio dibynadwyedd neu ddilysrwydd canlyniadau asesu. Ni ddylent roi i'r dysgwr fantais dros ddysgwyr eraill sy'n gwneud yr un asesiadau neu rai tebyg.

Argymhellir bod canolfannau'n trafod defnyddio trefniadau mynediad ar gyfer unedau a asesir yn fewnol gyda'r corff dyfarnu o dan sylw.

Cymorth cof i ddarllenydd

**Rydw i yma i ddarllen i chi yn eich arholiad
Rhaid i chi ddweud yn glir beth rydych chi am i mi ei ddarllen**

Dim ond darllen y cyfarwyddiadau a'r cwestiynau rwy'n gallu ei wneud

**Rydw i'n gallu ailadrodd cyfarwyddiadau, ond dim ond os ydych chi'n dweud
yn glir pa gyfarwyddiadau rydych am i mi eu darllen**

**Dydw i ddim yn gallu dweud wrthoch chi pa gwestiynau i'w dewis
Dydw i ddim yn gallu dweud wrthoch chi pryd i symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf
Dydw i ddim yn gallu dweud wrthoch chi pa gwestiynau i'w gwneud gyntaf**

**Rydw i'n gallu sillafu geiriau os gofynnwch i mi, ond dim ond geiriau ar y papur
cwestiynau**

Rydw i'n gallu darllen eich ateb yn ôl i chi, ond dim ond os gofynnwch i mi

Arholiadau TGAU Saesneg Iaith:

**Rydw i'n gallu darllen y cwestiynau yn adrannau Ysgrifennu'r papur, ond ni allaf
ddarllen unrhyw gwestiwn yn yr adran Ddarllen**

Rhaid i ganolfannau sicrhau bod goruchwylwyr a'r rhai sy'n gweithredu fel darllenydd wedi derbyn hyfforddiant priodol a'u bod yn gyfarwydd â'r rheolau yn adran 5.5.

Mae'n hanfodol bod yr ymgeisydd yn ymwybodol, cyn ei arholiad cyntaf, o'r hyn y gall neu na all darllenydd ei wneud, e.e. profion ysgol mewnol neu ffug arholiadau.

Cymorth cof i ysgrifennydd

Rydw i yma i ysgrifennu/teipio i chi yn eich arholiad

Rhaid i fi ysgrifennu/teipio'n union beth ddywedwch chi

**Rydw i'n gallu llunio mapiau, graffiau a diagramau, ond dim ond lluniadu'n union beth rydych chi'n ei ddweud wrthyf i
Dydw i ddim yn gallu lluniadu i chi mewn arholiad Dylunio**

Rydw i'n gallu newid beth rydw i wedi'i ysgrifennu/deipio, ond dim ond os gofynnwch i mi

Os cawn ni broblemau wrth gyfathrebu, mae'n rhaid i mi ddweud wrth y goruchwyliwr

**Dydw i ddim yn gallu rhoi unrhyw help gydag atebion
Dydw i ddim yn gallu awgrymu pryd mae ateb wedi'i orffen**

**Dydw i ddim yn gallu dweud wrthoch chi pa gwestiynau i'w dewis
Dydw i ddim yn gallu dweud wrthoch chi pryd i symud ymlaen i'r cwestiwn nesaf
Dydw i ddim yn gallu dweud wrthoch chi pa gwestiynau i'w gwneud gyntaf**

Os oes hawl gennych i gael egwylliau gorffwys, dydw i ddim yn gallu ysgrifennu yn ystod yr egwylliau hynny

Rydw i'n gallu darllen yn ôl beth rydw i wedi'i ysgrifennu, ond dim ond os gofynnwch i mi

Rhaid i ganolfannau sicrhau bod goruchwylwyr a'r rhai sy'n gweithredu fel ysgrifennydd wedi derbyn hyfforddiant priodol a'u bod yn gyfarwydd â'r rheolau yn adran 5.7.

Mae'n hanfodol bod yr ymgeisydd yn ymwybodol, cyn ei arholiad cyntaf, o'r hyn y gall neu na all ysgrifennydd ei wneud, e.e. profion ysgol mewnol neu ffug arholiadau.

Cymorth cof i Addasydd Iaith

Gallaf ond newid geiriau neu ymadroddion os ydych chi'n dweud yn glir eich bod angen cymorth â'r rhain

Dydw i ddim yn gallu newid geiriau neu ymadroddion y mae'r arholwr yn credu y dylech chi fod wedi'u dysgu

Dim ond pethau y mae'r arholwr wedi eu hysgrifennu y gallaf eu newid (e.e. Ni allaf newid testun o lyfr, mapiau, tablau, ac ati.)

Dim ond os ydych chi'n nodi'n glir yr hyn sy'n achosi problem y galla i wneud newidiadau

Rydw i'n gallu siarad, ysgrifennu neu arwyddo unrhyw newidiadau

Rydw i'n gallu darllen i chi os ydych chi'n dweud yn glir yr hyn rydych chi am i mi ei ddarllen

Arholiadau TGAU Saesneg Iaith

Rydw i'n gallu darllen neu newid geiriau, ymadroddion a brawddegau yn adran ysgrifennu'r papur ond dydw i ddim yn gallu darllen na newid dim yn yr adran ddarllen

Rhaid i ganolfannau sicrhau bod goruchwylwyr a'r rhai sy'n gweithredu fel Addasydd Iaith wedi derbyn hyfforddiant priodol a'u bod yn gyfarwydd â'r rheolau yn adran 5.11.

Mae'n hanfodol bod yr ymgeisydd yn ymwybodol, cyn ei arholiad cyntaf, o'r hyn y gall neu na all Addasydd Iaith ei wneud, e.e. profion ysgol mewnol neu ffug arholiadau.

Cymorth cof i Gyfathrebwr Proffesiynol

Rydw i yma i arwyddo cwestiynau yn Iaith Arwyddion Prydain

Dydw i ddim yn gallu arwyddo geiriau neu ymadroddion y mae'r arholwr yn credu y dylech chi fod wedi'u dysgu, ond rydw i'n gallu eu sillafu â bysedd

Dydw i ddim yn gallu arwyddo unrhyw beth nad yw'r arholwr wedi'i ysgrifennu (e.e. testun o lyfr, mapiau, tablau, ac ati)

Rydw i'n gallu arwyddo cwestiynau fwy nag unwaith ond dydw i ddim yn gallu egluro'r cwestiynau

Dydw i ddim yn gallu egluro beth mae'r arholwr am i chi ei ysgrifennu

Rydych chi'n gallu ateb trwy sillafu â bysedd, neu arwyddo ateb os un gair yn unig ydyw a bydda i'n ei ysgrifennu i chi

Arholiadau TGAU Saesneg Iaith

Dim ond y cyfarwyddiadau y caf eu harwyddo, nid y cwestiynau

Rhaid i ganolfannau sicrhau bod goruchwylwyr a'r rhai sy'n gweithredu fel Cyfathrebwr Proffesiynol wedi derbyn hyfforddiant priodol a'u bod yn gyfarwydd â'r rheolau yn adran 5.13.

Mae'n hanfodol bod yr ymgeisydd yn ymwybodol, cyn ei arholiad cyntaf, o'r hyn y gall neu na all Cyfathrebwr Proffesiynol ei wneud, e.e. profion ysgol mewnol neu ffug arholiadau.